

DEMOKRACIJA

Objavljamo dokumenta
o komunističnem
»spremljanju« Slovencev
v tujini in doma.
Spremljanje je bilo
total(itar)no. Tomaž Ertl je
dal obsežna navodila za
vohunjenje za Slovenci
še leta 1990.

EKSKLUZIVNO V PRILOGI

NADZOROVANI SLOVENCİ V TUJINI

ISSN 1408-0494
9 771408 049069

INTERVJU

Andrej Glavan

Strah božji izginja, zato moramo ...

TRIBUNA

Dr. Boštjan M. Turk
Zgodovinar Repe in
čebinski spomeniki

Z Demokracijo do novega telefona

Samsung SGH-M300:

- teža: 63 g
- velikost: 80x40x16,7 mm
- čas pripravljenosti: do 230 ur
- čas pogovora: do 250 ur
- barvni grafični zaslon (65.536 barv)
- GPRS
- vgrajen digitalni fotoaparati
- prostoročno telefoniranje preko vgrajenega zvočnika
- MMS
- zvočna beležka (diktafon)
- vgrajen radio

Slika je simbolična

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja **5 aparatov GSM Samsung SGH-M300.**

Vsi dosedani naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 4 dodatne aparate GSM. Nagradna igra traja do 31. marca 2008.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006
2. Naročniki do 1. 9. 2006

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- mesečno*
  4 x letno (9 % popusta)
  2 x letno (10 % popusta)
  1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- upokojenec   invalid
 brezposeln   študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE   DA

ID za DDV: _____

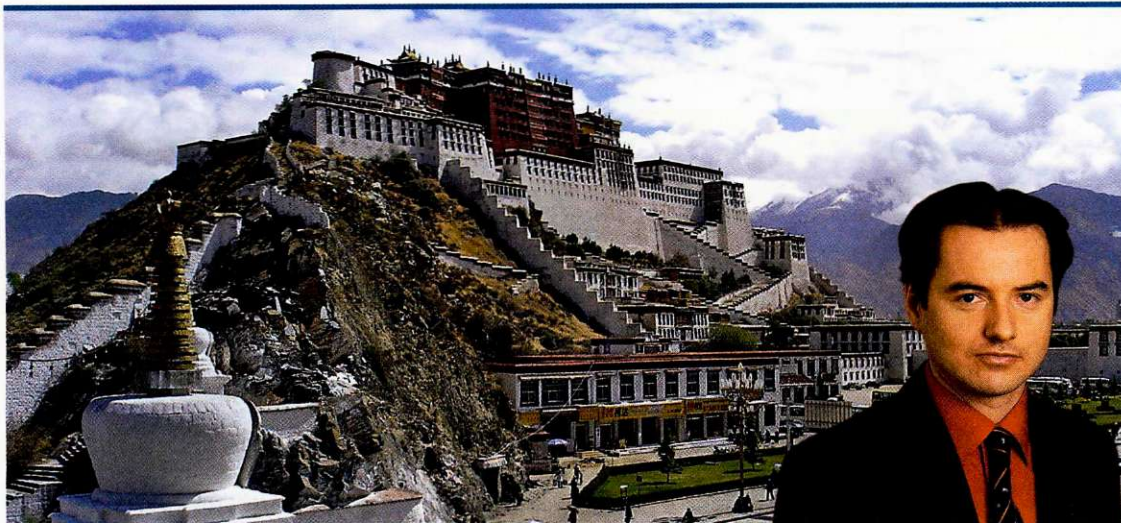
Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01 230 06 61.**

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Stop kitajski okupaciji!

Metod Berlec

Voditelji Evropske unije so na dvodnevem vrhu v Bruslju, prvem pod taktirko slovenskega predsedstva EU, potrdili ambiciozen časovni okvir podnebno-energetskega svežnja, zagнали nov triletni cikel libonske strategije in odgovorili na izzive glede stabilnosti finančnih trgov, smo lahko brali na STA. Potrdili smo to, kar smo si zastavili, je po koncu vrha EU dejal predsedujoči, premier Janez Janša. Predsednik evropske komisije José Manuel Barroso je ob tem Sloveniji čestital za prvo predsedovanje na vrhu EU. »Čestitam predsedniku slovenske vlade Janezu Janši in njegovi ekipi za zelo profesionalno predsedovanje.« Uspešnost predsedovanja je najbolje presoditi na podlagi sklepov – ne po straneh, ampak po vsebini, je menil Barroso. »Če preberete sklepe, se boste strinjali, da je v njih veliko vsebine, in to o zelo težkih temah.« Na vseh področjih je predsedstvo z delom razjasnilo sklepe in doseglo veliko napredka v primerjavi s splošnim dogovorom pred letom dni. To je bil splošni dogovor o ciljih, ki jih mora EU zdaj uresničiti. Premier Janša je o prvih izkušnjah dejal: »Vesel sem, da smo sprejeli nekatere sklepe, ki so bili dolgo časa v zraku. To ne bi bilo mogoče, če ne bilo zelo naklonjenega odnosa vseh institucij, ki so pri tem sodelovale na evropski ravni, še posebej komisije in sekretariata sveta.«

No, medtem ko se je minuli konec tedna v Bruslju uspešno končal vrh EU, pri katerem je pomembno vlogo igrala Slovenija in njen predsednik vlade, so na strehi sveta – v Tibetu – kitajske okupacijske oblasti dušile proteste, ki so se začeli prejšnji ponedeljek ob 49. obletnici neuspešne vstaje Tibetancev proti kitajski nadvladi, ko je dalajlama pobegnil iz Tibeta. Evropski voditelji so v Bruslju kitajske oblasti pozvali, naj ob protestih v Tibetu ravnajo zadržano. Slovensko predsedstvo je pripravilo izjavo, v kateri je kitajsko vlado pozvalo, naj se odzove na skrbi Tibetancev v zvezi s človekovimi pravicami, naj bo zadržano do protestnikov in naj priprte protestnike izpusti. Kljub temu ostaja vtis, da so se tako EU, ZDA

kot tudi druge države zaradi svojih gospodarskih interesov odzvale nekoliko premedlo. Nedvomno se je mogoče strinjati z dalajlamo, tibetanskim duhovnim vodjem v izgnanstvu, ki je opozoril, da se v Tibetu dogaja kulturni genocid nad Tibetanci, ter zahteval mednarodno preiskavo krvavega nasilja v prestolnici te pokrajine Lhasi in okolici. Ob tem je poudaril, da Tibetance v avtonomni kitajski regiji obravnavajo kot »drugorazredne državljane«. Kritiziral je tudi »režim strahovlade«, ki ga je vzpostavila Kitajska. »Naslanjajo se samo na silo, da bi ustvarili videz miru,« je menil dalajlama. Da to drži, potrjuje tudi poročanje kitajskih medijev. Kitajske oblasti so namreč napovedale »ljudsko vojno« proti snovalcem nasilja v Lhasi. Tako naj bi bile lokalne oblasti na sobotnem kriznem zasedanju pod vodstvom regionalnega vodje Komunistične stranke Zhang Qinglija poudarile, da je treba »začeti ljudsko vojno proti delitvi in za ohranjanje stabilnosti«. Oblasti so tudi ponovile uradne obtožbe o zaroti, ki naj bi jo kovali privrženci dalajlame za doseg neodvisnosti. Vse skupaj spominja na čase, kakršnim smo bili priče tudi Slovenci v prejšnjem jugoslovanskem komunističnem režimu. Ker bo Kitajska letos poleti gostila olimpijske igre, bi morala mednarodna javnost vsekakor bolj pritisniti na oblasti, ki bodo v Pekingu prodajale lep obraz, v številnih zaporih po državi pa teptale temeljne človekove pravice. Na to možnost je spomnil tudi francoski zunanji minister Bernard Kouchner, ki je znan po svoji humanitarnosti. Kitajski komunistični režim je kljub gospodarskemu razvoju ostal totalitaran, s tem da se danes Kitajska v Tibetu, Sudanu in še marsikje drugje obnaša kot imperialna sila, ki se želi dokopati do čim več surovin in energetskih virov, ki jih potrebuje za svoje hitro razvijajoče se gospodarstvo.

To, da na CNN ali drugih mednarodnih televizijskih postajah praktično v živo gledamo aretacije protestnikov v Lhasi, nas pač ne more pustiti hladnih. Če smo se lahko osamosvojili Slovenci, imajo to pravico tudi drugi zatirani narodi. **D**

To, da na CNN ali drugih mednarodnih televizijskih postajah praktično v živo gledamo aretacije protestnikov v Lhasi, nas pač ne more pustiti hladnih. Če smo se lahko osamosvojili Slovenci, imajo to pravico tudi drugi zatirani narodi.

UVODNE STRANI

- 9 Boj za predsedniško čast
10 **Pogledi:** Medijski terorizem
11 **Kolumna:** V rokah politik(ant)ov

POLITIKA

- 12 Belo-modro-rdeče obarvan vrh EU
15 Ali res pet minut demokracije?
18 Zgodovina in čebinski spomeniki
20 V objemu lepote

SLOVENIJA

- 22 Ropov siamski dvojček
25 Napad je najboljša obramba
26 Sindikalni boj z mlino na veter
28 Pokrajinske politične igre
30 Prestolnica v betonu in smogu

TUJINA

- 32 Prvo društvo Slovencev v Srbiji
34 Palestinsko slabo gospodarjenje
36 **Globus:** Peta obletnica Đinđičeve smrti
37 **Tuji tisk:** Veliki Ukrajinec Taras Ševčenko

INTERVJU

- 38 Andrej Glavan

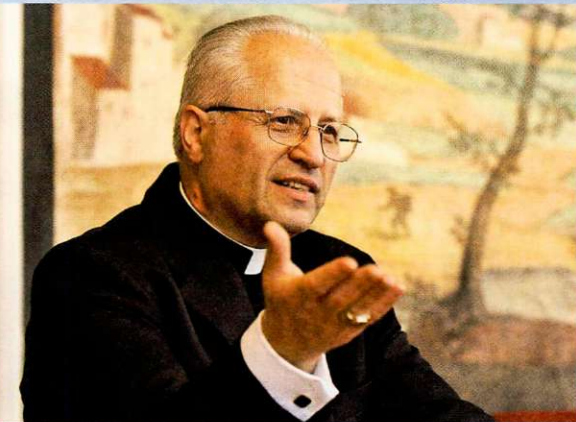
DOMOZNAJSTVO

- 42 Usode ljubljanskih stavb in ljudi
46 **Osebnosti:** Jurij Vega
50 **Naši kraji:** Tržič
54 Jenkinsov Oboroženi mož

OGLEDALO

- 56 **Film:** Nore na denar
58 **Avtomobilizem:** Honda FR-V
60 **Zdravje:** Klopi so glavni prenašalci
62 **Šport:** Poškodbe postajajo vsakdanjik
64 **Črna kronika:** Tožilstvo se bo pritožilo
66 **Rumeno:** Ženska s potenco
68 **TV Kuloar:** Bolj limone kot viktoriji
74 Po boljše plačo in nov izziv v BiH

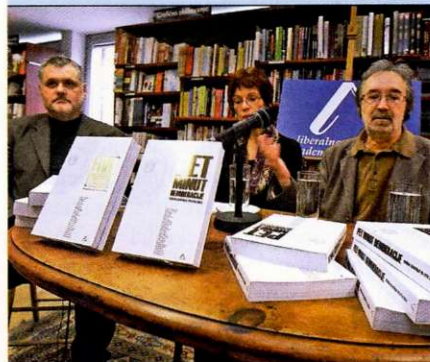
38 Intervju: Andrej Glavan

Koncilsko in pokoncilsko obdobje je bilo polno duhovnega vrenja in pomladnega prebujenja. Študenti smo leta 1966 celo pripravili študentski pokoncilski misijon v Ljubljani, kar je bilo za tisti čas nenavadno.

12 »Slovenski« vrh EU

V Bruslju se je končal spomladanski vrh EU pod slovenskim predsedstvom. Pozornost je bila namenjena prenovljeni lizbonski strategiji za obdobje 2008–2010, podnebnim spremembam, energetiki in stabilnosti finančnih trgov.

15 Pet minut demokracije

Glede na to, da je do parlamentarnih volitev le še pol leta, se razmere na političnem parketu čedalje bolj zaostrejuje, v ospredje pa prihajajo tudi civilnodružbene organizacije, ki bodo odigrale pomembno vlogo v predvolilni kampanji.

22 Ropov siamski dvojček

Anton Rop in Milan M. Cvikel sta si v nečem podobna. Oba sta častihlepna, arogantna, eksplozivna in kot taka neprimerna za politika, zato je njuna nadaljnja politična usoda vprašljiva.

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,

Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI

Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;

01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si

Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelčič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, dr. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodisek

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščitena blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: naročnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: Fotodokumentacija Dela/l. Modic, arhiv Demokracije

Nedopustno je, da nekateri primeri ne dobijo epiloga

Maruša Mihelčič, foto: Gregor Pohleven

S poslancem Slovenske demokratske stranke in članom mestnega sveta MOL Dimitrijem Kovačičem smo se pogovarjali o predlagani noveli o odvetništvu, namenih Hrvaške v zvezi ERC in zadevi Orion.

V čem se novela o odvetništvu, ki jo je vložila poslanska skupina SD, razlikuje od vladnega predloga? Slovenska tiskovna agencija (STA) je objavila vašo izjavo, da je v odvetniški zbornici več tistih, ki predlogu vlade nasprotujejo. Zakaj?

Vladni predlog pomeni korenito spremembo v dveh bistvenih delih. Stroški sodnega postopka naj bi bili po novem znani vnaprej ne glede na to, koliko časa bo postopek trajal, v nasprotju z dosedanjim zakonom, po katerem je bil odvetnik plačan po posameznem dejanju. Posledično je to privedlo do tega, da so posamezni odvetniki zavlačevali postopke na račun strank. Zakon mora biti napisan v korist ljudi, kar ne pomeni, da želi država ravnati proti odvetnikom. Mnogi odvetniki so podprli predlog novega zakona, saj se strinjajo, da bi vnaprej znani stroški pomenili dodatno motivacijo za čim hitrejšo končanje postopkov. Posledično zaradi tega do mnogih sodnih postopkov sploh ne bi prišlo, saj bi stranke s pomočjo odvetnikov že pred sodnim postopkom v večji meri kot doslej sklepale poravnave. Temeljni cilj pripravljene zakona je, da se zmanjšajo oziroma odpravijo sodni zaostanki, ki so za Slovenijo velik problem. Druga korenita sprememba pa zadeva disciplinske postopke v odvetniških vrstah. Do sedaj so tovrstne primere obravnavali odvetniki znotraj odvetniške zbornice sami. Po novem bi disciplinsko komisijo sestavljali tudi zunanji pravni strokovnjaki, kar bi pripomoglo k objektivnejši presoji. Za zakonom, ki ga je vložila Beblerjeva iz vrst SD, se skrivajo ne-

kateri odvetniki iz odvetniške zbornice. Njihov predlog zakona ne prinaša nobenih bistvenih sprememb, ker jim dosedanji zakon iz različnih razlogov popolnoma ustreza. Gre samo za manipulacije največje opozicijske stranke in ohranjanje statusa quo.

Nedavna zamrznitev zaščitne ekološko-ribovne cone je LDS označila kot pozitiven premik, za poslansko skupino Lipa pa je to le politična igra. Kaj menite vi?

Hrvaška se je morala ukloniti zahtevam Evropske unije. Če bi ta problem zadeval samo Slovenijo, naša južna sosedja v dogovor ne bi privolila. Evropska unija jo je posvarila, da mora upoštevati pravila igre ter izpolnjevati dane obljube in zaveze. EU je nastopila precej ostro in Hrvaški postavila ultimat. S preklicem ERC za države članice EU je Hrvaška pokazala, da želi pospešiti pristopna pogajanja, ki so bila začasno ustavljena. V tem primeru ni šlo le za problem Slovenije in Hrvaške, ampak Evropske unije in Hrvaške. Ali ima Hrvaška poleg tega še kaj drugega za bregom in ne igra pošteno igre, pa mi seveda ni znano; mogoče za zdaj niti ni tako pomembno, saj bo v vsakem primeru pred vstopom Hrvaške v EU moralo priti do sporazumne rešitve, ki bo v interesu Slovenije, Italije in EU.

Pred tedni ste komentirali zaplete v zadevi Orion. Kako komentirate dejstvo, da takšna dejanja pogosto ostanejo nekaznovana?

Nedopustno je, da nekateri primeri ne dobijo epiloga. V preteklosti so se podobne

zgodbe že večkrat pojavljale, kar dokazuje tudi primer Petek. Pristojne institucije v državi bi morale poiskati dokaze zoper storilce in jih za storjene zločine ustrezno kaznovati. V zadevi Orion žrtve niso dobile ne moralnega in ne odškodninskega zadoščenja.

Kje vidite vzroke, da je tožilec Boštjan Penko odstopil od pregona proti odgovornim? Gre morda za politično ozadje, manipulacijo, izsiljevanje?

O razlogih za njegov odstop od kazenskega pregona v zadevi Orion lahko samo uginbamo. Tožilec je že po definiciji neodvisen in avtonomen organ, zato naj ne bi nihče vplival na njegovo delo. Obstaja pa možnost, da se je v navedenem primeru zgodilo prav to. Tožilci so pogosto tarče manipulacij in izsiljevanj, kar sem v nekaterih primerih zaznal tudi kot predsednik preiskovalne komisije državnega zbora, ki je preiskovala razmere na slovenskih tožilstvih v letih 2000 do 2004. Skupaj s sodelavci smo ugotovili, da so bili tožilci včasih pod pritiskom kapitalističnih lobijev in politike. Naloga države je, da z ustreznimi zakonodajo in zadostnimi finančnimi sredstvi ustvari razmere, v katerih bodo lahko tožilci avtonomno, korektno in učinkovito opravljali svoje naloge. Rezultat takšnih ustreznih razmer bo zagotovo tudi večje število rešenih primerov. V tem mandatu vlade je bilo spremenjenih ali dopolnjenih kar nekaj zakonov, ki ustvarjajo boljše razmere za delo tožilcev.

SMS tako ali drugače

Predsednik SLS Bojan Šrot ima v zadnjem času kar precejšnje težave s kratico SMS. Najprej je poslal po mobilnem telefonu kratko sporočilo (SMS) Zmagu pl. Jelinčiču, da je tepec, potem pa se je začel povezovati z zunajparlamentarno »mladinsko« stranko, ki ima kratico SMS. Pri tem seveda tvega, da bodo začeli deževati SMS-ji nezadovoljnih poslancev SLS, ki bodo najverjetneje na listah za jesenske volitve odrinjeni na rob.

ISKRICA

Velikonočna

Aleksander Škorc

“Ne nameravam se povzpeti niti umreti na križu in še manj dvigniti se k tebi,” je bil brezmejno žalosten, a odločen Jezus. “Jasno mi je, da ko enkrat pridem gor, vrnitve nazaj ni več, jaz pa ne mislim pustiti svoje drage same na tem svetu, kajti ona z mano še ne more. Vem, da jo čaka še dolga in trnova pot, na kateri je nikakor nočem, ne morem in je tudi ne bom pustil same. Vsej večni slavi in tvojim pričakovanjem navkljub tega ne bom storil, ti pa naredi, kakor hočeš.”

“Mar misliš, da te ne poznam?” se je zaslisljalo. “Konec koncev sem te jaz ustvaril in pripeljal do tod, kjer si. Res, velika je tvoja ljubezen in nisem te vodil zato, da bi izpuhtela v nič, niti te ne silim v nekaj, česar ne želiš. Le mirno se prepusti poslednjim mukam, ker tvoja smrt bo le navidezna, doma te pa tudi prav nič ne potrebujem. Nobeno trpljenje, še posebno tvoje ne, ne more izpuhteti, ne da bi rodilo kaj čudovitega in v tvojih solzah rojen košček raja na zemlji vaju že pričakuje. Če je tvoja Marija tebi na prvem mestu, ni razloga, da ne bi bilo tako tudi pri meni. Ne bo ji torej treba po tvoji trnovi poti, ker vse, kar si storil, si storil tudi in predvsem zanjo. Imejta po želji dolgo poslednje bivanje, v odsotnosti žalosti in solza razširita ljubezen na svoje čudovite otroke, in ko se vama bo nekoč zazdelo, pridita.”

Tako se je zgodilo in drugače sploh ne more biti.

Vam je tako všeč? Če vprašate, ali je to res, potem vam povem, da je res tisto, kar si vi želite, da bi bilo res. In vsi si boste nazadnje želeli tisto, v čemer boste našli največ ljubezni. Vaša najlepša želja naj bo torej vaša resnica, vse drugo pa naj vam bo obrobnega pomena. Naj vas ne skrbi, če vam bo kakšna lepa želja izginila, kajti izgine lahko le, če se pojavi nova, še lepša. Tako kot ima gornik z višino vedno lepši razgled, se tudi božjemu popotniku odpirajo vedno nova, vse bolj bleščeča obzorja, vse tja do končne, jasne, prečudovite želje – vaše resnice. V mukotrpnem boju za uresničitev le-te – drugače žal ne gre – pa se vam bo postopoma odgrinjal tudi zastor z edine, univerzalne, večne resnice, ki vas bo rešila vse moteče, umazane in pogubne človeške nepopolnosti.

Ni hitre poti v popolnost božjega objema. Vi pa le pojdite, ne ozirajte se na mrtva spoznanja izginulih prerokov in pogumno stopajte, kajti četudi se vam bo tako zdelo, ne boste in niste sami. Starejše sestre in bratje so in bodo vedno z vami.

H-umor

»Naloga novinarjev je, da nadzorujejo oblast, delo vlade. Najbolj državotvoren pa je novinar takrat, ko to dela dobro.«

(Sekretar mednarodnega novinarskega združenja Aidan White razlaga, kaj je odlika dobrega novinarja, pri tem pa tudi prizna, da imamo dobre novinarje očitno šele od poraza LDS leta 2004 dalje.)

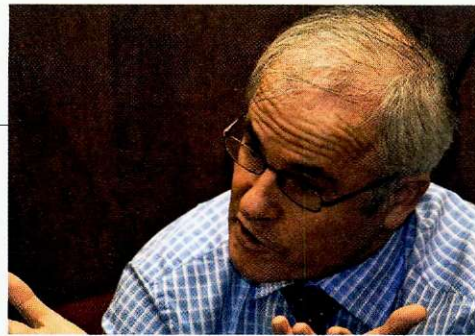
»Če bi Črna vdova stala na Japonskem, bi predsednica nadzornega sveta, predsednik uprave in odgovorni urednik ob takšnem poslovnem fiasku s skokom skozi okno iz 14. nadstropja zagotovo naredili skupinski harakiri.«

(Nekdanji v. d. urednika Maga Silvester Šurla je prepričan, da bi bili uničevalci te dni Mag danes že na pokopališču, če bi bili Japonci.)

»Srdit medijski boj zoper tajkune iz konca lanskega leta s strani vlade Republike Slovenije je hitro uplahnil, saj so vse navezave vplivnežev vodile v kabinet samega predsednika vlade.«

(Vodja Lipe Sašo Peče se zaradi protitajkunske vojne ne čuti več ogroženega, saj je prepričan, da vlada grize svoj lastni rep. Očitno preveč bere Dnevnik.)

»Predvsem pa si želim klonirati svoj čas, da bi ga imela več.«

(Poslanka Majda Širca obžaluje, da ima dan samo 24 ur.)

»Kandidati, ki se postavijo na ogled v Big Brotherju, morajo biti po naravi vsaj malo ekshibicionisti, ekshibicionisti pa v zabavni industriji za odrasle najlažje uspejo.«

(Specialist za pornografijo Max Modic bi kandidate za resničnostni šov Big Brother najprej preizkusil s snemanjem pornofilma.)

»Videno in neopaženo: plebs se lahko identificira s početjem na nizki intelektualni ravni, na primer z igranjem Marion Cotillard, brcanjem usnja po igrišču, metanjem žoge v koš, tekanjem naokoli, metanjem težkih ali ostrih predmetov in tekmovanjem v moči ugriza.«

(Ekonomist Mičo Mrkač ugotavlja, da »plebejce« motijo samo plače direktorjev, podjetnikov, profesorjev in zdravnikov, ne pa tudi profesionalnih žogobrcov, ki zaslužijo precej več kot prej naštetih.)

»Zares – nova politika je le nova krinka starih LDS-ovcev, ki hočejo imeti pod svojim okriljem samo ubogljive člane.«

(Nina Bjelivuk, udeleženka ustanovitvenega zbora primorskega pokrajinskega odbora Golobičeve stranke Zares, ni prepričana, da gre tej stranki zares za novo politiko.)

Vsem bralkam in bralcem želimo vesele velikonočne praznike!

Uredništvo Demokracije

Zanimiva oblika dobrodelnosti

Spletni portal Podarimo.si – projekt 21-letnih študentov Anžeta Šuštarja in Mihe Jereba – praznuje svojo prvo obletnico. To seveda ne bi bilo nič posebnega, če ne bi šlo za edinstven primer brezplačnega spletnega sejma, kjer si uporabniki med seboj podarjajo večinoma rabljene, a uporabne stvari. Stran je torej namenjena tistim, ki hranijo uporabne predmete in jih ne uporabljajo, kot tistim, ki si nekaterih stvari ne morejo privoščiti ali pa ne želijo kupiti. »Ker smo ljudje velikokrat preleni, da bi predmete, ki jih ne potrebujemo več, podarili pomoči potrebnim, jih tako raje zavržemo. Ker pa se zavedamo, da se ljudje počutimo srečni, ko osrečimo sočloveka, še bolj pa se počutijo srečni tisti, ki jim je kaj podarjeno, smo ustvarili portal Podarimo.si, ki je namenjen izključno darovanju,« avtorja zapišeta v opisu strani. Oglasov na spletni strani je čedalje več, prek portala pa se da dobiti precej stvari – od rabljenih avtomobilov in

Spletna stran Podarimo.si

avtodelov, televizorjev, gospodinjstve in stanovanjske opreme pa vse do računalnikov, igrač, literature in športne opreme; največ ponudb je za male domače živali. Kljub temu se na portalu najde prostor tudi za nekoliko nenavadne stvari – eden od uporabnikov je denimo pred časom objavil oglas, v katerem podarja avto, predelan v akvarij.

Kot pravita ustanovitelja, je ideja za projekt nastala ob odločitvi, da del oglašnega prostora na svojih spletnih portalih brezplačno oddasta humanitarnim organizacijam. V ta namen sta – da bi zadostila birokraciji – ustanovila podjetje CC-splet. Uradno je portal, ki je gotovo zanimiva in izvirna oblika dobrodelnosti, zaživel 16. marca lani. P. A.

Modrost tedna

»Živimo v letu medkulturnega dialoga. To zahteva troje: da vemo, kaj početi z življenjem, kaj s kulturo, kaj z dialogom. Moramo torej izoblikovati in ureničevati kulturo življenja, šele potem se lahko spravimo in smo odprti za dialog. Pogovor zahteva osebnostno kulturo; čim višja je, plodnejši, globlji je pogovor.«
(Publicist Jože Wakounig)

»Koncesije zasebnim šolam ne uničujejo javnega šolstva, ampak ga krepijo. Učenci so na boljšem, ker lahko starši izberejo tisto šolo, s katero so bolj zadovoljni. Učitelji so na boljšem. Izgubijo samo tisti, ki slabo delajo. In zakaj bi morali štiti ravno take na račun sposobnih in delavnih? Bolj kot šibkost argumentov nas lahko skrbi dejstvo, da sploh ni bilo argumentiranega pogovora o zadevi. Šlo je za surovo merjenje moči. Nasprotniki so bili dobro organizirani v obrambi lastnih interesov. Tisti, ki bi največ pridobili – starši in učitelji, ki želijo dobro opravljati svoj poklic –, so bili zmedeni, prepiti ali ustrahovani. Novinarji so se povečini pridružili glasnim sošolcem iz študentskih časov.«
(Teolog in komunikolog dr. Peter Lah)

Črni dnevi za Črno vdovo

Časopisna hiša Delo, ki je v lasti Pivovarne Laško, naj bi imela poslovne težave, zaradi česar naj bi kmalu prišlo do sprememb pri vodenju. Uvedli naj bi enotirni sistem vodenja družbe. Vodenje naj bi prevzela Andrijana Starina Kosem (ASK), predsednica nadzornega sveta, razlog za to pa naj bi bile nekatere domnevno sporne poteze, ki jih naj bi jih bil brez vednosti ASK izpeljal zdajšnji predsednik

uprave. Znano je, da si je ASK želela vedno voditi eno od večjih družb, menda Petrol, a ko ji to ni uspelo, se je odločila za svojo pot. Po poročanju poslovnega dnevnika pretekli teden na Delu niso želeli razkriti, kdaj bodo nadzorniki o tem odločali, nove oblike vodenja pa niso želeli komentirati. Spomnimo, da je vodenje Dela pred kratkim prevzel Peter Puhan, sošolec ASK. Zaradi čedalje slabših poslovnih izidov naj bi mu bili lastniki in nadzorniki določili pomoč svetovalne hiše AT Kearney, vzeli pa naj bi mu nekatera pooblastila. Naklada časniku Delo nenehno pada, v javnost pa so prišli tudi podatki, da se je naklada Maga, revije, ki jo izdaja Delo, skoraj prepolovila. Medtem ko je bila še januarja slabih 14 tisoč izvodov, so letošnje sedmo številko prodali le še v dobrih 8 tisoč izvodih. Zaposleni v časopisni hiši Delo so zgroženi nad tem, koliko revij morajo tedensko uničiti, kar pomeni, da jih natisnejo bistveno več, kot jih nato prodajo. Zaposleni to komentirajo z besedami, da to ne vodi nikamor drugam kot v ukinitve revije. Rezultati družbe Delo kot celote naj bi se iz meseca v mesec slabšali, z izgubo pa naj bi poslovali že najmanj od januarja. Razlog za to naj bi bili poleg čedalje nižje naklade tudi precej nižji oglaševalski prihodki. ASK naj bi to popravila, o čemer pa večina močno dvomi. V. K.

Če bo šlo tako naprej, se Delu ne piše nič dobrega.

POPRAVEK IN ODGOVOR

ASK izključena (1)

»ASK ni izključena« (Demokracija, »ASK izključena«, 6. marec 2008, stran 8). Na podlagi 26. in 27. člena Zakona o medijih zahtevam, da v naslednji številki vašega tednika Demokracija objavite moj naslednji popravek. V prispevku »ASK izključena« ste zapisali, da se po informacijah iz SDS na sklep o izključitvi, ki ga je sprejela nadzorna komisija SDS Domžale, nisem pritožila in je tako sklep s tem postal pravnomočen. Zapisano ne drži. Sklep o moji izključitvi iz SDS mi ni bil nikoli vročen. Predsednik SDS pa ve, da je celo komunistična partija ravnala transparentnejše, saj mu je vročila sklep o izključitvi iz komunistične partije, da se je lahko zoper njega, kot vsi vemo, pritožila. Kljub navedenemu na tem mestu zagotavljam, da se na takšno odločitev, če bi bila z njo korektno in postopkovno pravilno seznanjena, ne bi pritožila. Prav tako ne želim špekulirati o oceni, kdo in kakšna ravnanja povzročajo moralno in politično škodo SDS. Zagotovo pa jo povzroča pomanjkanje elementarnih demokratičnih vrednot in duha.

Mag. Andrijana Starina Kosem

Velika noč je zmaga človečnosti

Ob letošnji veliki noči ljubljanski nadškof in metropolit msgr. Alojz Uran vošči vsem doma in po svetu vesele velikonočne praznike z zagotovilom, ki nam ga je izročil vstali Gospod, da za vsakim velikim petkom pride tudi velika noč.

V svoji poslanici pozdravlja vse, ki hrepenijo po življenju, in v nagovoru pravi, da velika noč odgovarja prav na vprašanje, zakaj mora vedno nekaj umreti, da drugo lahko živi. Zakaj torej umreti, če bi radi večno živeli? »Ustvarjeni smo za večno življenje, vendar je do njega mogoče priti samo po ovinku velikega petka,« piše nadškof Uran v velikonočni poslanici. »Cvetna nedelja je zgled človeške predstave o življenju: jeruzalemski prebivalci sprejemajo Jezusa z vzkliki: »Hozana, hozana! Pozdravljen naš kralj!« Želeli so si kralja, ki bo reševal njihove vsakdanje skrbi, toda Jezus je vedel, da se bo slavje kmalu spremenilo v sovražno kričanje velikega petka: »Križaj ga, križaj ga!« Jezus je kot najdragocenejše Božje seme moral biti vržen v zemljo človeškega greha, hudobije in trpljenja, da bo nad ljudmi vseh časov izrečena Božja sodba, ki se glasi: »Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.« Že v smrti tega semena je zagotovilo novega upanja in življenja,« nadaljuje nadškof Uran in nagovarja vse, ki so ta čas v stiski velikega petka, in jim zagotavlja, da je

Ljubljanski nadškof in metropolit msgr. Alojz Uran

z njimi Kristus, ki z njimi trpi in umira, da bi mogli vstati v življenje in ga podariti otrokom in vnukom, pozabljenim in obupanim, zasvo-

jenim in umirajočim, saj Kristusovo odrešenje prihaja iz brezmejnne, večne ljubezni, s katero je sprejel trpljenje in smrt in se popolnoma daroval za nas. Nadškof in metropolit msgr. Alojzij Uran poziva, da bi sprejeli Kristusovo resnico, stopili na njegovo pot in se veselili njegovega življenja, ki pomeni našo večnost tukaj na zemlji. Slovenski metropolit končuje z Jezusovim zagotovilom: »Jaz sem vstajenje in življenje, kdor vame veruje, bo živel vekomaj.« Ob veliki noči vošči vsem kristjanom vesele in blagoslovljene velikonočne praznike tudi evangeličanski škof Geza Erniša. Kot je zapisal v svoji poslanici, velikonočni prazniki pomenijo zmago človečnosti in poraz vsega, kar v naše življenje ne sodi. »Grob se je spraznil, kamen je odvaljen. To je prava vsebina velike noči, ki nas kliče k spoznanju, da naša usoda ni le potovanje h Golgoti, ampak proti življenju. Vabi nas, da vidimo potrebe prestrašene- ga otroka, nesrečnega mladostnika, človeka brez službe, osamljenega in bolnega starca,« je še zapisal škof Erniša. L. H.

Korak naprej

S podpisom pisma o nameri med ministrom za šolstvo in šport Milanom Zverom in kranjskogorskim županom Juretom Žerjavom minulo soboto se dolini pod Poncami očitno obetajo boljši časi. Vlada je namreč pred dnevi na seji sprejela sklep, da za zemljišče za graditev nordijskega centra nameni tri milijone evrov. Ta sredstva bodo med drugim namenjena plačilu zemljišč v zasebni lasti na območju planiških skakalnic. »Planiška pravljica, ki jo danes spremljamo pod Poncami, si zasluži, da bi živel še naprej,« je na drugi dan tekmovanja za svetovni pokal v poletih dejal minister Zver. Dodal je, da je bil v teh dneh storjen velik korak naprej, saj je bil dosežen prenos pomembnega dela zemljišč na državo, ki je glavni investitor. Še v tem mesecu bo znano tudi lastniško razmerje, nato sledi vpis v zemljiško knjigo. Ko bo to urejeno, bo ministrstvo objavilo razpis. Tudi lastniki zemljišč s predvideno odprodajo zemljišč državi (prejeli bodo predvidoma po 18 evrov za kvadratni meter) večinoma soglašajo. S tem po ministrovih besedah bistveno pomagajo k ureditvi zemljiškopравниh razmerij za začetek investiranja v projekt. P. A.

Župan Jure Žerjav in minister Milan Zver

foto: Domen Grögl/STA

Dvig mlečnih kvot?

Kmetijski ministri Evropske unije so se na ponedeljkovem zasedanju v Bruslju posvetili vmesnemu pregledu skupne kmetijske politike EU (CAP) in predlogu za dvo odstotno povečanje nacionalnih mlečnih kvot. Za predlog je predsedujoči svetu EU za kmetijstvo slovenski minister Iztok Jarc dejal, da je upravičen. »To je dober signal za trg, saj zadoščamo povpraševanju v svetu in EU na eni strani, po drugi pa se države soočajo z inflacijo pri hrani,« je dejal Jarc in dodal, da je to tudi znamenje za stabilizacijo cen. Nekatere države članice so sicer pobudo za dvig mlečnih kvot dale že jeseni, kljub temu pa ni pričakovati, da se bodo z ukrepom strinjale vse. Predvsem bodo po ministrovih besedah problematične tiste, ki mleko pridelujejo v težkih razmerah. »Dvig kvot je potreben zaradi mehkega prehoda sektorja, saj bodo kvote leta 2015 odpravljene.«

Sistem mlečnih kvot je Evropska unija uvedla že leta 1984 kot omejevalni ukrep, s katerim bi zmanjšala neravnovesje med ponudbo in povpraševanjem na trgu mleka. Z reformo skupne kmetijske politike je bilo leta 2003 predvideno, da jih bo EU obdržala še vsaj do leta 2015, Slovenija pa jih je v skladu s pristopno pogodbo uvedla leta 2005. P. A.

Minister za kmetijstvo Iztok Jarc

Boj za predsedniško čast

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Domnevna Türkova kritičnost V nedeljo, 9. marca, je STA objavila agencijski povzetek sobotnega intervjuja slovenskega predsednika Danila Türka za spletno izdajo nemškega dnevnika Der Spiegel. Kot je bilo zapisano v uvodu novice, naj bi bil Türk glede očitkov slovenskih novinarjev o cenzuri, ki naj bi jo izvajala politika, dejal, da se pri tem ne strinja z vlado, saj Slovenija »potrebuje te razprave, da razvije standarde za družbo s svobodnim tiskom«, kar je »pomembno za našo demokracijo, ki še vedno ni popolna. /.../ Razpravljamo o tem, kakšno vlogo igrajo mediji v pluralistični demokraciji. Res je, da so novinarji izpostavljeni ogromnemu pritisku – s strani lastnikov medijskih hiš, s strani politike«. Glede problematike izbrisanih naj bi bil Türk dejal, da je bila dejansko storjena krivica in da je ta problem treba rešiti – to je jasno povedalo tudi ustavno sodišče, sedaj pa je naloga vlade, da to izvede.

Medijska manipulacija Da omenjeni povzetek STA, ki so ga povzeli tako rekoč vsi slovenski časopisi, ni bil skladen z izvirnikom, se je pokazalo še isti dan, ko je bil štiri ure po objavi novice na spletnem servisu STA objavljen popravek, češ da so novinarji v Sloveniji izpostavljeni »določenemu« (in ne »ogromnemu«) pritisku s strani lastnikov medijskih hiš in politike. Kasneje je urad predsednika republike na spletni strani objavil del izvirnega intervjuja Danila Türka za časopis Der Spiegel, in sicer, kot je bilo zapisano, zaradi nekorektnega povzemanja vsebine intervjuja. Kot je razvidno iz besedila intervjuja, je novinar v vprašanju namignil na pritožbe glede razvoja demokracije v Sloveniji in postavil vprašanje, ali je Slovenija glede demokracije šele v »šolskem obdobju«. Türk je na to odgovoril da ne. »Verjamem, da imamo trdno demokracijo, imamo pluralnost mnenj, imamo burne razprave o določenih temah, močna nestrinjanja pri drugih, in menim, da vse to vzpostavlja demokracijo,« je dodal Türk. Glede izbrisanih je dejal, da je tudi sam med kritiki politike izbrisa. »Menim, da je bil ta ukrep (tj. izbris) nepravilčen, vendar ga moramo razumeti v kontekstu. V tem času je Slovenija ponudila možnost pridobitve slovenskega državljanstva vsem tistim, ki so v tem času živeli v Sloveniji, in približno 160.000 ljudi je to storilo. Približno 18.000 ljudi takrat tega ni storilo iz različnih razlogov in bili so po pomoti, lahko bi rekli krivično, izbrisani iz registra stalnih prebivalcev Slovenije. Mnogi primeri so bili kasneje razrešeni na osnovi individualne obravnave. Toda to še vedno ni zadovoljivo in naše ustavno sodišče je odločilo, da je potrebno to popraviti. Dejstvo, da to še ni urejeno, je problem, ki ga ne skrivam. Sem eden izmed tistih, ki pozivajo vlado in parlament, naj pospešita zadevo. Prejšnje vlade in parlament tega vprašanja niso rešili,« je med drugim dejal Türk. Glede novinarske peticije je Türk dejal: »Razumeti morate, da v Sloveniji še nismo razvili polne razprave o vprašanjih tiska in medijev v moderni pluralistični družbi. Mediji so vedno izpostavljeni pritiskom, pritiskom oblasti, in kar je zelo pomembno, pritiskom lastnikov. Ta vprašanja so za nas relativno nova. O njih se v Zahodni Evropi pogovarjajo že desetletja in očitno so iz te

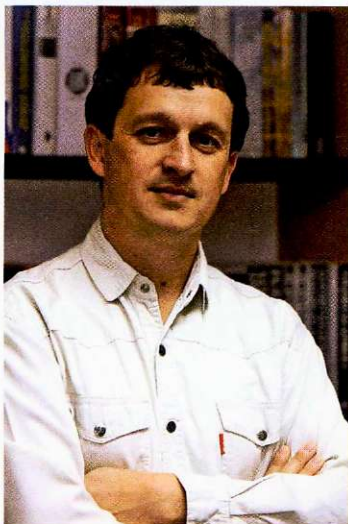

Sedanji predsednik države Danilo Türk deluje bolj »uravnoveženo« kot njegova predhodnika.

Dogajanje v zvezi s spornim intervjujem kaže, da Türk ni nasedel provokacijam in tako ubranil svoje predsedniško dostojanstvo.

diskusije izšli določeni standardi. Pri nas še nismo tako daleč in to ustvarja razmere, v katerih veliko število novinarjev čuti, da so izpostavljeni pritiskom, ki dosegajo raven cenzure. To lahko drži ali pa tudi ne.«

Ni nasedel provokaciji Kot je za STA pojasnila svetovalka predsednika republike Melita Župevc, naj bi bil Der Spiegel omenjeni intervju povzel povsem po svoje in tudi izpustil del izvirnega besedila, zaradi česar je urad predsednika republike posredoval pri uredništvu omenjenega časopisa in to je vsebino intervjuja na spletni strani kasneje popravilo. Po nekaterih podatkih naj bi bil novinar Türkova odgovor glede medijske pluralnosti v Sloveniji celo prekinil s trditvijo, da so novinarji izpostavljeni pritiskom »predvsem s strani vlade, ki poskuša novinarje postaviti na sodišče zaradi škodovanja dobremu imenu in blatenja«. Skratka, dogajanje v zvezi s spornim intervjujem kaže, da Türk ni nasedel provokacijam in tako ubranil svoje predsedniško dostojanstvo. Tako držo je pokazal tudi pri predlaganih kandidatih za ustavne sodnike, med katerimi sta Mitja Deisinger in Jan Zobec. Omenjena kandidata namreč motita tranzicijsko levico, ker sta na županskih volitvah v Ljubljani javno podprla dr. Franceta Arharja.

Smrt in politika

Igor Gošte

Janez Drnovšek. Je čas življenja in je čas, ko se od njega poslovimo. Slovo naj bo čas lepega spomina.

V teh dneh tako tisti, ki so nekdanjega predsednika Janeza Drnovška dobro poznali in z njim sodelovali, kot tisti, ki so se z njim bežno srečali ali so ga poznali le prek tega, kar je bilo o njem zapisanega ali povedanega, razpravljajo o tem, kako hinavsko so se nekateri politiki obnašali v dneh po njegovi smrti. Predvsem so omenjali tiste, ki do njega za časa življenja niso bili vedno prijazni, prizanesljivi oziroma so bili kdaj do njega tudi kritični. Je v slednjem kaj narobe?!

To, da v času, ko se mu je življenje iztekalo, ko se je spopadal z boleznijo, in v dneh, ko smo se od njega poslovljali, o prepirih z njim, o temah, kjer z njim niso našli soglasja, in o stvareh, o katerih so imeli nasprotna stališča, niso govorili, prej kot o hinavščini govori o modrosti. Pa ne samo zato, ker je o mrtvih treba govoriti lepo, tudi zato, ker verjamem, da so ga mnogi, ki so bili kdaj z njim v sporu, vseeno spoštovali. Da nasprotovanj v tem času niso obešali na veliki zvon, je edino pravilno. Da so o tem govorili prej, ko je bil še pri močeh, pa je tudi prav. Verjamem, da bi podobno spoštljivo ob smrti svojih političnih sopotnikov, nasprotnikov, če hočete, govoril tudi Janez Drnovšek. Ker je bil velik.

Navaditi se bomo morali, da politiki in tisti, ki nam krojijo življenje, nimajo vedno, povsod in z vsemi enakega mnenja. To, ali imajo bolj prav eni ali drugi, tako in tako na vsakokratnih volitvah presodijo volivci. To je tudi edino pravilno. Zato imamo državni zbor, kjer z državo upravljajo izvoljenci ljudstva različnih strankarskih, nazorskih prepričanj in človeških vrednot. Tam je tudi prostor za kresanje mnenj, tudi za kakšne hude besede. Upam, da so za vedno minili časi, ko drugih mnenj ni smelo biti, čeprav se mi zdi, da se mnogim kolca po teh časih.

Obtoževati zdaj nekatere politike, ki so imeli kdaj drugačno mnenje kot nekdanji predsednik, ker so v hudih trenutkih za njegovo družino, sorodnike in prijatelje našli toliko človečnosti, da so namesto slabih izkušenj z njim poudarjali le dobre, je neumnost. Tako zdaj govorijo le tisti, ki si z obtoževanji in s podtikanji kujejo politični dobiček. Ne vem, ali tudi občečloveškega.

Ali ob pogrebu svojih staršev, prijateljev želite slišati polno kritičnih besed na njihov račun ali sami na grobu govorite o kakšni njihovi slabi lastnosti? Ne. V hudih urah, dnevih je čas za mir, je čas za lep spomin. Je čas, da se od pokojnika dostojno poslovimo. Kasneje bo čas tudi za analize. Trezne in počasne.

Medijski terorizem

Gašper Blažič

Geji so rakrana današnje družbe in so celo nevarnejši od teroristov, meni ameriška političarka Sally Kern.

Kljub kontroverznosti in ostrini tovrstnega stališča – mi-mogrede, pokojni Janez Rugelj je o homoseksualcih izrekel bistveno ostrejšo besedo, celo to, da bi jih morali preganjati po naravnem pravu – pa je treba priznati, da ima omejena gospa v marsičem prav. Vsaj posredno namreč opozarja na vpliv gejevskih gibanj na javno mnenje, da je homoseksualnost nekaj povsem normalnega in naravnega, kar pa dolgoročno pomeni konec zahodne civilizacije. To seveda ne pomeni, da bi morali homoseksualce preganjati (tudi njim pripada človeško dostojanstvo), treba pa je v javnosti jasno in glasno razčistiti, kaj je dejansko »naravno«. Vse bolj se namreč širijo hipoteze, da je homoseksualnost prirojena, zaradi česar naj bi bila tovrstna spolna usmerjenost povsem normalna in naravna. Izkušnje psihoterapevtov, psihologov in celo duhovnikov z istospolno usmerjenimi osebami to hipotezo lahko hitro ovržejo.

Na žalost pa je res, da se prostor svobodne javne razprave o tej problematiki vse bolj zapira, kajti vse bolj se pojavljajo tendence, ki poskušajo utišati tiste, ki bi hoteli javno postaviti pod vprašaj »normalnost« homoseksualne usmerjenosti ter zahteve po porokah in posvojitvah otrok. In to ne samo v Sloveniji, pač pa tudi drugod po Evropi. Poglejmo primer: potem ko je bila v začetku marca v Ljubljani mednarodna konferenca o homoseksualnih partnerstvih, na katero so opozarjali tudi plakati z napisi »Različne družine, ista ljubezen«, se je v javnosti pojavila peticija, ki se zavzema za ohranitev definicije družine po sedanji zakonodaji. Seveda je sledila takojšnja protiofenziva: podpisnike peticije, med katerimi je tudi avtor tega komentarja, so v »indirektnem« slovenskem časopisu označili za katoliške fundamentaliste, pri tem pa so si privoščili tudi grobo manipulacijo, češ da so se pod peticijo v glavnem podpisovali cerkveni funkcionarji in duhovščina – v resnici pa je bilo med podpisniki manj kot deset odstotkov klerikov. Seveda to še ni vse; Dnevnikova novinarka je v svoji kolumni podpisnike peticije označila za verske fanatike, kar je ponovitev že videnega. Tisti, ki glasno poudarjajo strpnost do drugačnosti, sami ne spoštujejo drugačnih mnenj in se drugače mislečih lotijo na osebni ravni. Če je treba, tudi z medijskim umorom.

Prav medijski umori dokazujejo, da v nekem smislu celo drži teza Sally Kern, češ da gejevski lobiji obvladujejo čedalje več družbenih podsistemov. V slovenskem primeru obvladujejo predvsem medije.

V rokah politik(ant)ov

Dr. Matej Makarovič

Čeprav sta demagogija in laž pogosta sestavna dela slovenskega političnega javnega diskurza, so šli ti pojavi redkokdaj tako daleč kot zadnje čase na področju visokega šolstva. Če bodo sedanje opozicijske stranke jeseni osvojile oblast in pred tem ne bodo spremenile svojih pogledov na to področje, čaka Slovenijo po volitvah pravi lov na čarovnice na visokošolskem področju: preganjanje vseh tistih, ki so si brez blagoslova rektorice Univerze v Ljubljani in voditeljev strank tako imenovane levice dovolili sodelovati pri oblikovanju novih visokošolskih institucij.

Iz sovraštva, ki ga nekateri politiki zadnje čase namenjajo novim nedržavnim fakultetam, je mogoče razbrati, da utegnejo v obračunu s temi novimi institucijami poseči po vseh sredstvih – zakonitih in nezakonitih. Za varovanje starih monopolov ne bodo izbirali sredstev.

Po preizkušeni metodi pa je treba začeti že zdaj – z javnimi (medijskimi) diskvalifikacijami, ki so lahko zgrajene tudi na lažeh, po načelu, da se dovolj pogosto ponovljena laž začne zdeti resnična. Tako se poskušajo v javnost v zvezi s tistim delom visokega šolstva, ki ni pod nadzorom starih centrov moči, uveljaviti izrazi, kot je (divja!) privatizacija, pa čeprav ni zadnje čase na področju visokega šolstva prav nič državnega prešlo v zasebne roke. Ustvarjal naj bi se vtis, kot da se nasproti etabliranemu državnemu visokemu šolstvu poskušajo pod sedanjo vlado postavljati institucije, ki služijo ozkim zasebnim interesom, ki naj bi ogrožali šolstvo kot javno dobro. Prostor nam ne dopušča, da bi v vsaki podrobnosti razkrinkali hipokrizijo, na kateri sloni širjenje teh fraz, zato se omejimo le na vprašanje šolstva kot *javne dobrine*, ki mora biti vsem čim bolj dostopna.

Odkar ima Slovenija sedanjo vlado, so Ljubljana in druga mesta polna kritičnih grafitov, ki (vladajoči) politiki očitajo uvajanje šolnin, nekaj torej, kar bi se morda lahko zgodilo, pa se ni in se očitno niti ne bo. Redni študij je pod to vlado ostal brezplačen in popolnoma prav je tako. Zato pa je bil toliko bolj zanimiv vpogled, ki sem ga dobil, ko sem se lani ob neki priložnosti pogovarjal s takratno dekanjo ljubljanske FDV Zinko Kolarič. Med drugim sem jo prijazno vprašal, zakaj se FDV vendar tako vznemirja zaradi razvoja fakultete za uporabne družbene študije (FUDŠ), saj je interes študentov vendar tolikšen, da bo dela več kot dovolj za obe ustanovi. Priznala je, da pri rednem študiju res ni problemov – vendar pa jih na FDV hudo moti upad števila *izrednih* študentov, to je tistih, ki se jim večinoma ni uspelo vpisati na redni študij in morajo zato (za kazen?) plačevati FDV visoko šolnino, od organiziranega študija pa dobijo tam le tretjinski obseg

predavanj in nobenih vaj. In kaj se dogaja z »izgubljenimi« izrednimi študenti? Mnogi od njih danes pač izberejo kakovosten redni študij brez šolnine in v polnem obsegu na kateri od novih fakultet na podlagi dodeljene koncesije – morda celo v svoji domači regiji. Prav to je namreč ključni namen koncesije: narediti tudi iz nedržavnega šolstva javno dobro.

In to je tisto, kar – kot je prostodušno priznala nekdanja dekanja FDV – v resnici vznemirja vodstvo ljubljanske univerze in njene družboslovne fakultete: da ne morejo več udobno živeti na račun šolnin, saj lahko študenti danes v večji meri študirajo redno in brez šolnine. Od tod tudi jeza zaradi podeljevanja koncesij nedržavnim fakultetam, saj dobijo z njimi študenti dodatno možnost za študij brez šolnine, ljubljanska univerza pa manj zasluška iz šolnin in s tem tudi manj denarja, ki se deli profesorjem v obliki raznih »nagrad«. Gre torej za skrajno egoističen interes starih institucij, da bi si na račun študentov prigrabile čim več.

To pa je tudi preizkus za študentske voditelje: tisti, ki iskreno zagovarjajo študentske interese, lahko nove trende decentralizacije in lokalnih pobud v visokem šolstvu kvečjemu pozdravijo. Tisti, ki ravnajo drugače in slepo podpirajo stare visokošolske institucije proti novim regionalnim pobudam, pa s tem le dokazujejo bodisi svoje preračunljivo politikantstvo, bodisi popolno ideološko zaslepljenost. Takšnih predstavnikov pa si slovenski študenti res ne zaslužijo.

Podobno kot si Slovenija ne zasluži dvoličnih politikov, ki stojijo za zadnjim sklicem odbora državnega zbora za visoko šolstvo, znanost in tehnološki razvoj. Po eni strani besedičijo o šolstvu kot javni

dobri, po drugi pa odkrito zahtevajo nič manj kot odvzem koncesij, s čimer bi marsikaterega študenta prikrajšali za redni študij brez šolnine v njegovi regiji in ga znova prisili k dragemu izrednemu študiju na kakšni »pravi« ljubljanski instituciji. A pravni red in usode študentov za takšne politik(ant)e pač niso prioriteta, saj jih v resnici zanima le eno: ohranitev ideološke in interesne prevlade starih centrov moči. **D**

V resnici jih zanima le eno: ohranitev ideološke in interesne prevlade starih centrov moči.

Belo-modro-rdeče obarvan vrh EU

Petra Janša, foto: EU, Thierry Monasse/STA, arhiv Demokracije

V Bruslju se je končal spomladanski vrh EU pod slovenskim predsedstvom. Pozornost je bila namenjena prenovljeni lizbonski strategiji za obdobje 2008–2010, podnebnim spremembam in energetiki ter stabilnosti finančnih trgov.

Voditelji EU so na dnevem vrhu v Bruslju, prvem pod vodstvom Slovenije, predsedujoče članice EU, potrdili ambiciozen časovni okvir podnebno-energetskega svežnja, zagnali nov triletni cikel lizbonske strategije in odgovorili na izzive glede stabilnosti finančnih trgov. Slovenija je ob tem požela čestitke za profesionalno predsedovanje. »Potrdili smo to, kar smo si zastavili«, je po koncu vrha EU dejal predsedujoči, premier Janez Janša. Predsednik Evropske komisije José Manuel Barroso pa je ob tem Sloveniji čestital za prvo predsedovanje vrhu EU. »Čestitam predsedniku slovenske vlade Janezu Janši in njegovi ekipi za zelo profesionalno predsedovanje.« Uspešnost predsedovanja je najbolje presoditi na podlagi sklepov – ne po straneh, ampak po vsebini, je menil Barroso, saj »če preberete sklepe, se boste strinjali, da je v njih veliko vsebine, in to o zelo težkih temah«. Barroso je bil mnenja, da je na vseh teh področjih predsed-

stvo z delom razjasnilo sklepe in doseglo veliko napredka v primerjavi s splošnim dogovorom pred letom dni. Poudaril je, »da je bil to splošni dogovor o ciljih, ki jih zdaj moramo uresničiti«. Premier Janša pa je o prvih izkušnjah dejal, da je »vesel, ker so sprejeli nekatere sklepe, ki so bili dolgo časa v zraku«, in dodal, da »to ne bi bilo mogoče, če ne bilo zelo naklonjenega odnosa vseh institucij, ki so pri tem sodelovale

na evropski ravni, še posebej komisije in sekretariata sveta.«

Podnebno-energetski sveženj

Med naštevanjem glavnih poudarkov prvega vrha EU je premier Janez Janša posebno pozornost namenil podnebnemu svežnju, saj ta »predstavlja prvi celovit odgovor EU na izzive in priložnosti 21. stoletja«, pri čemer je izpostavil po njegovo dva največja dosežka tokratnega vrha: dogovor

o časovnem okviru in temeljnih načelih svežnja. Poudaril je, da so se zavezali, da bodo dogovor o celotnem svežnju dosegli do konca leta 2008. Pri tem bo izjemnega pomena konstruktivno delo in sodelovanje med vsemi institucijami EU. Janša je izrazil veselje, da je pri tem tudi evropski parlament obljubil pomoč v delih, kjer sodeluje pri sprejemanju tega svežnja. Med temeljna načela, ki bodo vodila usklajevanje podnebno-energetskega svežnja, je Janša prištel gospodarsko uspešnost in stroškovno učinkovitost, upoštevanje potrebe po trajnostni gospodarski rasti, preglednost ter tudi solidarnost in pravičnost pri prizadevanjih za porazdelitev bremen med članicami.

Vrh je podprl tudi pristop glede zgornje meje emisij. Tak pristop po Janševem mnenju zagotavlja boljše delovanje notranjega trga, večjo prilagodljivost podjetij in manjše stroške za realizacijo ukrepov svežnja. Izpostavil je tudi problem, ki ga lahko predstavlja selitev industrije, ki uporablja veliko

Uvod v spomladanski vrh je bil koncert slovenskih filharmonikov.

Prvič v zgodovini EU je vrh evropskega sveta vodil premier ene od novih članic povezave.

spodarstvo na drugi. Bistveno bolj poudarjena skrb za človeka in za socialne teme, odziv na podnebne spremembe ter sodobnejši pogled na inovativnost in ustvarjalnost so novi poudarki strategije,« poudarja slovensko predsedstvo EU.

Evropski svet je potrdil veljavnost štirih prednostnih področij lizbonske strategije: skrb za ljudi, skrb za okolje, konkurenčnejše gospodarstvo ter znanje in inovacije. Tako je pozval k sprejetju novega socialnega programa, ki bo odgovarjal na socialne izzive, demografske spremembe, položaj mladih ter pomen izobraževanja, migracij in medkulturnega dialoga. Pozval je tudi k uresničevanju načel prožne varnosti na nacionalni ravni in natančnim načrtom njihovega uresničevanja v nacionalnih razvojnih programih za leto 2008. Prav tako je napovedal pregled znanja in usposobljenosti do leta 2020, s čimer bodo prepoznane potrebe znotraj EU v naslednjem obdobju. Dal je tudi večji poudarek zmanjšanju nepismenosti med mladimi in krčenju števila osipnikov iz šol.

Slovensko predsedstvo EU poudarja, da se bomo v odgovorih na globalizacijske izzive zanesli na ustvarjalnost svojih ljudi in na svojo bogato kulturno dedi-

ščino. Ključno pri tem bo povečevati vlaganje v raziskave, razvoj in izobraževanje ter ohranjati talente v Evropi. Evropski svet se zavzema tudi za uveljavitev t. i. 5. svoboščine, ki pomeni prost pretok znanja ter uvaja ukrepe za izboljšanje pretoka raziskovalcev, študentov in univerzitetnega osebja. Znanstvena e-infrastruktura in raba hitrega interneta se morata znatno okrepiti – do leta 2010 naj bi imele vse šole dostop do hitrega interneta. Pomembna bo široko zasnovana inovacijska strategija in okrepitev trga EU tveganega kapitala za financiranje inovativnih malih in srednje velikih podjetij.

Velik poudarek bo na pomenu malih in srednje velikih podjetij, posebno inovativnih, in sicer s spodbudami v fazi rasti in z različnimi oblikami financiranja. Treba je še naprej lajšati tudi administrativna bremena. Evropski svet je znova pozval k čimprejšnjemu izvajanju direktive o storitvah. Enotni trg je eden ključnih pogojev za konkurenčnost EU v globalnem svetu. Pozval je k letnemu spremljanju uresničevanja enotnega trga in oblikoval nadaljnje usmeritve zunanjih razsežnosti lizbonske strategije. Pozdravlja napoved letnega pregleda dostopa na tuje trge ter prepoznavanje držav in trgov, na katerih obstajajo omejitve.

Poleg sklepov za posamezna prednostna področja je evrop-

ogljika, in priznal, da s selitvijo energijsko intenzivne industrije ne bodo doseženi okoljski cilji o zmanjšanju emisij, ker je vseeno, kje se slednje izpuščajo v zrak.

Slovensko predsedstvo je pri tem prepričano, da morajo vse Evropejke in Evropejci sprejeti svoje »okoljske zaveze«: brez večjega truda ali stroškov lahko vsak posameznik prispeva k zmanjševanju CO₂ z uporabo preprostih metod, kakršne so varčne žarnice, omejitve gretja ali zapiranje pip med umivanjem zob.

Voditelji so potrdili tudi časovni okvir pri tretjem svežnju ukrepov za notranji trg s plinom in z električno energijo. Dogovorili so se, da morajo politični dogovor sprejeti do junija, kar pomeni še v času slovenskega predsedovanja. Podnebno-energetski sveženj mora omogočiti, da bo EU do leta 2050 dosegla vsaj 50-odstotno zmanjšanje emisij v primerjavi z letom 1990. Tovrstno ukrepanje ne bo poceni, vendar bi bili stroški neukrepanja, ki se deloma že kažejo na področjih zdravja, gospodarstva, kmetijstva in drugod, neprijemno večji.

Lizbonska strategija do 2010

Voditelji EU so na vrhu velikopotezno zagnali tudi nov cikel prenovljene lizbonske strategije za rast in delovna mesta med letoma 2008 in 2010. Evropski svet je potrdil veljavnost integriranih smernic za rast in delovna mesta

ter sprejel posebna priporočila državam članicam. Pri tem je pozval evropsko komisijo, evropski parlament in Svet EU, da se čim prej osredotočijo na izvedbo desetih prednostnih nalog iz novega lizbonskega programa skupnosti.

»Lizbonska strategija je evropska strategija za rast in delovna mesta. Gospodarska rast in kakovostna delovna mesta pa so porok socialnega napredka in socialne kohezije. Novi cikel lizbonske strategije vzpostavlja boljše ravnotežje med skrbjo za ljudi in okolje na eni strani ter skrbjo za konkurenčno, na znanje oprto tržno go-

Predsednik evropske komisije José Manuel Barroso je po koncu spomladanskega vrha, prvega pod slovenskim vodstvom, Sloveniji čestital za zelo profesionalno predsedovanje.

Darilo, replika stoječe ure arhitekta Jožeta Plečnika

ski svet pozval k nadaljnjemu razvoju metodologije za nadzor in izvajanje reform. Prav tako je opozoril na pomen gospodarske, ozemeljske in družbene kohezije ter na pomen makroekonomske trdnosti v okviru pakta stabilnosti in rasti. Evropski svet je pozval evropsko komisijo in lizbonske koordinatorje tudi k čimprejšnjemu pogovoru o okviru po letu 2010, saj so reforme potrebne tudi po tem obdobju.

Stabilnost finančnih trgov Voditelji držav ali članic EU so del ▶

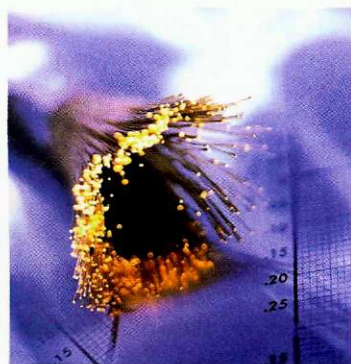
► pogovorov namenili tudi nedavnim pretresom na mednarodnih finančnih trgih in odzivih nanje ter preprečevanju tovrstnih kriz v prihodnje. Evropski svet je poudaril, da je za povrnitev zaupanja v finančne trge bistveno, da se pravočasno razkrijejo tveganja in izgube bank ter drugih finančnih institucij, ter opozoril svet za ekonomske in finančne zadeve (ECOFIN), naj pri sprejemu predpisov in nadzornih ukrepov upošteva štiri področja: izboljšanje preglednosti za vlagatelje, trge in pripravljavce predpisov,

Stilizirana slovenska zastava

Energetsko-podnebni sveženj

izboljšanje standardov vrednotenja, še posebej nelikvidnih sredstev, okrepitev skrbnosti in obvladovanja tveganj v finančnem sektorju ter izboljšanje delovanja trga, vključno z vlogo agencij za ocenjevanje bonitete.

Udeleženci evropskega sveta so razpravljali predvsem na podlagi vmesnega poročila o stabilnosti finančnega trga, ki ga je pripravil ECOFIN. Ta v poročilu med drugim ugotavlja, da so kljub slabšemu gospodarskemu položaju na svetovni ravni temelji evropskega gospodarstva trdni brez bistvenih makroekonomskih in finančnih neravnovesij, zato naj bi bila upočasnitev evropskega gospodarstva v tem letu omejena. Evropski svet je poudaril potrebo po nadaljnjih prizadevanjih za izvajanje reform, hkrati pa pozval ECOFIN, naj določi dejavnike, ki vplivajo na višanje cen surovin in hrane, ter uvede politike, ki bodo odpravile morebitne omejitve ponudbe. Svet je tako pozval ECOFIN, naj začne pospešeno izvajati program dela iz jeseni 2007, v skladu s katerim bi morali spomladi 2008 doseči napredek na področju finančnega nadzora in upravljanja čezmejnih finančnih kriznih situacij, hkrati pa razviti sistem zgodnjega opozarjanja na krize. Za rešitve odprtih vprašanj na svetovni ravni je potrebno tesno sodelovanje z mednarodnimi organi za določanje standardov.

Evropski svet je obravnaval tudi državne premoženjske skla-

Evropski voditelji so razpravljali o podnebno-energetskem svežnju, ki je bil ena osrednjih tem vrha.

de. Udeleženci so soglašali, da so bili tovrstni skladi doslej zelo koristni, da pa so izrazili tudi pomisleke, predvsem glede novih skladov s slabšo preglednostjo strategij investiranja in ciljev. Voditelji držav ali vlad članic EU so se strinjali, da je treba oblikovati

Znanstvena e-infrastruktura in raba hitrega interneta se morata znatno okrepiti.

ERC za EU ne velja več

Na podlagi odločitve hrvaškega sabora je Hrvaška prejšnjo soboto zamrznila izvajanje zaščitne ekološko-ribolovne cone (ERC) za članice Evropske unije. Na ta način se je Hrvaška v svoji coni v Jadranu vrnila v stanje, kot je veljalo pred novim letom. Zagreb je sicer glede ERC napovedal nadaljevanje pogovorov z Rimom, Ljubljano in Brusljem.

V skladu z odločitvijo sabora Hrvaška ne izvaja več strogega ekološkega in ribolovnega režima v svoji coni za Italijo in Slovenijo. Obe državi sta pozdravili omenjeno potezo Zagreba, potem ko sta že od vsega začetka nasprotovali uveljavitvi hrvaške ERC tudi za članice EU. S tem je Hrvaška znova preložila polno uveljavitev ERC, ki jo je sprejela 3. oktobra 2003 in je do 1. januarja letos v skladu z dogovorom iz leta 2004 ni izvajala za članice EU. Saborska večina je prejšnji četrtek sprejela tudi opozicijsko dopolnilo, s katerim naj bi izenačili pravice hrvaških ribičev s pravicami ribičev iz EU.

Hrvaška je kakšnih deset ur po odločitvi za zamrznitev ERC v Bruslju dobila ciljni datum za konec pristopnih pogajanj z Evropsko unijo: jesen 2009, še pred koncem mandata sedanje evropske komisije, ki se izteče 31. oktobra 2009.

Predsednik evropske komisije José Manuel Barroso je po srečanju s hrvaškim premierjem Ivom Sanaderjem prejšnji četrtek v Bruslju zagotovil, da bo evropska komisija v zameno za zamrznitev izvajanja cone za članice EU podpirala trajnostni razvoj morja okoli hrvaškega otoka Jabuka in krepitev konkurenčnosti hrvaških ribičev. Viri pri evropski komisiji pa so nakazali, da bi napovedani scenarij konca pristopnih pogajanj Hrvaške z EU lahko pomenil vstop Hrvaške v EU že leta 2010, a tega uradno ni želel potrditi nihče.

skupni evropski pristop z enotnimi načeli, in podprli dogovor o mednarodnem prostovoljnem kodeksu ravnanja za te sklade.

Poleg evropskega sveta so se sešli tudi finančni ministri. Razpravljali so o makroekonomskih vidikih vlaganj v človeške vire, eni prednostnih tem slovenskega predsedovanja. Razprava je bila usmerjena na pomen človeških

nečlanice EU ob Sredozemskem morju». Evropsko komisijo so pozvali, naj predstavi potrebne predloge za opredelitev tega projekta z imenom Barcelonski proces: Unija za Sredozemlje v luči vrha 13. julija v Parizu. Unija za Sredozemlje ni alternativa članstvu Turčije v EU, sta ob tem poudarila premier Janša in Barroso. Turčija se v vseh teh razpravah v okviru vrha »ni omenjala v smislu, da bi bila sredozemska unija nadomestna rešitev za članstvo Turčije v EU, seveda pa je v krogu držav, ki sodelujejo v barcelonskem procesu«, je pojasnil Janša. Vprašanje Turčije ni bilo izpostavljeno kot problem, zaradi katerega bi bila potrebna nadgradnja barcelonskega procesa, je dodal.

Tokratni spomladanski vrh je bil prvi za Slovenijo na čelu EU ter zadnji za predsednika belgijske vlade Guyja Verhofstadta in predsednika italijanske vlade Romana Prodiya, ki se jima izteka mandat. Slovensko predsedstvo bo v šestmesečnem mandatu junija vodilo še eno srečanje evropskih voditeljev. **D**

virov pri strategiji ekonomske politike in strategiji za rast in delovna mesta.

O sredozemski uniji Poleg treh osrednjih tem spomladanskega zasedanja so evropski voditelji govorili tudi o zamisli francoskega predsednika Nicolasa Sarkozyja o ustanovitvi sredozemske unije. Evropski vrh je potrdil »načelo Unije za Sredozemlje, ki bo vključevala vse članice EU in

Predsednik Liberalne akademije Darko Štrajn predstavlja zbornik *Pet minut demokracije*.

Pet minut (levičarske) demokracije

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Glede na to, da je do parlamentarnih volitev le še pol leta, se razmere na političnem parketu čedalje bolj zaostrejo, v ospredje pa stopajo tudi civilnodružbene organizacije, ki bodo odigrale pomembno vlogo v predvolilni kampanji.

Vloga civilnodružbenih organizacij pri usmerjanju javnega mnenja se je po osamosvojitvi doslej najbolj izkazala pred skoraj štirimi leti, ko se je formiral Zbor za republiko (ZZR), ki je junija 2004 s prvo javno tribuno v Cankarjevem domu privabil veliko množico ljudi, nezadovoljnih s tedanjo vladavino LDS. Javna tribuna je postala »slavna« tudi zato, ker je kasneje odnesla s položaja tedanjega (in sedanjega) zunanjega ministra Dimitrija Rupla. Slednji je namreč prav zaradi omenjene tribune predčasno končal obisk na Irskem, kjer se je mudil s tedanjim premierjem Antonom Ropom, in s posebnim letalom odpotoval

nazaj v Slovenijo. Z odslovitvijo Rupla iz vlade zaradi udeležbe na javni tribuni Zbora za republiko je Rop nehote priznal javnomnenjsko moč ZZR in s tem dokončno pokopal vse možnosti, da LDS zmaga na volitvah.

Vloga ZZR ZZR, ki je kasneje organiziral še nekaj javnih shodov, na katerih so nastopili tudi politiki desne sredine, je bil deležen ostrih kritik levičarskih krogov, češ da gre za zlorabo civilne družbe v politične (oz. strankarske) namene, čeprav je predsedstvo ZZR odkrito govorilo, da je eden izmed ciljev zborovanj tudi zamenjava oblasti. Dejansko je pri ZZR šlo le za organsko nadaljevanje

civilnodružbenega gibanja, ki je bilo že v devetdesetih letih kritično do vladavine LDS oz. levice. Leta 1997 so slovenski intelektualci, večinoma iz kroga Nove revije, sestavili izjavo Ura evropske resnice za Slovenijo, v kateri so ostro kritizirali družbene razmere, ki so nastale zaradi politike tedanje oblasti. Omenjeno izjavo so tedanji mediji diskvalificirali, podobno tudi dve leti kasneje Majniško izjavo. Istega leta (1999) je svojo

izjavo o verodostojnosti državnih institucij predstavila komisija Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci, izšel pa je tudi zbornik Sproščena Slovenija – obračun za prihodnost (206. številka Nove revije), v kateri so bili objavljeni pisni prispevki dvajsetih avtorjev, med njimi Jožeta Pučnika in sedanjega predsednika NSi Andreja Bajuka, ki tedaj še ni bil vključen v slovensko politiko. Med avtorji, ki ▶

Zbor za republiko je z javnimi zborovanji precej pripomogel k zmagi desne sredine ravno zaradi mobilizacije volilnega telesa.

Javne tribune Zbora za republiko so mobilizirale volivce.

▶ pa ne spadajo vsi v desnosredinski vrednostni prostor, so bili Drago Jančar, Niko Grafenauer, Viktor Blažič, France Bučar, Frane Adam, Peter Jambreč, Dean Komel, Boris A. Novak, Igor Senčar, Brane Senegačnik, Jaroslav Skrušny, Jože Snoj, Dejan Steinbuch, Anton Stres, Rudi Šeligo, Ivan Urbančič in sedanji zunanji minister Dimitrij Rupel. Omenjen zbornik so mnogi primerjali s 57. številko Nove revije, saj je šlo dejansko za nekakšno reprizo nacionalnega programa, vendar v novih, drugačnih razmerah. Podobno je tudi ZZR pet let kasneje izdal zbornik z referati z javnih tribun v letu 2004. Zbornik je nosil naslov Slovenci v lastni državi enakih možnosti, uredila pa sta ga Dimitrij Rupel in Peter Jambreč.

Mobilizacija volivcev Sintagma »sproščena Slovenija« je kasneje, ko je prišlo do zamenjave oblasti, postala priročno orodje levičarskih krogov za parodijo na (sedanje) razmere. Kmalu po zamenjavi oblasti leta 2004 so se

Pri odvisnosti medijev od politike je znano, da je bila ta zelo vidna prav v času vladavine LDS.

aktivirali levičarski civilnodružbeni krogi, ki so bili do tedaj povezani z oblastjo, predvsem z največjo vladno stranko LDS. To velja zlasti za Liberalno akademijo, intelektualno ozadje LDS, in v zadnjem času Zares. Omenjeni intelektualni in kulturniški krogi so se aktivirali zlasti ob polemikah v zvezi z zakonom o RTV, kasneje pa tudi na splošno v zvezi z mediji, ker naj bi si vlada podrejela medijski prostor. Letošnje volilno leto bo ponudilo obrnjeno situacijo – če so se leta 2004 pri kritiki oblasti

Med uredniki zbornika je evropska poslanka Mojca Drčar Murko.

Avtorica enega od prispevkov je predsednica LDS Katarina Kresal.

Filozofinja Spomenka Hribar nadaljuje s kritiko Cerkev.

angažirali predvsem desnosredinski intelektualci, se bodo zdaj angažirali predvsem intelektualci z leve. Njihov vpliv na javno mnenje bo odvisen predvsem od tega, koliko jim bo uspelo z argumenti angažirati širše množice. Izkazalo se je namreč, da so intelektualne debate, zaprte v ozek krog razpravljavcev, v javnosti neučinkovite in da je Zbor za republiko z javnimi zborovanji (pred volitvami leta 2004 na Kongresnem trgu na primer) precej pripomogel k zmagi desne sredine prav zaradi mobilizacije (tudi sredinskega) volilnega telesa. Civilnodružbene organizacije z leve javnih zborovanj, usmerjenih k spremembam na oblasti, za zdaj še niso organizirale.

Avtoritarno vodenje? Liberalna akademija pa je v petek, 14. marca, predstavila zbornik z naslovom Pet minut demokracije – podoba Slovenije po letu 2004. Gre za zbornik, v katerem več kot dvajset avtorjev razpravlja o razmerah v Sloveniji po zmagi SDS, in sicer na različnih področjih. Kot so v uvodniku zapisali uredniki zbornika Mojca Drčar Murko, Darko Štrajn, Božidar Flajšman in Boris Vežjak, je naslov zbornika nastal na podlagi lanskega glasovanja o zaupnici Janševi vladi, ko je bilo na seji kolegija predsednika državnega zbora določeno, da predstavniki poslanskih skupin v razpravi o zaupnici lahko govorijo le po pet minut. Uredniki zbornika pri tem dodajajo, da je leta 2000, ko je šlo za glasovanje o zaupnici vladi Janeza Drnovška, razprava v parlamentu potekala kar dva dni. Rdeča nit uvodnika pa je, da je »slovenska demokracija po državnozbornskih volitvah leta 2004 skrenila v dolgotrajnejše procese omejevanja demokracije, zaradi katerih se bodo učna leta nepričakovano podaljšala, to pa bo vplivalo tudi na že dosežene demokratične standarde«. Omenjeno tezo je mogoče razumeti v smislu, da je sprememba na oblastnem vrhu leta 2004 razvoju demokracije v Sloveniji predvsem škodovala, ne pa koristila (kar je diametralno nasprotno od stališča predsedstva ZZR), in da so se slovenski volivci dejansko »zmotili«, ko so

volili stranke desne sredine. Avtorje zbornika tako moti, »da je zdajšnja vlada s svojim avtoritarnim načinom vodenja, z zakonodajnimi in drugimi sistemskimi rešitvami ter predvsem s svojim posebnim razumevanjem demokracije omajala trdno zakoličene in nesporne pridobitve pravne države«. Pri tem naštevajo naslednje probleme: »Veje oblasti so pomešane med seboj, varnostne službe postajajo neučinkovite zaradi nenehnih posegov vanje, gospodarstvo je negospodarsko zlito s politiko, mediji so odvisni od politike in lastnikov, šolstvo od politike in Katoliške cerkve.« Že v tej povedi je nanizanih več spornih tez, če upoštevamo, da je LDS, s katero je povezana Liberalna akademija, v času svojega vladanja imela možnost ločiti politiko od gospodarstva, vendar tega ni storila, čeprav je po mnenju mnogih klasičnih liberalnih in celo desnosredinskih intelektualcev tudi sedanja vlada zamudila številne priložnosti pri depolitizaciji gospodarstva. Znanja je

tudi velika odvisnost medijev od politike v času vladavine LDS, le da novinarji tedaj niso smeli javno govoriti o cenzuri.

Že videno In kdo vse so avtorji prispevkov v zborniku? Poleg že naštetih urednikov so med bolj znanimi pisci Vlado Miheljak, Rudi Rizman, Božo Repe, Spomenka Hribar, Jože Pirjevec, Niko Toš, Zdenko Kodolja, Dušan Plut, Blaž Zgaga, Srečo Dragoš, Bojan Potočnik in Bečir Kečanović, poleg njih pa še Marjan Šimenc, Boris Kryštufek, Roman Lavtar, Janez Kolenc, Bogomir Novak in Jožef Kunič. Pri tem velja izpostaviti še pisce, ki prihajajo iz politike, saj so med avtorji aktualna predsednica LDS Katarina Kresal, njen predhodnik in evropski poslanec Jelko Kacin (poleg njegove poslanske in strankarske kolegice Mojce Drčar Murko) in poslanka Majda Širca (poslanska skupina Zares). Temu primerna je tudi naravnost prispevkov, ki so ostri ne samo do vlade in vladnih strank, ampak tudi do intelektualcev iz kroga Nove revije ter do Katoliške cerkve. Slednja se pojavlja kot predmet ostrih kritik v kar nekaj prispevkih, med drugim v članku Spomenke Hribar, ki je ponovila nekaj svojih starih tez, na primer da je današnji protikomunizem v Sloveniji v strukturalnem smislu totalitaran – »seveda le v intenci in tehnologiji izvajanja oblasti«. Pri tem se je Hribarjeva lotila predvsem svoje priljubljene teme – teologa Antona Mahničiča, delitve duhov in predvojnega klerikalizma, medtem ko sta zgodovinarja Božo Repe in Jože Pirjevec pisala o »reviziji zgodovine«. Bolj kot sam tekst so zgornje črno-bele fotografije v zborniku (škof Rožman v družbi z nacistom Erwinom Rösenerjem, nadškof Uran ob portretu škofa Rožmana, faksimile domobranske prisege), ki so že same po sebi orodje ideološke indoktrinacije. Zanimiv je tudi prispevek predsednice LDS Katarine Kresal, ki je za zbornik napisala nekakšen kratek predvolilni program, medtem ko

Zgodovinar Božo Repe se je lotil »revizije zgodovine«.

NSi s polno paro naprej

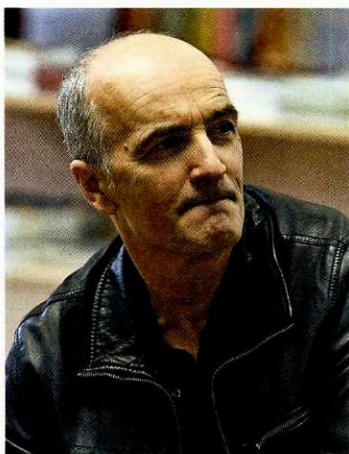
Maruša Novak in Lovro Šturm

Na volitve se vse bolj pripravljajo tudi politične stranke. Tako je Nova Slovenija (NSi) 10. marca imenovala volilni štab, ki se deli na operativno-tehnični in strateško-programski del. Prvega bo vodila tajnica NSi Maruša Novak, drugega pa Lovro Šturm. Za odnose z javnostjo bo skrbel Janez Cigler Kralj, za koordinacijo projektov Dušan Mikuž, finančne zadeve pa bo koordiniral Vladimir Krajcer. V strateško-programski svet volilnega štaba, ki ga vodi Lovro Šturm, so imenovani še Jože Jurkovič, Rajko Janžekovič in Simon Kolmanič. Strateško-programski svet bo odločal o poudarkih, na katere bo Nova Slovenija v okviru svojega programa stavila v prihodnosti, je zapisano v sporočilu za javnost NSi. Po neuradnih podatkih naj bi bilo evidentiranje kandidatov za poslance državnega zbora že končano, izvršilni odbor NSi pa naj bi kandidate potrdil na seji še pred poletjem. 29. marca naj bi na posebni programski konferenci NSi sprejela nov strankarski program.

se je poslanka Majda Širca lotila problema slovenskega filma, pri tem pa obračunala z intelektualci iz kroga Nove revije.

Izpoved Blaža Zgaga Precejšen del zbornika je posvečen problematiki medijev. Boris Vezjak je prispeval dva članka, in sicer o politični tehnologiji prevzemov medijev in o glasovanju o zaupnici vladi kot glasovanju o nezaupnici novinarjem. Dnevnikov kolumnist in profesor na FDV Vlado Miheljak v svojem prispevku izraža prepričanje, da obstaja velika razlika med (levo)liberalno in desno elito, in sicer v tem, da je prva vedno znala pokazati visoko stopnjo refleksije in kritičnost do lastne politične opcije, medtem ko je druga »nereflektirana, nekritična in apriorno naklonjena 'svojim'«. Najbolj zanimiv je prispevek Blaža Zgaga (karakterno velja za problematičnega člove-

ka), enega od avtorjev znamenite novinarske peticije, ki je orisal svoje dosedanje novinarske izkušnje predvsem v povezavi s primerom Ladislava Trohe. V svojem prispevku je orisal tudi negativno vlogo Petra Jančiča v času, ko je bil ta vodja ljubljanskega dopisništva na Večeru. Po njegovih trditvah naj bi bilo Jančičevo urejanje novinarskega dela Blaža Zgaga »vključevalo marsikaj, od poniževanja, pritiskov, povzdigovanja glasu do kričanja in groženj, da bo poskrbel za mojo odstranitev z delovnega mesta«. Negativno vlogo naj bi bil na Večeru odigral tudi sedanji urednik Tomaž Ranc. Sicer pa je omenjeni članek predvsem obrazložitev, zakaj je sploh prišlo do novinarske peticije proti cenzuri. Velik poudarek na medijih v omenjenem zborniku vsekakor kaže na to, da bodo mediji ena osrednjih točk predvolilnega spopada. **D**

Vlado Miheljak, politični analitik

Zgodovina in čebinski spomeniki

Dr. Boštjan M. Turk, foto: arhiv Demokracije

Nedavni revolt Boža Repeta, predavatelja novejšje zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani, uperjen zoper objavo člankov o komunističnih zločinih na straneh ministrstva za pravosodje, je dejanje hitre reakcije samo na prvi pogled.

Javni spomin ve, da je nemalo nazaj Repe nastopil na isti način tudi zoper avtorje razstave Enotni v zmagi, konkretno zoper Jožeta Dežmana. Ta je njegova žrtev tudi pri vprašanju portala na spletnih straneh MP, zato se utemeljeno ponuja vprašanje, ali Repeta moti referenčno ozadje, na katerega se sklicujejo krogi, ki jim pripadata Šturm in Dežman. To referenčno ozadje pa je osvoboditi resnico medvojnje in povojne dobe, da zasije, osvobodjena polstoletnih pačenj in zmot, da končno pride-mo do prave podobe dogodkov, akterjev in družbenih skupin tiste-ga usodnega časa.

V pričujočem prispevku poskušamo prikazati, da Repetov napad na nosilce osvobajanja zgodovinske resnice ni ne prvi ne zadnji, še manj sporadičen. Predstavlja organski refleks Repetovega zgodovinskega, bolj javnih manifestacij tiste retorike, ki jo v javnem prostoru označujemo kot Nečak-Repetova šola. V našem prispevku želimo tudi pokazati, da to zgodovinske ni *per se* (zase), temveč vselej stopa in je stopalo ob boku dedičev čebinskega kongresa, v neposrednem in posrednem smislu.

Izročilo Čebin Narodna in univerzitetna knjižnica v svojih ne-

drjih hrani publikacijo s signirno številko 380276. Njen naslov je *Izročilo Čebin*, podnaslov pa *Posvet ob petdeseti obletnici ustanovnega kongresa KPS in prihoda Josipa Broza Tita na čelo KPJ*. Izdala jo je založba Komunist, knjiga pa šteje celih 515 strani, če upoštevamo še Sklepno besedo Dušana Nečaka, ki jo končuje. Gre za gradiva z znanstvenega posvetovanja, katerih namen je *»oblikovanje zgodovinske zavesti«*, kot v predgovoru piše Božo Repe. Med referati je na prvem mestu *Petdeset let uresničevanja Čebinskega manifesta*, avtor je znan – Milan Kučan. Piše se leto 1987 in Kučanova retorika

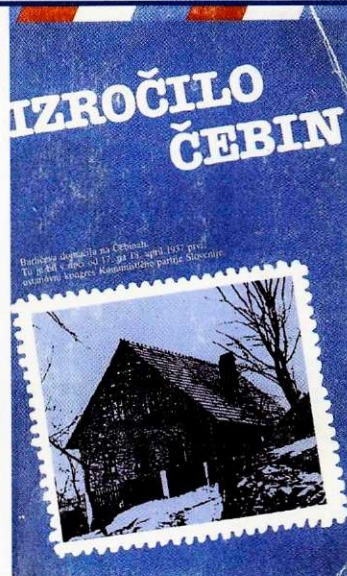
je za tisti čas presenetljiva. Govori o »demistifikaciji brezplodnih polemik o uresničevanju programa ekonomske stabilizacije«, hkrati pa dokaj odkrito koketira z mislijo, da je takšna demistifikacija pravzaprav že demistifikacija čebinske Partije same. V Kučanovem tekstu je tudi mnogo besed o samoupravljanju, predvsem pa o njegovem avtorju Edvardu Kardelju. Kučan se o njem izraža le skozi citate. Natančnejša analiza tekstov iz onega časa namreč pokaže, da je bil Kardeljev status tako prestižen, da so se o njem lahko pogovarjali samo skozi njegovo delo, skozi njegove besede, skozi historično osebo že ne več. Ta novorek osvaja tudi Kučan, ko o Kardelju zapisuje približno takele stavke: »Tistim, ki ves problem socializma zmorejo v ognju svoje revolucionarne neučakanosti reducirati na svet spopada idej, mora biti še posebej blizu naslednja Kardeljeva misel.« (*Izročilo*, str. 28) Sledi Kardeljev citat, samoupravna latovščina, za katero bi bilo zanimivo pozvati Kučana, naj jo poskuša prevesti v slovenščino iz leta 2008.

Včeraj bo nov dan O Kučanu in Kardelju v kontekstu Repetovih »tekstnokritičnih« izdaj govorimo zato, ker je to rdeča nit čebinskega izročila, katerega talci smo danes bolj kot ob padcu berlinskega zidu. Repe je ostal zvest temu modelu razmišljanja, razgled po njegovih knjigah to potrjuje par excellence. *Jutri je nov dan* je knjiga, ki govori o »Slovenih in razpadu Jugoslavije«. Intonirajo jo kučanovske sanje iz 26. 6. 1991, ko je tedanji predsednik predsedstva RS dejal, da so danes dovoljene sanje, jutri pa je (bo) nov dan. Ne glede na izrecen dvom o osamosvojitvenih prizadevanjih, ki se skozi ta stavek sliši, ga je Repe izbral za moto svojih razmišljanj o razvoju slovenske države po osamosvojitvi. Vpne ga

v federalni okvir nekdanje skupne države, preseneti pa že na začetku s citatom iz Dobrice Čosića (kasneje v opombah navaja tudi S. Djukića), vendar je že na prvi pogled jasno, da sta mu memorandum SANU in Čosićeve zgodba kontinent z drugega planeta. Pač pa je knjiga zanimiva po tem, da je poleg naslova ideji zvesta tudi celotna vsebina. Poleg drugega je knjiga poskus minimalizacije vloge Vatikana pri osamosvajanju Slovenije in Hrvaške, čebinsko izročilo pa na verodostojnost virov in tekstno akribijo tako ali tako ni veliko dalo. Med najpogosteje navajanimi viri iz fonda »dostopnih zgodovinskih dokumentov in osebnih pričevanj« (*Jutri je nov dan*, str. 8) so publikacije tipa: *Skrivnica države* D. Rupla, *Moja Resnica* J. Drnovška, *Jovičevi Zadnji dnevi SFRJ* in seveda Kardeljova literatura. Tako specialnemu izboru tekstov pritiče tudi specialna datacija: nemški kancler Kohl naj bi bil oblast izgubil septembra 1989 (torej še pred padcem berlinskega zidu), Kosta Čavoški pa naj bi bil eno najbriljantnejših monografij o Titu izdal še v starem režimu (*Titu – tehnologija vlasti* je po Repetovem datirana v 1990). Knjiga, v kateri je vse – od Demosa, gospodarstva, federacije, privatizacije, Brionov, noči dolgih nožev, mednarodnega priznanja etc. – stisnjeno v en koš po načelu repetirnih nabojev v hitrostrelni puški, vzbuja mnogo vprašanj v vseh točkah razen v eni. To je točka njene intence, ki je jasna: na ozadju znanih dejstev prikazati naravnost usodno vlogo Kučana in njegove partijske generacije pri osamosvojitvi Slovenije, v ozadju tega pa skrbno polepšati podobo tistih, ki so bili na partijski sceni *quo ante*, predvsem Kardelja. Pozorno branje knjige bo namreč razkrilo, da je ena njenih intenc tudi pozitivna retuša očeta slovenskega komunizma. To je tudi ena redkih sporočilnih vsebin knjige. Če si človek še tako beli glavo, na dobrih štiristo straneh težko odkrije stavek, ki bi mu povedal kaj novega, ali podatek, za katerega še ni vedel. Gre za tip t. i. učbeniške literature, ki ima namen predvsem vzgajati, ne poučevati.

Ogledalo Rdeče Slovenije Ta rdeča nit pa je še bolj navzoča v knjigi *Rdeča Slovenija – tokovi in*

obrazi iz obdobja socializma. Ko jo človek prebere, se spet vpraša, čemu je treba toliko separatnih tem obdelovati na skupnem mestu. Tito, Stalin, Kardelj, Kidrič, Kavčič, Dolanc in Kučan pa Katoliška cerkev, informbiro, titoizem; avtor že v začetku zapade v to, kar je po Karteziju nasprotje znanstvenega mišljenja: analiza, ki naj pripelje do sinteze, naj se najprej omeji glede na predmet oz. predmete svojih raziskav. Več ko jih bo zajela hkrati, manj natančna bo pri formulaciji svojih izsledkov. Še bolj moteče pa je vse skupaj tedaj, ko se takšna znanost v Cobissu (digitalni sistem za klasifikacijo knjižničnega gradiva) kvalificira kot monografsko gradivo, še posebej zato, ker umanjka temeljni kriterij za monografije, to je ocena oz. recenzija. Repe v večini svojih »monografij« ne navede niti enega recenzenta. Rdeča nit *Rdeče Slovenije* najverjetneje niti ni v tem, da bi izpolnjevala znanstvene kriterije objektivne resničnosti. Ali pa se temu že na začetku upre. Na str. 18 imamo namreč stavek: »Ali tragična bilanca 50 milijonov mrtvih, kolikor so jih našli avtorji Črne knjige komunizma, pomeni dokončni in popolni potop ene od največjih utopij 19. in 20. stoletja?« Stavek je neke vrste kučanovsko norčevanje v smislu: pobili so jih več kot tisoč. Na 14. str. *Črne knjige komunizma* (*Le Livre noir du Communisme*, Robert Laffont, Paris, 1997) namreč piše: »Celotno število mrtvih se približuje številki sto milijonov.« (Avtorji *Črne knjige* so ta podatek dobili z analizo v posamičnih državah, in sicer na Kitajskem 65 milijonov, v SZ 20, v Vietnamu 1., v Severni Koreji dva, prav toliko v Kambodži, milijon in pol v Afganistanu in Afriki, milijon v Vzhodni Evropi, preostalo drugod. *Črna knjiga* je posvečena tudi zelo natančni razdelavi teh števil, v katero pa ne moremo poseči.) Ali Repe ne pozna *Črne knjige komunizma* ali pa namenoma poneverja podatke? Za nekoga, ki se je lotil znanstvene analize komunističnega obdobja, je tak spodrsrljaj bodisi znak neodpustljive malomarnosti, bodisi namernega pačenja podatkov. Ali pa proste sage, namenjene idiliziranju določenih zgodovinskih oseb, ki bo najverjetneje zadnja resnica *Rdeče Slovenije*. Plejada revolucionarjev – od Stalina

prek Kardelja in Kidriča do Dolanca – ima namreč sredobežno jedro, ki ga je nemogoče prezreti. To je dekriminalizacija osebnosti, ki so se uveljavile v sistemu, za katerega po mednarodnih kriterijih velja, da je bil pač kriminalen (prim. prav *Črna knjigo komunizma*). Te osebnosti so življenjsko vezane na ta sistem, zunaj njih jih ni bilo, tako da so postale neločljiv emblem sistema samega. Tako kot bomo za visokega uradnika tretjega rajha vselej rekli, da je bil zločinec, kajti zločinski je bil sistem, v katerem je deloval, tako bomo po logiki morali iste stvari sklepati tudi o predstavniki Titove Jugoslavije. Bili so namreč aktivni deli sistema, ki je temeljno kršil večino človekovih pravic, svojo voljo pa uveljavljal s silo, na začetku tudi na račun fizičnih likvidacij svojih nasprotnikov. Optiko, ki vodi večino zgodovinarjev pri ocenjevanju socialistične periode, bi pri Repetovi *Rdeči Sloveniji* zaman iskali. Namesto tega najdemo dobesedno ganljive ocene slovenskih in jugoslovanskih prevratnikov. Kardelj naj bi bil: »Tih, miren, deloven in vztrajen, ves čas nekaj tuhtajoč. Na sogovornike, ki ga niso poznali, je z monotonim govorjenjem deloval odsotno, celo brezosebno. Le v intimnejših družbah se je razživel in potem tudi kaj zapel« (Rdeča Slovenija, str. 219). Bil naj bi intelektualec (kot Kidrič) in naj bi se najbolje počutil v diplomaciji. Če je tako, naj Repe navede eno samo Kardeljevo delo, ki bi bilo užitno še danes. In če bi bil res diplomat, bi moral Repe navesti vsaj enega od njegovih dosežkov na mednarodnem parketu. V

zvezi s tem se knjiga pazljivo ogne boleči resnici, da je Slovenija izgubila ozemlja na zahodu in severu, ker si Angloameričani niso dovolili novokomponiranih, razgrajajočih oblastnikov spustiti bolj na zahod oz. sever. In če je čebinsko zgodovinske šibko v analizi, pa je močno v sintezi oz. v nekritičnih klicajih.

Kovačnica državnosti »Ob vseh kritikah na njegov račun pa lahko ocenimo, da je – teoretično in praktično – veliko prispeval k vzpostavitvi slovenske državnosti oz. k prehodu slovenskega naroda v nacijo.« (Rdeča Slovenija, str. 258) Kardelj, kominternovec, internacionalist in federalist, naj bi bil »praktično« prispeval k vzpostavitvi slovenske državnosti in prehodu slovenskega naroda v nacijo? In če bralec želi še toliko izvedeti, zakaj mu Repe ne postreže z nobenim dokazom? Pa saj dokazovanje tudi ni namen take literature.

Za potrebe pričujočega zapisa smo se prebili skozi celo »repejado«, skozi večino »monografij«, člankov, publicističnih zapisov, skozi Delo, kjer je Repe objavljaj ganljive nekrologe ali obletne članke, posvečene Kidriču, Kardelju, Titu ali Dolancu. Šli smo tudi skozi učbenike, še posebej smo se ustavili pri onem za študente 4. letnika zgodovine. Veljalo bi osvetliti še Repetovo izenačevanje slovenske in francoske kolaboracije, predvsem pa stopiti po poti, ki jo je v *Izročilu Čebin* začrtal Kučan sam. Povsod bi prišli do enakih ugotovitev, ki so, kot je rekel francoski filozof Jean Baudrillard, že sami začetek. Pač v tem smislu, da je najprej namen, temu pa sledi ideološka in politična kvalifikacija zgodovine, vsem na rovaš. Razen seveda šentflorjanski pravljici o tisoč in eni noči. In njeni rdeči zavesi, predvsem pa sistemu, kar je v resnici za njo. ■

0 avtorju

Dr. Boštjan M. Turk je diplomiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani, doktoriral pa na pariški Sorboni. Francosko književnost 17. in 20. stoletja uči na Filozofski fakulteti v Ljubljani, predaval pa je tudi v tujini kot gostujoči profesor ali kot vabljeni predavatelj.

V objemu lepote

Dr. Irena Avsenik Nabergoj, foto: arhiv Demokracije

Hrepenenje po lepoti je navdihovalo mnoge umetnike in mistike ter jih gnalo k ustvarjanju presenetljivo dovršenih del, ki odražajo skladnost med snovnim in duhovnim, telesnim in duševnim, časovnim in večnim. Najlepše glasbene, likovne, literarne, gledališke in druge umetniške stvaritve so ustvarjali genialni ljudje, ki so v svoji osebnosti uresničevali skladnost, kakršno največji umetniki in teoretiki estetike preprosto dojemajo kot spoj med lepoto in resnico.

Če je glasba Beethovnu pomenila »večje razodetje kot vsa modrost in filozofija« in je Marij Kogoj o njej dejal, da »v nara-vi ni najti nič lepšega in popolnejšega od glasbe; človeka usmerja v globine njegove duše,« pa je ples na neki način privilegiran med dramski-mi umetnostmi. Za plesalčevim plesom, ki z dinamično govorico telesa, čustva in duha daje neposreden umetniški užitek, se skriva »prasila ritma, svet praenergije, težnosti in protitežnosti. ...« (Pino Mlakar 1999: 135) Ta odlika vidne in čutne plesne umetnosti pa je suverena »vse do-tlej, dokler je njeno psihofizično počelo enovito in čisto. Odmik v spekulativnost freudovskega psihologizma ali odmik v stomatološko tele-snost ne zmore roditi plesa umetniških kvali-tet«. (Pino Mlakar 1999: 135)

Med najlepšimi baletnimi umetninami naših baletnih mojstrov Pina Mlakarja in njego-ve žene Pie je *Legenda o egiptovskem Jožefu*, ki predstavlja biblično zgodbo iz Prve Mojzesove knjige, poglavja 37–50. Leto dni je od stote obletnice rojstva Pina Mlakarja, le malo časa je minilo, odkar ga ni več med nami, a veličina njegovega duha še zdaj odmeva med mnogimi, ki so ga poznali kot osebnost ali prek njegove umetnosti. Pino Mlakar je imel vlogo egipto-vskega Jožefa še posebej rad, skupaj s svojo ženo Pio v vlogi Jožefovega nasprotja – Potifarke – jo je igral na več evropskih odrih. Kot je sam dejal, se je vanjo od vseh svojih vlog morda lahko še najbolj vživel, svoje uprizoritve te legende pa se je posebej spominjal še v zadnjih mesecih pred svojo smrtjo. Naj bo zato ta skromni zapis o do-živetju čiste lepote, ki človeka objame ob podo-življanju Jožefove zgodbe, v spomin in poklon našemu velikemu umetniku.

Lepota resnice Ob uprizarjanju nadčutnega s čutnimi prijemi v baletu in plesu, kakršna je *Legenda o egiptovskem Jožefu*, se spominjam misli francoskega kiparja Augusta Rodina, ki pravzaprav veljajo za vso umetnost. Po njegovem mne-nju so najčistejša mojstrska dela vsekakor tista, »v katerih ne najdemo več nobenega v obliki, barvi in liniji neizrazitega odlomka in v katerih se vse, prav vse, razveže v misel in dušo«. Veliko

bolj kot lepoto oblike človeškega telesa obožujemo tisti »no-tranji plamen, ki osvetljuje telo od znotraj, kakor da bi bilo prozorno.« (Rodin 1966: 70) Kot je zapisal Rodin v svoji opo-roki leta 1912, se umetnost začinja šele z notranjo resnico. Vsaka oblika in vsaka barva naj bosta zato izraz človekovega čustva. Tisto namreč, kar je globoko resnično za enega člove-ka, je resnično za vse. Umetniškim snovalcem je priporočal: »Najvažnejše je, da čutite, da ljubite, da upate, da drhtite, da živite. Bodite najprej ljudje, potem šele umetniki! ... Ume-tnost je poleg tega še sijajna šola odkritosrčnosti.«

Vsaka resnična umetnina pa je dragocena in posebna za-radi lepote umetnikove duše, zaradi čustva, ki diha iz nje. Tako na primer Rafaelova slika ni lepa sama po sebi, tem-več je lepa zaradi resnice in čustev, ki jih izraža. »Prav je, da občudujemo to umetnino,« meni Rodin, »toda ni je treba občudovati zaradi nje same ali zaradi linij, ki so bolj ali manj spretno uravnovešene, temveč zaradi njene vsebine. Pravo vrednost ji daje mila vedrina Rafaelove duše, ki je sijala skozi njegove oči in vodila njegovo roko; daje jim jo ljubezen, ki se je kar izlivala iz njegovega srca na vso naravo. Tisti, ki niso imeli te nežnosti ter so hoteli vzeti mojstru iz Urbina njegov ritem linij in kretnje njegovih oseb, so napravili le neokusne posnetke,« doda. (Rodin 1966: 41)

Podobno milino, nežnost, vedrino in plemenitost občuti-mo tudi v baletni umetnini *Legenda o egiptovskem Jožefu*, ki sta jo v vsej globini njenega sporočila najbrž lahko poustvari-li le osebnosti tako velikega duha, kot sta bila Mlakarjeva.

Zgodba o Jožefu iz Egipta Zgodba o Jožefu na svojem za-četku (1 Mz 37) opisuje zavist Jožefovih bratov, ki se je po-rodila zaradi njihove bojazni, da se ob uspešnejšem in bolj priljubljenem bratu nikoli ne bodo mogli uveljaviti. Tako zgodba in prvem delu govori, kako je Jožefa njegov oče Jakob ljubil bolj kot druge sinove. Ti so se zaradi tega čutili odri-njene in prizadete. Odpor bratov do mlajšega brata, ki je bil mehkega, dobrega srca, privlačne postave in izjemno lepega obraza, pa se je še stopnjeval, ko jim je ta zaupal svoje sanje. Sanjalo se mu je namreč, da so se pred njim priklanjali žitni snopi pa tudi sonce, luna in zvezde. Bratje so se Jožefovih sanj prestrašili, ker so v njih začutili globlji pomen in so se bali, da se bo mlajši brat povzdignil nadnje in da se mu bodo morali priklanjati, zato so ga hoteli usmrtiti, končno so ga kot suznja prodali Izmaelcem, ki so bili na poti v Egipt. Tam ga je kupil faraonov dvorjan Potifar, poveljnik telesne straže.

Vse je kazalo, da se Jožefu obeta boljše življenje, pa vendar se je brez svoje krivde znova znašel v težavah. Vanj se je namreč zagledala žena njegovega gospodarja Potifarja in hotela

O avtorici

Irena Avsenik Nabergoj je diplomirala iz slovenskega jezika s književnostjo in umetnostne zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Leta 1998 je končala magistrski študij iz književnosti Slovencev v Argentini, nato pa je leta 2004 doktorirala iz literature Ivana Cankarja. Njeno predelano doktorsko disertacijo o Grehu, krivdi, kazni in odpuščanju pri Ivanu Cankarju je leta 2005 izdala Mladinska knjiga kot znanstveno monografijo Ljubezen in krivda Ivana Cankarja. Avtorica kot raziskovalka literarnih ved ter duhovne in kulturne zgodovine deluje na Teološki fakulteti v Ljubljani in kot znanstvena sodelavka na Inštitutu za kulturno zgodovino ZRC SAZU. Na Fakulteti za humanistiko Univerze v Novi Gorici predava književnost in literarno teorijo

spati z njim. Ko jo je Jožef zavrnil, se mu je Potifarka maščevala in ga obtožila spolnega nadlegovanja. Gospodar je ženi verjel ter svojega zvestega in sposobnega služabnika, ki ga je prej ljubil in mu zaupal, vrgel v ječo. Toda Bog ni hotel, da bi Jožef ostal v ječi, temveč ga je iz nje znova rešil.

Jožef in Potifarka – prizor skušnjave Svetopisemska zgodba o Jožefu iz Egipta je postala izjemno priljubljena tema v antičnem religioznem svetu in je močno zaznamovala judovsko, krščansko in islamsko izročilo, veliko gradiva pa je ponudila tudi svetovljanskim umetnikom, ki so svetopisemsko zgodbo uporabili za različne psihološke, filozofske, verske, socialne in politične ideje. Tako je med drugim nemški pisatelj Thomas Mann v prizadevanju po večji privlačnosti Jožefove zgodbe v svoji obsežni romaneskni tetralogiji *Jožef in njegovi bratje*, ki jo je napisal v letih od 1933 do 1943, veliko pozornosti namenil prav Jožefovi preizkušnji kreposti na egiptovskem dvoru. Pomembno mesto je zgodba našla tudi v svetu baletne umetnosti, in sicer v baletu *Die Josephslegende* (1914) v libretu Huga von Hofmannstahla, koreografiji Harryja Kesslerja in glasbi Richarda Strauša.

Delo je zasnovano kot baletna pantomima v enem dejanju, ki jo je treba izvesti s popolno zbranostjo. Libretist Hofmannstahl in skladatelj Strauß sta se tako vživela v Jožefovo zgodbo in se povsem ujela, da je nastalo vrhunsko delo harmoničnega spoja pesniških, glasbenih in slikarskih izraznih sredstev, ki uteleša dramatično dogajanje v bleščečem okolju faraonovega dvora. Učinek so nasprotja, ki jih ni mogoče izravnati, ker je po naravi stvari nujna zmaga drugega nad drugim. Za

tako zasnovano je bil še posebej primeren dramatični del legende, ki govori o stopnjevanju poskusov Potifarjeve žene, da zapelje nedolžnega Jožefa.

Baletno stvaritev *Legenda o egiptovskem Jožefu* sta na nekaterih evropskih odrih (Beograd, München, Zürich) odmevno predstavila zakonca Pino in Pia Mlakar. Čeprav je bila v Hofmannstahlovem libretu vizualna vsebina na prvem mestu, sta Pia in Pino Mlakar začutila, da je vendarle bistveno sporočilo. Potem ko je prazvedbo baleta o egiptovskem Jožefu, ki je bila 14. aprila 1914, koreografiral Mihail Fokin in se pri tem natančno držal libreta, ki je v bistvu vrsta baletne pantomime, »paše za oči«, pa sta Pino in Pia Mlakar po istem libretu v svoji koreografiji kar najbolj poudarila etično in religiozno sporočilno sestavino baleta. Za vsebinsko izhodišče sta izbrala petnajstminutni Jožefov plesni solo, ki je bil vse dotlej za gledalce medel in neučinkovit, ter v njem prikazala Jožefovo nprav pastirja ter njegov svet čistosti in vdanosti bogu. Pino in Pia Mlakar sta nasprotje med silo težnosti, ki hromi duha, dokler ga končno ne zlomi, in milostjo, ki duha krepi in ga dviga v nadčutno resničnost brezmejnne svobode, uprizorila na visoko umetniški način. Medtem ko v njuni izvedbi sila težnosti tako obvlada Potifarko, da se v vrtincu težke, neobvladane strasti pred Jožefom vrže na kolena in pade pred njim na tla, pa milost, poosebljena v eteričnem liku angela varuha, dvigne Jožefa z zemlje, premaga zemeljsko težnost in stanovitnega Jožefa pokaže v vsem njegovem zmagoslavnem sijaju.

Med čutnostjo in milostjo *Legenda o egiptovskem Jožefu* zvesto sledi svetopisemski ideji. Tako je Potifarka v baletni predstavi prikazana v povsem negativni luči, kot poželjiva, lakomna ženska, ki misli, da si sužnja samoumevno lahko podvrže in ga izkoristi tudi za »spolne usluge«, Jožef pa kot trden, stanoviten mož, ki ga gospodarjeva žena s svojo odkrito poželjivostjo odbija. V biblični pripovedi pa tudi v vseh različnih interpretacijah Jožefove zgodbe je Potifarka prikazana kot nasilna, besna, panična, divja in agresivna ženska, gluha za svoje notranje življenje in brez posluha za sočloveka in njegova čustva. Ker ni v stiku s svojo duhovno močjo, si poskuša pridobiti človeka, ki si ga poželi, s pretkanostjo in zvijačami, če pa ji to spodleti, ostane zanj le še trdosrčno obvladovanje in agresivnost. Jožef v vseh zgodbah od nje pobegne, vendar je z besedami nikoli ne rani v njeni obupni nemoči.

Nasprotje med naravo ljubezni pri Potifarki in Jožefu je v tem, da Jožef ljubi brez-pogojno in predano, pri čemer ljubezen doživlja predvsem kot odpoved in samožrtvovanje v zavesti svojega višjega, duhovnega poslanstva, ki se mu je razodelo v sanjah. Potifarka nasprotno deluje kot razvajena žena, ki se vdaja malikovanju in igri ljubezenske strasti; z naraščanjem čutne strasti ta preide v lakomnost, romantično zasvojenost in obsedenost z mladim sužnjem; v obsedeno, zaslepljujočo, usodno privlačnost, ki se ne more končati drugače kot tragično. Potifarka je prepričana, da mora *imeti* mističnega Jožefa, ker si v skritih iluzijah domišlja, da bo zmanjšal njeno skrito občutje nevrednosti in jo napolnil z močjo. Ker pa njeno čustvo ostaja na površju čutnosti in nima v sebi prav nič duhovnega, se objektu svoje poželjivosti in posesivnosti noče niti ne zmore odreči.

Če bi se bila Potifarka sposobna Jožefu odreči in ob zavrnitvi ne bi spremenila svoje spolne sle v slo po maščevanju in sadističnem mučenju, bi lahko v sebi razvila višjo obliko ljubezni. V prepletu globoke osredotočenosti na strast in nujnosti, da se odpove posedovanju mladega sužnja, bi se znašla na ostrem robu, na katerem se odpirata dve poti – ali užaljena maščevalnost ali pa iskrena vdanost bitju, za katerega ve, da nikoli ne bo njen. V *Legendi o egiptovskem Jožefu* se Potifarkina strast konča tragično – s samomorom. Ko izgubi moškega, s katerim je obsedena, ker ji ga vzame višja sila, poosebljena v liku angela, se zlomi. Čeprav se ji Jožef ne maščuje niti je ne razkrinka, je preveč vkljenjena v okovje svojih razbolelih iluzij in samouničevalnih strasti, da bi mogla še naprej živeti. Edina rešitev zanjo je smrt. Konec baleta nagradi stanovitnost skušanega Jožefa in s tragičnim razpletom pokaže, da se človek pod težo svoje zlobe uniči sam.

V *Legendi o egiptovskem Jožefu* je Jožef prikazan kot idealen zgled človeka, ki v sebi združuje ideal lepote in čuta za resnico. Ideja resnice v smislu svetega in simbol lepote sta v baletu odeta v čutno podobo, v celotno pojavnost Jožefovega lika. Ne more biti dvoma, da je bil prav Pino Mlakar zaradi globine svojega duha, zaradi etičnega čuta, zaradi svoje spoštljivosti do svetega, zaradi posluha za človeka in njegovo bivanje v različnih stanjih in naporih, zaradi poudarjanja duhovne sfere telesne artikulacije v plesni umetnosti, tudi kadar ta slika človekovo erotično doživljanje, in ne nazadnje tudi zaradi lepote in skladnosti svojega telesa in duha zelo primerna oseba za vlogo egiptovskega Jožefa. Svojo vlogo je kot vedno vzel nadvse resno ter v baletu neizrekljivemu dal na voljo svoje telo, svoj obraz in svojega duha. Prepustil se je, da je skozenj, skozi njegove gibe, emocije in razum, spregovorila globoka modrost Svetega pisma. D

Milan Martin Cvikel, nastopač in politični povzpetnik

Ropov siamski dvojček

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Anton Rop in Milan M. Cvikel sta si v nečem podobna. Oba sta častihlepna, arogantna, eksplozivna in kot taka neprimerna za politika, zato je njuna nadaljnja politična usoda vprašljiva.

Milana M. Cvikla poznamo kot poslanca. Na zadnjih državnozborskih volitvah je bil izvoljen na listi LDS, nato pa je prestopil k Pahorjevi SD. Borut Pahor je tako njegov kot prestop drugih poslancev LDS označil za veliko pridobitev, kar so na koncu v SD počastili z odpiranjem šampanjca. Po prestopu smo izvedeli, naj bi bil Miran Potrč kot vodja poslanske skupine SD Cviklu naročil, da ima lahko le eno tiskovno konferenco na teden, čeprav naj bi si menda Cvikel želel vsak dan vsaj tri. Skratka, Cvikel se je javnosti zaradi svojih strupenih izjav večinoma priskutil. Še tisto, kar naj bi pametnega povedal, naj bi

s svojo aroganco izničil, zato ga le redkokdo še posluša.

Vedno drugi Pobrskali smo po arhivu in ugotovili, da je bil Cvikel vedno t. i. druga rezerva prejšnje oblastne ekipe, saj so se ga vedno nekoliko izogibali prav zaradi njegove domnevne konfliktnosti. Njegov značaj so primerjali z značajem Antona Ropa. Milan M. Cvikel se je rodil v Velenju. Leta 1983 je diplomiral in 1990

opravi magisterij na Ekonomski fakulteti v Ljubljani. Od leta 1983 je bil analitik v analitskoraziskovalnem centru tedanje Narodne banke Slovenije; od leta 1990 je kot pomočnik direktorja centra sodeloval pri denarni osamosvojitvi Slovenije. V 90. letih je kot specialist za srednjo in jugovzhodno Evropo služboval v Svetovni banki. Po vrnitvi v Slovenijo se je zaposlil v Novi Ljubljanski banki. V letih 1998–2000 je bil državni

sekretar na ministrstvu za finance, pristojen za področje proračuna, v njegovi pristojnosti pa je bil tudi pretok sredstev iz evropskih skladov v slovenske javne finance. Bil je tudi vodja delovne skupine za pogajanja z EU o gospodarski in denarni skupnosti ter predsedujoči pododboru EU in Slovenije za gospodarska in denarna vprašanja, prost pretok kapitala in statistiko. Leta 2000 se je vrnil v NLB, v njej je bil

Cvikel je pred časom v Svetovni banki vodil nekatere projekte, povezane s tranzicijskimi bančnimi izzivi, kar pomeni, da mu tranzicijski posli niso tuji.

nazadnje na položaju direktorja centra za finančno upravljanje. Takšna je bila uradna Cviklova predstavitev leta 2004, ko je postal minister za evropske zadeve in je za nekaj mesecev nadomestil Janeza Potočnika, ko je leta postal evropski komisar.

Neprimeren za nadzornika

V javnosti je Cvikl sicer postal bolj znan leta 2004, ko ga je takratni predsednik države Janez Drnovšek predlagal za predsednika računskega sodišča, vendar ga poslanci niso izvolili. Zmanjkali so mu štirje glasovi, proti naj bi bili kljub obljubam predlagatelju Drnovšku glasovali celo poslanci LDS. Opozicija je bila seveda proti Cviklovi kandidaturi za predsednika računskega sodišča. Spomnimo, da se je to dogajalo v času, ko je na glasovanju po prvem razpisu pogorela Florjana Bohl, Cvikla pa je Drnovšek predlagal takoj po njeni neizvolitvi. Tretji kandidat je po vseh zapletih postal Igor Šoltes, ki je zdaj predsednik računskega sodišča. Andrej Bajuk, takrat v vlogi opozicijskega poslanca, danes pa minister za finance, je odločno nasprotoval Cviklovi kandidaturi. Niso ga zanimale nikakršne kravje (kadrovske) kupčije. Opozoril je, da Cvikl ni primeren za prvega moža računskega sodišča; ne samo zato, ker menda nikoli ni bil naklonjen revizijam na področju javnih financ, kot Gasparijev državni sekretar je bil celo soodgovoren za uveljavitev izravnalnega primanjkljaja in eden najpomembnejših akterjev namenskega zamegljevanja razmer.

Proračunski polom

Cviklovo ime se je pogosto pojavljalo v različnih kombinacijah. Med drugim naj bi si želel postati predsednik uprave Nove ljubljanske banke (NLB) ali vsaj njen član. V bančno upravo se mu ni uspelo zavihteti. Morda tudi zato, ker s premierjem Antonom Ropom – tudi zaradi nekaterih podobnih značajskih potez – nista bila na isti valovni dolžini. Cvikl je nato svoje zvezdne trenutke, kot so pred leti poročali nekateri mediji, doživel na ministrstvu za finance, kjer je postal sekretar, za nekaj časa pa tudi podsekretar. Na fi-

Mitja Gaspari je Cviklu vedno dajal potuho.

Anton Rop Cvikla ni nikoli maral.

Igor Šoltes – boljša izbira od Cvikla

Marko Voljč, nekdanji predsednik NLB, Cvikla ni maral.

nančnem ministrstvu je deloval v času, ko ga je vodil Mitja Gaspari, poznejši guverner Banke Slovenije in na zadnjih predsedniških volitvah kandidat LDS za predsednika države. V času, ko je bil na ministrstvu za finance zaposlen tudi Cvikl, je prišlo do znamenite odločitve vlade, da se proračunsko leto na prihodkovni strani podaljšala na 13 mesecev, na odhodkovni pa ostane 12 mesecev. S tem so bili zajeti prihodki enega meseca več, odhodki države pa so ostali takšni, kot so v letu dni. Proračunski primanjkljaj je bil

zato bistveno nižji od dejanskega. Cvikl in Gaspari sta naredila t. i. proračunsko prevaro, s katero sta seveda s pomočjo takratne eldesove vlade zavajala tako domačo kot tujo javnost.

Gaspari, Rant, Cvikl Gaspari in Cvikl se nista prvič srečala na ministrstvu za finance, pač pa sta se oba pred tem kalila v Banki Slovenije, in to v znamenitem sektorju za analize, ki ga bolj poznamo po tem, da so njegove analize in napovedi v času Janševе vlade po domnevno skrivnih

kanalih prišle na mize različnih evropskih voditeljev in guvernerjev, podatki pa so bili precej črnogledi v primerjavi s tistimi, ki jih je obravnavala vlada in jih v uradnem poročilu nato posredovala tudi predstavnikom različnih ustanov v okviru Evropske unije. Cvikl je bil na primer zaposlen v oddelku Banke Slovenije v času, ko je le-tega vodil Andrej Rant, ki se ga spomnimo kot kandidata za guvernerja Banke Slovenije, potem ko državni zbor ni potrdil Mitje Gasparija za guvernerja z novim šestletnim mandatom. ▶

Janez Potočnik, nekdanji minister za evropske zadeve in zdajšnji evropski komisar

Cvikl je bil predsednik upravnega odbora SOD in nadzornik v Petrolu.

► Takrat se je izkazalo, da sta bila Cvikl in Rant sodelavca v Banki Slovenije, Cvikl pa je na vso moč podpiral Rantovo kandidaturo.

Visokotečji cilji Tisti, ki Cvikla dobro poznajo, pravijo, da je zelo ambiciozen, njegova največja želja pa je, da se usidra na vodilnem mestu katere od pomembnejših vladnih ustanov. Njegovo ime se je na primer omenjalo kot ime kandidata za finančnega ministra v času, ko je Mitja Gaspari postal guverner. V Novi Ljubljanski banki je, kot smo že omenili, želel

postati najmanj član uprave, čemur pa naj bi bil Anton Rop kot predsednik vlade nasprotoval. Pozneje se je Cvikl omenjal tudi kot morebitni kandidat za generalnega direktorja Kliničnega centra Ljubljana, a tudi s tem ni bilo nič. Pogorel je tudi kot kandidat za predsednika računskega sodišča, na ponovljenem razpisu je to mesto zasedel Igor Šoltes. V javnosti so nato večkrat poročali, naj bi bil Cvikl pri raznih kandidaturah pogorel tudi zato, ker naj bi bil strankarsko neodvisen oziroma naj bi mu manjkale politične izkušnje in

reference. Ko je leta 2004 končno postal nekajmesečni minister za evropske zadeve (približno takrat, ko je SLS izstopila iz vlade), se je v času do jesenskih volitev tudi uradno včlanil v LDS, jeseni istega leta pa je na listi LDS kandidiral v Ljubljani, kjer živi. Ker je LDS na zadnjih volitvah pogorela, je Cvikl ostal poslanec. Kmalu je skupaj z nekaterimi drugimi člani LDS, ki so stranko na zadnjih volitvah pripeljali do poloma, prestopil k SD.

Ropova jeza Čeprav je bil Cvikl nekako v drugem planu tudi pri politični eliti, ki ga je ves čas podpirala, in se ni povzpел na mesto, kakršnega si je želel, pa je sam sebe novčil tudi drugače. Že leta 2001 ga je takratna eldesova vlada imenovala za člana nadzornega sveta družbe Petrol. Zamenjal je dotedanjega člana Uroša Koržeta. Malo pred tem je bil tudi predsednik upravnega odbora Slovenske odškodninske družbe. 12. oktobra 2001 so mediji poročali, da je vlada nekdanjega državnega podsekretarja na finančnem ministrstvu Milana M. Cvikla razrešila z mesta predsednika upravnega odbora SOD, na njegovo mesto pa imenovala Gorana Bizjaka, državnega podsekretarja na finančnem ministrstvu. Razlog za Cviklovo razrešitev naj bi bil jezni Anton Rop, ker naj po njegovem mnenju ne bi bil storil nič, da bi bilo skrbneje prodano državno premoženje v portoroških Hotelih Morje, ki jih je kupoval Istrabenz, in v trboveljskem Rudisu, ki ga je kupovalo gradbeno podjetje Primorje iz Ajdovščine. Po odhodu

iz SOD je Milan M. Cvikl napisal zasebno pismo predsedniku vlade in v njem opisal prave nevarnosti privatizacijske luknje.

Kljub temu nagrajen Vsi se še spomnimo časov, ko je nekdanja Slovenska investicijska banka (SIB) zašla v velike težave, ki so jih takratni oblastniki poskušali pomesti pod preprogo. Banko je nato kupila NLB, skupščina delničarjev SIB pa je poleti 2003 imenovala nov nadzorni svet, ki ga je predlagala NLB. Njegov predsednik je Janez Senčar, podpredsednik Milan Marinič, člani pa Nina Plavšak, Milan M. Cvikl, Marjana Konstantin, Anton Ribnikar in Maruša Kosovinc Dragonja. Prav ta nadzorni svet je nato poskrbel, da se je premoženje SIB 'izgubilo' v NLB.

Za konec Ko danes poslušamo modrovanje Milana M. Cvikla, ki se spozna na vse, v resnici pa verjetno najbolje na t. i. tranzicijske posle, moramo imeti pred očmi, s kakšnim človekom na strokovni in predvsem politični ravni imamo opraviti. S karieristom, katerega cilj je le zasedba dobrega delovnega mesta. Če ne gre v eni stranki, pa v drugi. Tako ali drugače. Dodajmo, da se je Cvikl ob nastopu mandata zdajšnje vlade javno zavezal, da bo v naslednjih štirih letih naredil vse, da bo »zrušil Janeza Janšo«. Če je to njegov edini cilj, za katerega ne izbira sredstev, potem si lahko predstavljamo, kakšni so danes njegovi argumenti, ko v javnosti govori o tem, kaj vse bi morala narediti ta vlada, kaj dela narobe in podobno. Kako bi morala kaj narediti, pa nikoli ne pove. **D**

Slovenska demokratska stranka
Slovenian Democratic Party

SDS

ŽENSKI ODBOR SDS

vabi na

JAVNO TRIBUNO

POLITIKA - VSEH IN ZA VSE,

ki bo

v torek, 25. marca 2008, ob 17.00 uri,
v Štihihovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani.

Gostje bodo;

Zofija Mazej Kukovič, ministrica za zdravje,
Alenka Jeraj, poslanka v DZ RS,
Patricia Čular, podžupanja v občini Brežice.

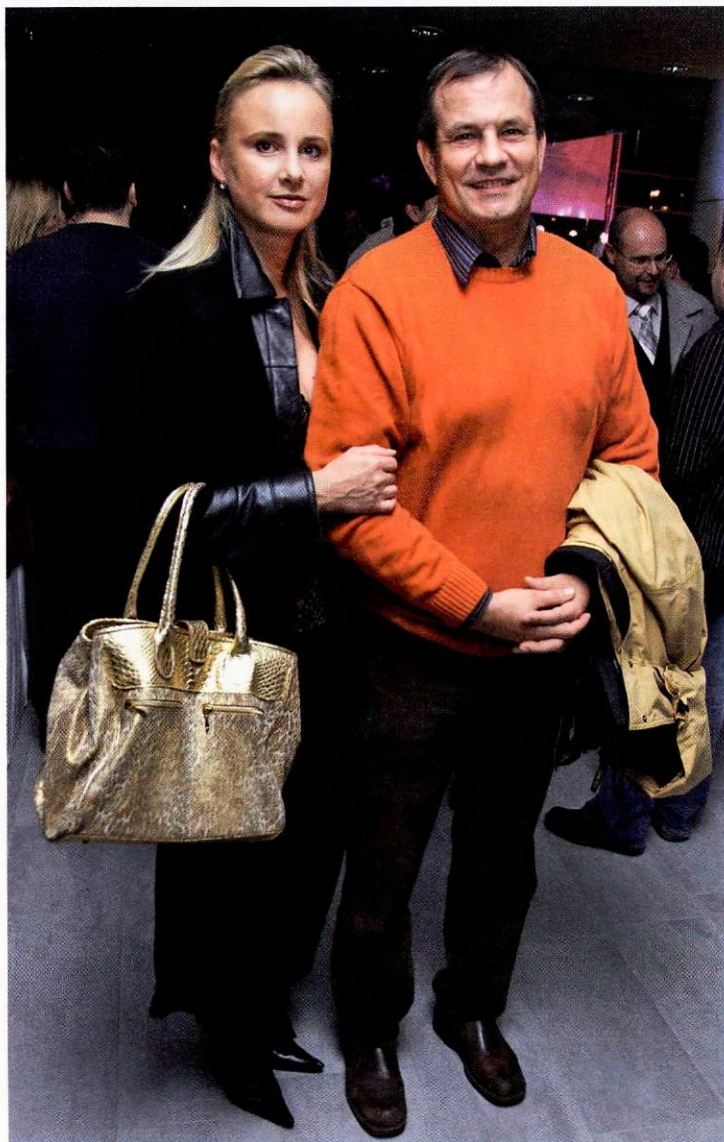
Gostiteljica večera bo dr. Romana Jordan Cizelj, predsednica ŽO SDS

Napad je najboljša obramba

Vida Kocjan, foto: MEDIASPEED

Mariborski podjetnik Rado Snežič, ki je širši slovenski javnosti postal znan konec februarja zaradi policijske preiskave o domnevnem gospodarskem kriminalu, izvaja pritisk na delo kriminalistov in sodno vejo oblasti.

Podjetnik Rado Snežič in njegova žena

V začetku tega tedna je prišla v javnost zahteva Rada Snežiča, lastnika mariborskega podjetja Meltal, najbogatejšega Mariborčana in 42. najbogatejšega Slovenca v letu 2006, da kriminalisti in tožilci predstavijo rezultate preiskave.

Rado Snežič se je konec februarja znašel na očeh javnosti zaradi policijske preiskave o domnevnem gospodarskem kriminalu.

Šlo naj bi za utajo davkov. Ko se je vrnil z domnevnih počitnic na Floridi v ZDA, je želel nemudoma svojo resnico pojasnjevati na tiskovni konferenci, na kateri so sodelovali tudi dva davčna svetovalca in odvetnik. Policisti so mu to preprečili, ko so ga po prihodu z letala najprej odpeljali na policijsko zaslišanje, opravili pri njem hišno preiskavo in ga šele po več urah izpustili na prostost.

Kljub temu je tiskovna konferenca potekala, na njej pa sta davčna svetovalca, ki ju je pred tem navel Snežič, novinarjem razlagala zelo zapletene davčne postopke in skupaj s Snežičevim odvetnikom zatrjevala, da podjetnik ni naredil nič narobe.

Brez obraza V tem času se je izvedelo, da je Snežič že pred tem, menda takrat, ko je podjetje Meltal obiskala davčna inšpekcija, finančnemu ministrstvu posredoval dve pobudi za spremembo davčne zakonodaje, ena med njima pa naj bi se nanašala na spremembo zakona o dohodnini. Pritoževal naj bi se bil tudi nad neplačevanjem kupcev in podobno. Kmalu se je tudi izvedelo, da se je v ZDA mudil zato, ker naj bi bil na Floridi za 1,1 milijona dolarjev kupil vilo. Zaradi preiskave naj bi se bil predčasno vrnil v Slovenijo, žena pa je ostala na 'nekajtedenskem počitnikovanju', kot so poročali Snežiču in nekaterim slovenskim tajkunskim povezavam naklonjeni mediji.

Snežičeve želje Po preiskavi primera so se stvari nekako umirile, dokler ni Snežič v ponedeljek v javnost poslal sporočilo, da še vedno ni seznanjen z rezultati preiskave. V sporočilu za javnost se sprašuje, ali so morda preiskovalci ugotovili svojo zmoto, na kar naj bi kazal tudi sedanji molk. »Potem ko so se Meltal in njegovih več kot sto zaposlenih znašli v primežu policijske preiskave in medijskega linča ob vedno znova ponavljanem utemeljenem sumu kaznivih dejanj, katerih naštevanje je za nas žaljivo, njegovo vodstvo, zaposleni in najbrž tudi poslovni partnerji pričakujemo nedvoumen odgovor, ali je vodstvo poslovalo na nezakonit način in utajilo kakr-

šenkoli davek,« je zapisal Snežič. Lastnik mariborskega podjetja si predstavitev rezultatov želi, kot je zapisal, zaradi zaposlenih in njihovih družin, poslovnih partnerjev v Sloveniji in Evropi, zato je pristojne ministre, predvsem pa premierja Janeza Janšo pozval k javni objavi izsledkov policijske preiskave. V primeru zmote od pristojnih pričakuje opravičilo in upa, da njegovega podjetja ne bodo več zlorabljali v politične namene.

Snežičeva zmeta Rado Snežič je šel s svojo zahtevo očitno predalet. Prvič, zaposleni v Meltalu nimajo nič skupnega s preiskavo, saj policisti v zadevi Meltal preiskujejo samo sume kaznivih dejanj pranja denarja, zlorabe položaja, uničenja ali ponarejanja poslovnih listin in zatajitve finančnih obveznosti. Slednje pa se, kot je znano, ne nanašajo na zaposlene, ampak na vodilne in lastnike. Kot so po hišni preiskavi pojasnili policisti, naj bi bila dva odgovorna v Meltalu – poleg Snežiča je osumljen tudi Damijan Zorko – organizirala mrežo podjetij, večinoma t. i. slamnatih, ki naj bi bila izdajala lažne fakture, na podlagi katerih naj bi bil Meltal državo prikrajšal za plačilo davka na dodano vrednost pri trgovini z barvnimi kovinami. Po policijskih ugotovitvah naj bi šlo za davčno utajo v vrednosti okoli 600.000 evrov.

Pritiski Snežičevi javni pozivi niso nič drugega kot izvajanje pritiska. Razkrivanje tovrstnega kriminala je namreč zelo težavno za raziskovanje, kar Snežič zelo dobro ve. Lahko traja več mesecev, da kriminalisti in tožilci zadeve raziščejo do konca. Da torej to ne gre čez noč, je menda jasno vsem, le Snežiču ne. Ali pač? **D**

Sindikalni boj z mlini na veter

Peter Avsenik, foto: Gregor Pohleven

Potem ko je pred tedni še kazalo, da so se delodajalci in sindikati zasebnega sektorja povsem uskladili, so se v zadnjem času razmerja zaostrila, saj so socialni partnerji vsak na svojem bregu.

Čeprav za zdaj nič ne kaže, da bi bil kateri od njih pripravljen pri svojih zahtevah popustiti, se že pojavljajo namigi, da so šli sindikati s tokratno stavko predaleč in da bodo krajšo potegnili – delavci.

Problem lanske plače Stavka zasebnega sektorja, o kateri podrobneje pišemo v nadaljevanju, je posledica razhajanj socialnih partnerjev na področju uskladitve plač zaradi visoke inflacije v lanskem letu. Razhajanja so se pojavljala tudi pri upoštevanju produktivnosti in pri prihodnjem načinu usklajevanja plač. Osrednja zahteva sindikatov je bila po besedah predsednika Zveze svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS) Dušana Semoliča podpis kolektivne pogodbe za lansko leto.

Sindikati so najprej zahtevali, da bi se plače že v marcu dvignile za 6,5 odstotka, nato so privolili v 6 odstotkov, delodajalci pa v 5,9. A glavna težava po Semoličevih besedah niso bili odstotki, ampak

to, ali pri dogovoru o odstotku dviga plač za lani kot izhodišče upoštevati osnovno plačo ali plače z vsemi dodatki in nagradami.

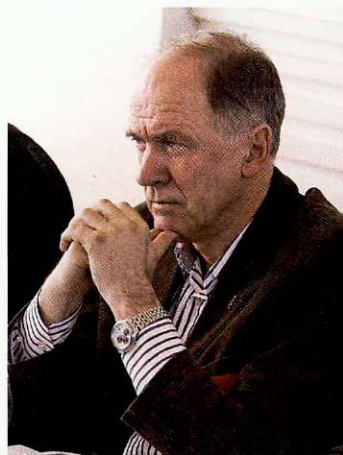
Generalni sekretar Združenja delodajalcev Slovenije (ZDS) Jože

Smole na drugi strani trdi, da so želeli sindikati izreden ukrep uskladitve plač za lani spremeniti v sistemsko rešitev povečevanja osnovnih plač. »To pomeni poseg v individualno razmerje med posameznim delavcem in delodajalcem, ki je opredeljeno v pogodbi o zaposlitvi, in presega pristojnosti obeh pogajalskih strani ter vodi v postopno izničenje možnosti za stimulatívno nagrajevanje zaposlenih,« meni Smole. Na ZDS tudi ocenjujejo, da je bila za neuspeh pogajanj v precejšnji meri kriva neenotnost sindikatov glede pogajalskih izhodišč, kar pa na ZSSS zavračajo.

Kot rečeno, je še pred tedni – ko je konec januarja praktično hkrati prišlo do dogovorov med socialnimi partnerji v javnem in zasebnem sektorju – kaza-

Sekretar ZDS Jože Smole

Predsednik ZSSS Dušan Semolič

lo, da do stavke ne bo prišlo. A sindikatom konsenz očitno ni ustrežal, predvideni dvig plač za 4,7 odstotka naj se v denarnicah praktično ne bi poznal. Se je pa kasneje začelo zapletati med sindikati samimi, ko so različne sindikalne centrale delodajalcem začele postavljati različne pogoje. Kljub temu so se dogovorili za enoten nastop na stavki, ki so jo nato izvedli 12. februarja.

Pritiski na zaposlene? Stavke minulo sredo se je po podatkih sindikatov v različnih oblikah udeležilo 162 tisoč zaposlenih, od tega velika večina (okoli 145 tisoč) članov ZSSS, iz Sindikata Neodvisnost prek 15 tisoč ljudi, iz Pergama približno 2 tisoč zaposlenih, v okviru sindikata KS 90 pa okrog 20 podjetij.

Stavka je zajela kemično, tekstilno in živilsko industrijo ter varovanje in promet. Odziv je bil še posebej velik tam, kjer so plače najnižje – v tekstilni in usnjarsko-predelovalni industriji. Med bolj znanimi podjetji, v katerih je potekala stavka, so Prevent, Gorenje, Steklarna Rogaška, El-kroj, Perutnina Ptuj, Mura, Elan, Sava, Peko in Alpina. Solidarnostno so se stavkajočim pridružili tudi zaposleni v nekaterih komunalnih in energetskih podjetjih, podprl pa jih je tudi Sindikat javnega sektorja.

Škoda, ki jo je povzročila opozorilna stavka, ta je v različnih podjetjih trajala različno dolgo, še ni ocenjena. Tudi na ljudi praktično ni imela vpliva, saj je

bilo zaprtih le malo trgovin. Iz sindikalnih central pa so poročali o pritiskih delodajalcev na zaposlene. To naj bi se bilo zgodilo med drugim na Avtobusni postaji Ljubljana. Zunanji sindikalni zastopnik delavcev tega podjetja je potrdil, da so vodilni delavce opozorili, »naj razmislijo, kaj delajo«. Avtobusna postaja je stavko sicer odpovedala, saj je ni mogla fizično izvesti.

V nekaterih dejavnostih in podjetjih se za stavko niso odločili, saj so že dosegli dogovor o dvigu osnovnih plač, ponekod pa so stavkali le posamezni oddelki. Podobno je bilo z udeležbo v okviru nekaterih sindikatov. V okviru Solidarnosti so se stavki denimo pridružili le zaposleni v podjetjih Novoles in Beti Metlika, medtem ko so po besedah generalnega direktorja sindikata Slavka Pungeršiča v vseh drugih podjetjih dogovor o uskladitvi plač za leto 2007 že dosegli.

Uspeh ali neusklajenost? Kljub vsemu je predsednik največje sindikalne centrale Semolič po stavki izrazil zadovoljstvo nad množičnim odzivom zaposlenih. To je po njegovih besedah »pomembno sporočilo nam (sindikatom op. p.), da postavljamo prave zahteve, ki gredo v bran žal ne tako majhne skupine delavcev, ki odstotkov, ki jih sporočajo delodajalci, ne vidijo«. Semolič je s tem omenil bistveni razlog, zaradi katerega sindikati pogodbe, dogovorjene 25. januarja, niso podpisali.

Delodajalci pa odgovarjajo s statistiko. S podpisom omenjenega dogovora so, kot so zapisali v sporočilu za javnost, pokazali razumevanje za socialni položaj slovenskih delavcev. Po podatkih ankete, ki so jo opravili na ZDS, je povprečne plače v letu 2007 dvignilo kar 96 odstotkov anketiranih podjetij. Od tistih podjetij, ki so v lanskem letu že dvignila plače in jim zato dogovora ni bilo treba upoštevati, jih je letos povečalo plače še tri petine. Le 8 odstotkov podjetij, ki so bila zavezana k dvigu plač, tega ni storilo ali pa je plače povečalo za manj, kot zahteva dogovor.

Na ZSSS se seveda s tem ne strinjajo. Njihovi podatki kažejo,

Med slabše plačanimi je stavka naletela na dober odziv.

So delodajalci izvajali pritisk nad zaposlenimi?

da je osnovne plače zvišalo zelo malo podjetij. Poudarjajo, da podatki niso točni, saj je omenjena anketa zajela le 25 odstotkov podjetij, pa še pri teh so osnovne plače povišali le za 5,2 odstotka. »To dokazuje, da so bile naše stavkovne zahteve upravičene in da so nas ves čas zavajali in lagali,« je dejal Ladislav Rožič iz ZSSS.

Na Gospodarski zbornici Slovenije sindikatom ne ostanejo dolžni in jim vrnejo rokavico. »V večini podjetij prekinitev, če je sploh obstajala, ni potekala na tako dramatičen način, kot nam želijo prikazati sindikati,« pravi direktor ZDS Samo Hribar Milič. ZDS je ogorčena nad izjavami sindikatov, češ da poskušajo zavajati javnost in še povečati konflikt med socialnimi partnerji. Ocenjujejo, da je bila za neuspeh pogajanj v precejšnji meri kriva neenotnost sindikatov glede pogajalskih izhodišč, kar pa na ZSSS zavračajo. Vendarle se je ta neenotnost po besedah sekre-

tarja ZDS Smoleta dovolj očitno pokazala v različnih napovedih trajanja in izvedbe stavke. Hribar Milič je poleg tega napovedal, da se o uskladitvi plač za leto 2007 ne nameravajo več pogajati. Kot pravi, bo beseda na pogajanjih tekla le še o usklajevanju plač za leti 2008 in 2009.

Slabše izhodišče? Tako se zdi, da so si sindikati z zahtevami in s stavko pravzaprav poslabšali pogajalska in ekonomska izhodišča, saj glede na trdna stališča Hribar Miliča ni pričakovati, da bo glede lani ustvarjenega dobička popustil zahtevam sindikatov. In če jim ne bo, sindikatom ostane le še možnost splošne prekinitve dela. Vendar bo ta zaradi neenotnosti sindikatov v zahtevah in neusklajeni izvedbi minule stavke izjemno težko izvedljiva. Zadnji čas je torej, da se poenotijo vsaj sindikati, da ne bi slednjič kratke potegnili delavci. ■

Stranke obžalujejo

Na neuspeh pogajanj so se odzvale nekatere državnozborske stranke in v zvezi s tem izrazile obžalovanje. V vladni SDS so med drugim zapisali, da je želja po povišanju delavskih plač razumljiva, vendar morajo biti zahteve realne. »V nasprotnem primeru bi prineslo sicer kratkoročne učinke zaposlenim, dolgoročno pa bi to lahko oslabilo podjetja in povzročilo odpuščanje ali celo propad podjetij,« so zapisali v stranki premierja Janeza Janše.

Pokrajinske politične igre

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije, Gregor Pohleven

Pokrajinska zakonodaja in s tem povezana uvedba pokrajin se je precej spolitizirala. Nekateri opozicijski poslanci so pri tem izdali svoje volivce, najbolj pa se spreneveda SD z Borutom Pahorjem na čelu.

Medtem ko so bile opozicijske stranke še pred nedavnim za uvedbo pokrajin, si zdaj njeni veljaki izmišljujejo vedno nove razloge za to, da temu nasprotujejo. Najbolj se to kaže v Pahorjevi SD, kjer so pred državnozbornskimi volitvami leta 2004 javno razglašali, da podpirajo uvedbo 14 pokrajin, danes pa Borut Pahor govori o tem, da se mu zdi, da bi bilo osem pokrajin v Sloveniji dovolj. Pri tem seveda ne pove, katere naj bi bile oziroma katere od predlaganih štirinajstih so odveč.

Uravnovežiti razvoj Opozicija torej taktizira, saj je uvedba pokrajinske zakonodaje velik vladni projekt, po mnenju velike večine županov celo najpomembnejši v tem mandatu. Kot je bilo že večkrat poudarjeno, je namen pokra-

Župani Spodnjega Podravja podpirajo pokrajinsko zakonodajo.

jin izboljšati kakovost življenja vseh državljanov in državljanek ne glede na to, kje živijo – ali v Ljubljani ali v Prekmurju. Zdaj so razlike ogromne, kakovost življenja pa ni uravnovežena.

Brez pravih argumentov Opozicija ne pove, kaj naj bi bilo pri uvajanju pokrajin pravzaprav narobe, govori le o tem, naj bi bili zakoni slabo pripravljene in podobno. Ali kot je po tistem, ko temeljni zakon o uvedbi pokrajin ni dobil večinske podpore v parlamentu, dejal premier Janez Janša: »Dobil sem prazen list papirja in takšen je še danes.« S tem je meril na to, da je ob prevzemu mandata vlada začela pripravljati

pokrajinsko zakonodajo, za kar so si domnevno prizadevali v vseh političnih strankah, hkrati pa ni dobila nobenega predloga, kako naj bi ta proces izpeljali. Predsednik vlade ni dobil torej nobenega konkretnega predloga.

Obljube v hipu pozabili O tem, da opozicija ne ravna prav, so prepričani tudi poslanci vladne SDS. Franc Pukšič, tudi župan občine Destrnik, na primer meni, da so se nekateri poslanci

izneverili svojim volivcem in bi zato morali odstopiti. Ustanovitev pokrajin po njegovo tako iz gospodarskih kot socialnih razlogov predstavlja najpomembnejši projekt tega mandata, saj je njihov namen izboljšati kakovost življenja v vseh delih Slovenije. Pri tem je kritičen do opozicije, ki »si ustanovitve pokrajin enostavno ne želi«. Kot dokaz za to je navedel, da se je opozicija, potem ko je koalicija izglasovala njihova dopolnila, umaknila iz zakonodajnega procesa.

Pukšič tudi meni, da so se nekateri poslanci, predvsem iz Štajerske, med njimi je navedel Rudolfa Mogeta, Milana Petka (oba LDS) in Saša Pečeta (nepovezani poslanci), izneverili svojim volivcem na terenu. Ti bi jih najverjetneje sami odpoklicali, če bi obstajala takšna možnost, zato bi bilo

Poslanca SDS Srečko Hvauc in Branko Marinič

vredno razmisliti, ali bi bilo za te poslance »smiselno, da sami dajo možnost poslancem, ki so na listi za njimi, in se enostavno umaknejo«. Ker nekateri navajajo mnenja stroke, na katerih naj bi nekateri opozicijski veljaki gradili svoje nasprotovanje projektu pokrajin, Pukšič zavrača očitke o neuskklajenosti, saj opozicija po njegovo ni nikoli poimensko navedla, za katero stroko naj bi šlo. Z opozicijskim nasprotovanjem pokrajinam se ne strinjajo niti župani iz njihovih lastnih strank, je dodal. Pukšič je pretekli teden komentiral tudi predlog zakona o ustanovitvi pokrajin skupine nepovezanih poslancev, ki predvideva ustanovitev šestih pokrajin. Po njegovo je o njihovem »neresnem« predlogu »škoda izgubljeni besede,« saj se v SNS oziroma zdaj v Lipi vedno postavijo na tisto stran, ki jim je v danem trenutku najbolj všeč.

Slabo za državo Mirko Zamerinik, nekdanji dolgoletni župan občine Luče, meni, da »je na strani opozicije pač prevladala oca, da bi tisti, ki je bil gonilo teh sprememb, dobil preveč političnih točk, če bi se to zgodilo«, kar naj bi bil glavni razlog za odklonilno stališče opozicije. To pa po njegovo ni dobro za državo. Poslanec Srečko Hvauc se ob tem sprašuje, katere pokrajine naj črtajo, če je 14 preveliko število. Na to vprašanje v opoziciji niso odgovorili, pravi

Štefan Čelan, župan Ptuj

Franc Pukšič, poslanec in župan

Hvauc. Pri tem opozarja, da velikost ne pomeni nujno tudi uspešnosti. Podobni očitki o šibkosti kot posledici majhnosti so svoj čas leteli na ustanavljanje novih občin, od katerih pa so se mnoge začele razvijati, šele ko so se osamosvojile. »Bolj kot velikost je pomembno ustvariti razmere za delovanje pokrajin in ta zakonodaja te razmere ustvarja,« je pojasnil Hvauc. Nadaljnje vztrajanje pri sprejemanju

zakonodaje, potem ko je bil zavrnjen predlog zakona o ustanovitvi pokrajin, poslanec utemljuje z upanjem, da še obstaja možnost za sprejetje zakona.

Župani enotni Živahno je tudi v lokalnih skupnostih. Župani Spodnjega Podravja se na primer enotno zavzemajo za pokrajinsko zakonodajo. O tem so na kolegiju županov s tega območja še enkrat in brez ugovorov izrazili podporo vsakršni pokrajinski ureditvi, ki bi vključevala tudi njihovo samostojno pokrajino

ministrom za lokalno samoupravo Ivanom Žagarjem, na katerem je velika večina županov dala jasno vedeti, da zahteva uvedbo pokrajin. Obsodil je ravnanje tistih poslancev, ki so glasovali proti zakonu o ustanovitvi pokrajin, in podprl predlagano peticijo v podporo nadaljnjemu sprejemanju pokrajinske zakonodaje. Po njegovih besedah so jo na Ptuj brez pomislekov podpisali predstavniki vseh strank, zdaj pa jo podpisujejo tudi občani. Župani Spodnjega Podravja so soglašali s Pukšičevim predlogom, naj kar

Župani so večinoma ogorčeni nad počtetjem tistih strankarskih central, ki nasprotujejo uvedbi pokrajin.

Milan Petek, poslanec LDS

najhitreje v svojo sredo povabijo vseh 11 poslancev osme volilne enote in predsednike vseh tistih političnih strank, ki jim ni uspelo zagotoviti glasov pri glasovanju o pokrajinski zakonodaji, ter od njih zahtevajo, da razložijo svoja stališča.

Za konec Vladna koalicija torej še ni vrgla puške v koruzo. Po nekaterih napovedih si bo prizadevala, da bo do končne potrditve pripeljala preostalih pet pokrajinskih zakonov, za katere zadostuje navadna večina in v katerih so upoštevani tudi predlogi tistih poslanskih skupin, ki so do zdaj zakonu nasprotovale. Med drugim naj bi poskušali še enkrat sprejeti krovni zakon. Pri tem pa poslanci največje vladne stranke pravijo, da bodo morali poslanci, če zakon niti tokrat ne bo izglasovan, prevzeti posledice na jesenskih volitvah. Zanimivo je, da Štefan Čelan verjame, da je mogoče tudi v tej sestavi državnega zbora še doseči soglasje o ustanovitvi pokrajin, poslanec SDS Branko Marinič pa o tem dvomi. Po njegovem mnenju jim bo uspelo sprejeti preostalih pet zakonov, najpomembnejši, t. i. pokrajinski zemljevid, pa bo očitno počakal na druge čase. Tega ne razume, saj imajo prav vse stranke v svojih programih kot eno temeljnih točk zapisan projekt decentralizacije Slovenije. **D**

s sedežem na Ptuj. Odločili so se, da bodo na sestanek povabili predstavnike strank, ki so v državnem zboru glasovale proti. Kolegij županov je prejel tudi obširno gradivo ptujskega župana Štefana Čelana (LDS), v katerem župan podrobneje predstavlja vse doslej predlagane modele pokrajinske ureditve v Sloveniji in poskuša pojasniti, zakaj je namesto treh ali šestih pokrajin kot instrumentov politične oblasti treba ustanoviti najmanj 11, najverjetneje pa kar vseh 14 predlaganih pokrajin kot instrumentov za pospeševanje razvojne odličnosti. Čelan je govoril tudi o nedavnem sestanku predstavnikov lokalnih skupnosti s premierjem Janezom Janšo in z

Prestolnica v betonu in smogu

Maruša Mihelčič, foto: Gregor Pohleven, ZAPS

V Ljubljani se izredno veliko gradi. Na vseh koncih prestolnice nastajajo mondena stanovanjska naselja, ob obvoznici rastejo nakupovalna središča, gradbišče pa postaja tudi mestno središče. Se bo Ljubljana kmalu spremenila v betonsko gmoto?

Čeprav so cene zemljišč v prestolnici zelo visoke, interesentov ne manjka. Gradbeni podvigi investorjev se pogosto ne skladajo z urbanističnimi načrti in s predlogi strokovnjakov. Prostorsko politiko v Ljubljani naj bi tako vodili gradbeni lobiji. Kljub že tako (pre)polnemu mestnemu središču so težnje po graditvi velikih objektov v tem delu mesta velike. Izvajalci želijo zaradi pridobitve površine graditi v nebo. V centru lahko za kvadratni meter površine iztržijo veliko več kot na obrobju. Vsi hočejo graditi megalomanske, novodobne stolpnice, malo pa je takih, ki bi svoj denar vložili v nakup in obnovo propadajočih hiš, ki jih v Ljubljani ni malo.

Severna vrata Prostorski načrt za območje Bavarskega dvora

predvideva dve po 72 metrov visoki stolpnici z 22 nadstropji, ki ju bosta gradili podjetji S1 in Immorent. Tako imenovana severna vrata bodo svoj prostor pod soncem dobila vzhodno in zahodno ob Slovenski cesti. Dovoz do stolpnice je predviden z Dvorčakovcovo oziroma Pražakovo ulice. Večina prostorov bo namenjena pisarnam, 30 odstotkov površin pa bi po možnosti uredili kot poslovne apartmaje. Tehnični prostori in parkirišča naj bi bili v kletnih etažah, kjer bi lahko uredili 460 parkirnih mest, vendar to ne dosega veljavnih normativov, ki za nove poslovne površine zahtevajo 910 parkirnih mest. Primanjkljaj naj bi nadomestili z uporabo parkirne hiše Kozolec. Temu pa nasprotujejo v četrti skupnosti Center. Zavzemajo se za to, da bi bila omenjena parkirna hiša na

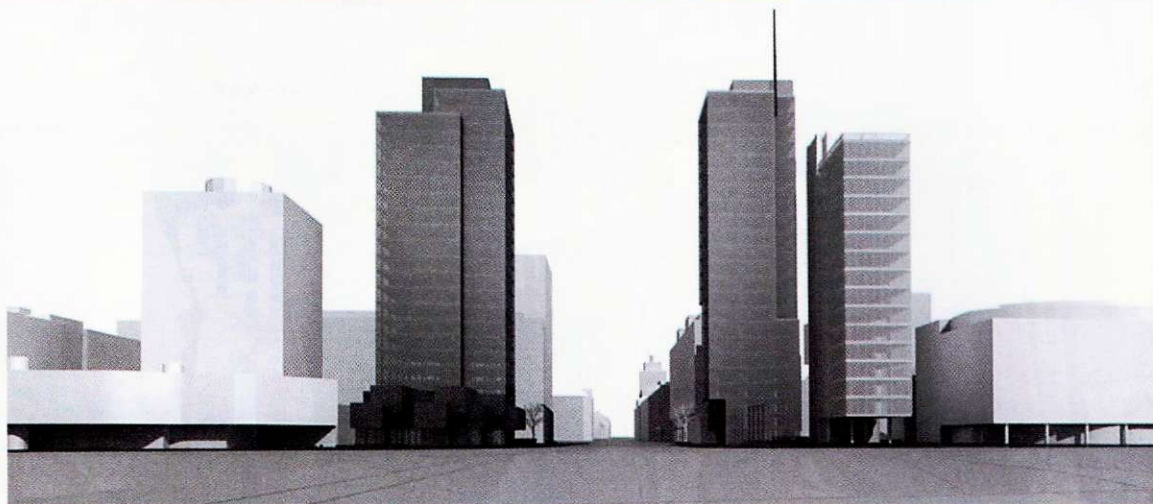
voljo predvsem obiskovalcem in stanovalcem, ne pa pokrivanju potreb novogradenj.

V smogu Glede na to, da so se še pred tedni v mestni občini Ljubljana pogovarjali o tem, da bi v mestnem središču omejili vožnjo z avtomobili oziroma vstop jeklenih konjičkov masno zaračunali, preseneča dejstvo, da se bo v centru našel prostor še za 910 avtomobilov. Opozicijski svetniki mestno oblast opozarjajo, da v duhu varstva okolja in zmanjševanja onesnaženosti zraka ni smiselno središče Ljubljane še dodatno prometno obremenjevati. Tovrstni objekti bi se morali graditi zunaj mestnega jedra, kjer že nastajajo poslovna središča. Mestna koalicija pa trdi, da je zgoščevanje smiselno prav na območju Bavarskega dvora. Bližina železniške in avto-

busne postaje naj bi pripomogla k povečani rabi javnega prevoza. Vendar se zdi, da je toliko novih parkirišč nepotrebnih. Nasprotniki gradenj v mestnem središču se zavzemajo, da bi tovrstne objekte gradili na obrobju mesta, kjer bi lahko zagotovili zadostno število parkirnih mest in na ta način razbremenili s prometom zasičeno mestno središče.

Sračje gnezdo Mestni svetnik in poslanec Dimitrij Kovačič (SDS) mestni občini Ljubljana očita, da se preveč prilagaja investorjem in na tej podlagi postavlja svoje prostorske akte. Ureditveni načrt mesta mora biti narejen z občutkom, izvajalci pa se morajo prilagoditi zahtevam, ki jih tovrsten načrt navaja. V Ljubljani pa se dogaja obratno, saj investorji »svetujejo« občini, kako naj rav-

na. Zaradi želje po visokih dobičkih je njihov interes zgraditi čim višjo stolpnico na čim manjšem prostoru. Vendar je v okolje treba posegati zelo preudarno. Nastajajoči objekti se morajo prilagajati in prilagajati prostoru, v katerem stojijo. Apetite investorjev je treba uskladiti z možnostmi in značilnostmi prostora. »Severna vrata so veliko slepilo. Mogoče se sliši lepo, vendar je to lari-fari. Vrat ni smiselno graditi v samem središču, ampak na obrobju, kjer vstopaš v mesto. V drugih evropskih prestolnicah so vrata v smislu slavolokov, ne pa dveh stolpov. Ne izključujem sicer te možnosti, če bi bila slednja narejena po ustreznih urbanističnih načrtih. Interes investorjev pa se na določila in prostor ne ozira. Poleg vsega projekt ni izpolnil normativa glede parkiranja. To je očiten dokaz, da se zahtevam investorjev prilagaja vse drugo. Glede na to, da je Janković eden izmed tistih, ki so v kratkem času postali multimilijonarji, mu je tak način razmišljanja blizu, zato se ne čudim, da podpira tovrstne zadeve,« je dejal Kovačič. Graditev novega potniškega terminala se zdi Kovačiču pozitivna in nujna, saj sta tako železniška kot avtobusna postaja precej dotrajani in ne ustrezata več zahtevam sodobnega potnika. Kovačič pojasnjuje: »Z omenjenim projektom pristojni dolgo časa odlašajo. Že pred leti so bili predstavljeni prvi načrti, vendar nobeden od njih ni bil sprejet, zato se je dokumentacija samo kopirala in ne realizirala.

Severna vrata - dve predvidoma po 72 metrov visoki stolpnici na Bavarskem dvoru

la. Seveda so nekateri na ta račun precej dobro zaslužili. Kljub temu, da se je naredilo ogromno napak, je v zadnjem času prišlo do premika in upam, da bo Ljubljana končno dobila potniški terminal, ki ga krvavo potrebuje.«

Preveč besed Vendar ni vse zlato, kar se sveti. Kljub velikopoteznim načrtom, ki si jih je zadal ljubljanski župan Zoran Janković, marsikaterega ni izpolnil v predvidenem roku. Njegov program Za Ljubljano z nasmehom vsebuje terminski načrt, a se ga po besedah Dimitrija Kovačiča župan ne drži, saj večina načrtov ni oziroma ne bo izvedena do predvidenih rokov. Leta 2008 bi morali dokončati prenovo gradu ter obogatiti kulturni in družabni program, urediti Severni park za Bežigradom, celostno oblikovno preurediti Slovensko cesto ob predsedovanju Slovenije

Evropski uniji, odpreti stadion in zgraditi parkirno hišo pod mestno tržnico, ki bi rešila težave s parkiranjem v mestnem središču. Kovačič trdi, da gre za veliko besed in malo dejanj.

Slovenski ponudnik Obljube ljubljanskega župana Zorana Jankovića o stadionu v Stožicah do leta 2008 so splavale po vodi. Po zadnjih ocenah naj bi bil stadion končan do junija leta 2010. Strateški partner mestne občine Ljubljana pri graditvi športnega parka v Stožicah je na podlagi najugodnejše ponudbe postala Gradisova skupina G. Skupaj z Energoplanom in Merkurjem so za 51-odstotni delež ponudili 81 milijonov evrov. Nizozemsko podjetje Red s partnerji je ponudilo precej manj, in sicer le 45,1 milijona evrov, s tem da bi gradnjo dokončali že v decembru 2009. Vendar je bila ponudba neustrezna, saj naj ne bi dosegala vrednosti največjega projekta v Ljubljani.

Velikopotezni načrti Mestna občina Ljubljana je za stadion pridobila okrog 190 tisoč kvadratnih metrov zemljišča. V pogodbi bo določila projektanta, vsebino in stroške za športni park (stadion in dvorana). Trgovski center pa naj bi upravljal strateški partner. Šele ko bo projekt v celoti končan in bo zanj pridobljeno uporabno dovoljenje, bo prišlo do delitve, ki predvideva, da bo lastnica celotnega zemljišča in športnih objektov postala mestna občina Ljubljana, z izjemo zemljišča, na katerem bo trgo-

vsko-poslovni objekt z bruto 80 tisoč kvadratnih metrov površin. Kovačič se strinja, da je treba pritegniti zasebne vlagatelje, ki bi predstavljali tudi motivacijo za graditev stadiona. Objekt bo umeščen med športno dvorano z 12 tisoč sedeži in stadionom, ki bo sprejel 16 tisoč obiskovalcev. Popolnoma preurejen bo celoten predel okrog stadiona. Najprej je načrtovana graditev športnih kompleksov in trgovskih objektov poleg njih, v prihodnje pa naj bi na tem območju zrasel tudi študentski kamp. Načrt v ta predel umešča tudi stanovanjske objekte, fakultete, črpalke in gasilski dom. Nova mestna vpadnica naj bi povezovala ulico od Šmartinske ceste do križišča Tomačevo, na mestni občini pa so predlagali, da bi se imenovala po pokojnem Janezu Drnovšku.

Investitorji vlagajo v nove stavbe in pozabljajo na stare.

FM 102.1
99.5
stereo
RDS

Radio VIVA

M.Sobota tel:02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Solista zakonca Balaž na Prešernovi proslavi 2004

Prvo društvo Slovencev v Srbiji

Lucija Horvat, foto: DSK

Društvo Slovencev Kredarica v Novem Sadu je lani praznovalo 10-letnico in je najstarejše slovensko društvo na ozemlju Srbije. Kasneje se je registriralo še več slovenskih društev, krovne organizacije pa ni.

Ustanovni datum Društva Slovencev Kredarica je 25. februar 1997, uradno pa je bilo v register Tajništva za notranje zadeve vpisano 13. maja istega leta. Na začetku je imela Kredarica 22 članov in je bila še štiri leta edino slovensko društvo v Srbiji. Prvi predsednik je bil Franc Cevc, med letoma 2003 in 2007 je bil njegov predsednik Albert Kužner, naš sogovorec, ki je dejaven član in tajnik društva že od samega začetka. Predsedovanje in vodenje društva je junija lani prepustil mlajšim, in sicer novemu predsedniku Rajku Mariću, sam pa je postal posebni svetnik izvršnega odbora društva.

Čez noč sami Potreba po ustanovitvi slovenskega društva v Srbiji je nastala po razpadu nekdanje skupne države Jugoslavije, saj so Slovenci v Srbiji kar čez noč postali nacionalna skupnost,

nekaj časa odrezana od matične Slovenije. Prve ideje za povezovanje so Slovenci v Srbiji dobili od Slovenske izseljenske matice. »Takrat sem imel nalogo urediti pravne papirje, kot je statut, čeprav nisem pravnik, ampak diplomirani gradbeni inženir, imel pa sem podobne izkušnje s takim delom in smo v dveh mesecih in pol uradno začeli z vsemi po statutu zastavljenimi deli. Lahko povem, da nismo imeli nobenih težav pri oblasteh, ne takrat ne pozneje, ko smo dograjevali svoj statut, organizacijo in dejavnost,« pravi posebni svetnik Albert Kužner. Društvo Kredarica ima

Albert Kužner, posebni svetnik izvršnega odbora Društva Slovencev Kredarica (predsednik med letoma 2003 in 2007)

danes okoli 750 aktivnih članov, vseh pa je že čez tisoč. Zanje organizirajo pouk oziroma šolo slovenščine. V svojih prostorih, ki so okrašeni s slovensko zastavo ter slikami Franceta Prešerna in Ivana Cankarja, se srečujejo in pogovarjajo, za navdušene bralce pa je na voljo tudi dobro založena slovenska knjižnica.

Povezanost s Slovenijo Temeljni namen društva je seveda poglobljanje medsebojne povezanosti med Slovenci v Novem Sadu, skrbi pa tudi za povezave z matično domovino Slovenijo. Delovanje društva, najmanjše dvoran za prireditve ali skupne sestanke, vaje in gostovanja pevskega zbora ter druge dejavnosti približno 70-odstotno financira Republika Slovenija. Za pridobitev sredstev se s svojim finančnim načrtom društvo vsako leto prijavi na natečaj, ki ga razpiše Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. »Uspešnost delovanja društva je več kot odvisna od sredstev, ki jih dobimo iz Slovenije, pa tudi od tukajšnjega Sekretariata za

nacionalne manjšine APV ter od lastnih sredstev, zbranih s članarino. Za 50. srečanje Slovencev v Bohinju pa smo za nastop našega zbora imeli tudi sponzorja,« pravi Albert Kužner. Društvo Slovencev Kredarica sodeluje tudi s slovenskim veleposlaništvom v Beogradu, saj ima vsako prvo sredo v mesecu konzularni termin, ko pride v Novi Sad predstavnik beogradskega veleposlaništva in opravlja konzularne ter druge posle v prostorih društva.

Skrb za slovenščino Ena najpomembnejših nalog društva je negovanje slovenskega jezika in kulture v šoli dopolnilnega pouka slovenščine, ki jo organizira društvo. Po mnenju Alberta Kužnerja je učenje slovenščine najboljši način za ohranjanje slovenske identitete in narodnostne pripadnosti. »Politični sistem v SFRJ je deloma brisal nacionalne, kulturne in jezikovne značilnosti posameznih konstitutivnih narodov, zato je asimilacija več kot prepoznavna. Tukajšnji zakoni so večinoma mešani, zato večina go-

vori samo srbsko,« pravi Kužner. Šola dopolnilnega pouka slovenščine je zato zbudila velik interes pri članih društva. Odprtje šole sta takoj podprla Slovenska izseljenska matica ter slovenska ministrstvo za šolstvo in ministrstvo za zunanje zadeve. Slovenščino je leta 1998 začela poučevati učiteljica Silva Stakić, kasneje pa sta se ji pridružili še učiteljici Desanka Poslon in Angela Arandelović. Do sedaj je šolo slovenščine vsako leto obiskovalo več kot 70 učencev vseh starosti. V drugi polovici lanskega leta je društvo dobilo učiteljico Rut Zlobec z ministrstva za šolstvo, ki poučuje zdaj pri nas, v Beogradu, Subotici in Nišu.

Pevski zbor Slovensko veselje do življenja se kaže tudi skozi pesem. Pevski zbor Društva Slovencev Kredarica je z manjšim številom pevcev začel delovati leta 2000 in nastopal pod vodstvom dirigentov Bogdana Đakovića in pozneje Fedorja Prodanova. Število pevcev je iz leta v leto raslo, najbolj pa je zbor napredoval in zdaj nastopa pod taktirko dirigentke Suzane Gros, ki še danes vodi zbor. »Dosežena kvaliteta je postala vstopni

povezano prav prek Slovenske izseljenske matice ter omenjenih ministrstev, je imelo kot prvo slovensko društvo na tem območju precej vpliva na oblikovanje novih slovenskih društev v Zrenjaninu, Beogradu, Subotici, Vršču in Nišu. »Društvo Planika v Zrenjaninu je pravzaprav hčerinsko društvo Kredarice, saj je bilo sprva nekaj njenih članov prav iz Zrenjanina. Novembra 2003 je naše društvo začelo s sedaj že tradicionalno prireditvijo *Koncert slovenskih pesmi in poezije*, na katerega vsako leto vabi vsa društva. V gosteh sta bila tudi dramska skupina iz Brežic in MpZ Revoz iz Novega mesta. Društvo Kredarica je vrnilo obisk MpZ Revoz v Novem mestu ter se leta 2006 in 2007 udeležilo srečanja vseh Slovencev iz diaspore v Bohinju.« Društvo Kredarica od leta 2001 štirikrat na leto izdaja svoj bilten z istim naslovom. Ureja ga Zlata Arandelović, bilten pa je bil nekaj časa edini slovenski časopis na območju Srbije. Vsako drugo leto organizira posebno razstavo svojih članov v prostorih gledališča. Razstavljajo največ slikarske dosežke pa tudi

Polna dvorana "Radničkog doma" v Novem Sadu na Prešernovi proslavi 2004

ca za marsikatero gostovanje po Srbiji in tudi Sloveniji. Lahko rečem, da je zbor postal ambasador slovenske pesmi, poezije in besede na tem koncu. Hkrati s svojim delom skrbi za nacionalno zavest in jo prenaša na nove generacije,« pravi Kužner. Pevski zbor društva je 16. februarja letos nastopil v oddaji *Koncert iz naših krajev* na Radiu Ljubljana.

Vezi Društvo Slovencev Kredarica, ki je s Slovenijo najbolj

umetniško fotografijo, zbirke iz geologije in filatelije.

Deset let Krona delovanja Društva Slovencev Kredarica je bila lanska proslava 10-letnice društva, in sicer v mali dvorani Srbskega narodnega pozorišča s posebnim gostom – Akademsko folklorno skupino France Marolt iz Ljubljane v skupnem kulturnem programu. Na proslavi je bil celoten diplomatski zbor iz Beograda z veleposlanikom Miro-

Tedenski utrip

SLOVENCİ ZNOVA V HRVAŠKI USTAVI

Predsednik odbora hrvaškega sabora za ustavo Vladimir Šeks je po seji odbora izjavil, da je vrnitev slovenske in bošnjaške manjšine v hrvaško ustavo »povsem gotova«. Vrnitev omenjenih manjšin v preambulo ustave je zahteval manjšinski poslanec Šemso Tanković, odbor pa je obravnaval tudi druge zahteve za spremembo ustave. Med predlogi vzbujajo največ pozornosti tisti za zmanjšanje pooblastil predsednika države in uvajanje parlamentarnega političnega sistema po poteku mandata predsednika Stipeta Mesića. Eden od pobudnikov te spremembe, profesor na Filozofski fakulteti v Zagrebu Žarko Puhovski, je opozoril, da sedanjemu hrvaški parlamentarni sistem z določenimi izvršnimi pooblastili predsednika države obstaja le na Poljskem in v Srbiji, kjer je delno izzval zadnjo krizo oblasti v teh državah. Opozicijska socialdemokratska stranka je predlagala ustavno spremembo, ki bi zagotovila, da ne bo pravnega zastaranja za kriminal v času gospodarske tranzicije in za vojne dobičkarje. Šeks, ki je tudi eden od petih podpredsednikov sabora, je napovedal, da bo omenjeni odbor oblikoval delovno skupino, ki bo obravnavala vse predloge in morebitne rešitve ter pripravila spremembe ustave. Dejal je, da bodo morebitne ustavne spremembe sprejete najpozneje do jeseni.

Vladimir Šeks

TABOR ZA SLOVENSKE OTROKE Slovenska konferenca Svetovnega slovenskega kongresa že od leta 1996 dalje pripravlja v Sloveniji mednarodni tabor slovenskih otrok po svetu. Prizorišče letošnjega tabora od 26. julija do 2. avgusta 2008 bo Mladinsko zdravilišče in letovišče Debeli rtič v Ankaranu. Tabor je namenjen druženju mladih slovenskih rojakov iz zamejstva in po svetu v starosti od 10 do 15 let. Na taboru slovenskih otrok po svetu mladi rojaki spoznavajo kulturno in naravno dediščino domovine svojih prednikov. Med njimi se hitro stkejo prijateljske vezi, ki se ohranijo tudi dlje časa – pri nekaterih še leta po taboru.

Tabor na Debelem rtiču

slavom Lucijem in beograjskim nadškofom Stanislavom Hoćvarjem na čelu. Iz Ljubljane je pripotoval predsednik Slovenske izseljenske matice Sergij Pelhan in svetovalec matice Janez Rogelj. Ob jubileju je društvo izdalo

posebno monografijo. »Društvo ima lepo opremljen prostor v središču Novega Sada in vse pogoje za nadaljnje uspešno delo. Odprtje je za vse Slovence in prijatelje naše kruge domovine,« še pravi Albert Kužner. ▣

Radio Krka
106.6 MHz

Palestinsko slabo gospodarjenje

Ana Müllner, foto: Reuters, arhiv Demokracije

Z zaostrovanjem izraelsko-palestinskega spora je na območju Gaze izbruhnila največja humanitarna katastrofa v zadnjih desetletjih. Pri tem se odpira vprašanje, kam Palestinci dajejo enormne vsote denarja, ki jih vsak mesec dobijo iz tujine.

Po vnovični ustavitvi mirov-
nih pogajanj med Izraelom
in Palestino v začetku me-
seca se je žgoča bližnjevzhodna
kriza začela znova poglobljati.
Potem ko so s palestinskih ob-
močij začele deževati rakete na
Izrael, se je izraelska vlada v Je-
ruzalemu odločila za povračilne
ukrepe. Novi val nasilja za zdaj še
ne kaže znakov prenehanja, če-
prav se vpleteni strani dobro za-
vedata, da bodo s tem izničili ves
dosedanji napredek pri mirovnih
pogajanjih. Naj spomnimo, da
sta obe strani lanskega decembra
v ameriškem mestu Annapoli-
su privolili v formalne mirovne
pogovore. In čeprav se je vedelo,
da bo pot do njihove dejanske
uresničitve še dolga in trnova, je
Annapolis pomenil prvo vzpo-
stavitev pogajanj med sprtima
stranema v zadnjih osmih letih.
Ali aktualno dogajanje pomeni

konec možnosti za napredek po
le slabih treh mesecih?

Obkoljeni z nasprotniki Bližnje-
vzhodna drama, ki je svoj novi
višek dosegla v preteklih tednih,
ima vzroke predvsem v dogaja-
nju v Gazi, ki je že več mesecev
pod nadzorom skrajnega giba-
nja Hamas. Hamasu, ki vztrajno
vodi svojo vojno proti Izraelu, še
vedno ostro nasprotujejo tudi na
domačih tleh. Trenja med obema
največjima palestinskima giba-
njema, Hamasom in Fatahom, se
namreč še vedno niso polegla in
bi kmalu lahko znova izbruhnila.
Fatah še vedno ostro nasprotuje
Hamasovi vladavini v Gazi, a to
območje večnih sporov bo očitno
še naprej ostalo v rokah skrajne-
žev iz Hamasa. Pri tem nekateri
že opozarjajo, da Hamasovo vod-
stvo v Gazi čedalje bolj slabi in bo
zato kmalu primorano spremeniti

*Lahko palestinski otroci sploh še
upajo na lepšo prihodnost?*

ti način razmišljanja in delovanja.
Ta čas pa je edini cilj Hamasa po-
večati vpliv na območju njegovega
delovanja in tako dokazati, da je
primernejši za vladanje kot pa ri-
valski Fatah. Mkhaimar Abu Sada,
ugledni analitik bližnjevzhodnega
dogajanja, poudarja da »bo Ham-
sas naredil, kar koli bo potrebno,
da bo dokazal svojo domnevno
večvrednost – tako v primerjavi z
Izraelci kot tudi s Fatahom. A če
bodo nadaljevali z brezglavim na-
padanjem Izraela, se bodo kmalu
izčrpali, kar bo dokončno pre-

prečilo uresničitev njihovih načr-
tov.« Po tej teoriji je le vprašanje
časa, kdaj bodo sklenili premirje
oz. začasno ustavili sovražnosti z
vsaj enim od svojih sovražnikov
– Izraelom ali s Fatahom.

V zadnjih tednih so se večkrat
razširila ugibanja, ali bi si Izra-
el lahko spet prisvojil območje
Gaze, ki so ga Izraelci dokončno
zapustili jeseni leta 2005. Ne-
majhen del Izraelcev in njihovih
politikov se namreč nikoli ni
sprijaznil z odhodom iz Gaze in
še vedno zagovarja tezo, da ima
izključno njihovo ljudstvo pravico
do življenja v Gazi. Eden glavnih
zagovornikov vnovične vklju-
čitve Gaze pod izraelsko okrilje
naj bi bil tudi aktualni obrambni

Območje Gaze je padlo v največjo humanitarno katastrofo po letu 1967.

minister Ehud Barak, ki naj bi po poročanju izraelskih medijev celo že imel pripravljen bojni načrt za izvedbo te operacije. A pri tem bi le težko računal na podporo Izraelcev, ki so v veliki večini množično podprli odhod iz Gaze. Poleg tega se odpira vprašanje, ki je v luči dogodkov v Gazi ta čas na stranskem tiru, to je vprašanje Zahodnega brega, ki se vsak trenutek lahko spremeni v reprizo aktualnega dogajanja v Gazi.

Na robu zloma Če bi v enem stavku strnili poročilo, ki ga je nedavno objavilo osem britanskim nevladnih organizacij, bi se to glasilo: brez denarja in brez možnosti nakupa osnovnih življenjskih potrebščin. To je realnost, v kateri se je znašla večina prebivalcev ubožane Gaze. Posledice, ki jih je povzročila predvsem mešanica visoke brezposelnosti in podražitve cen, so katastrofalne. Ta čas je kar osemdeset odstotkov družin v Gazi povsem odvisnih od humanitarne pomoči; pred dvema letoma je bilo takih družin 63 odstotkov. Cene osnovnih življenjskih potrebščin, npr. mleka in moke, so se v manj kot enem letu podražile za skoraj 35 odstotkov. Hkrati se iz dneva v dan povečuje stopnja brezpo-

Palestinci se vedno znova potrjujejo kot slabi gospodarji svojih ozemelj.

selnosti; zdaj znaša 38 odstotkov, po omenjenem poročilu pa naj bi kmalu prizadela že vsakega drugega aktivnega prebivalca Gaze. Izjemna stopnja brezposelnosti ima svoje razloge v dveh dejavnostih: prvič v popolnoma porušeni sistem javnih služb, drugič pa je ta čas več kot 24 tisoč Palestincem, ki se na delo odpravljajo v Izrael, to prepovedano.

Stanje v Gazi je najhujše po letu 1967, ko je izraelska vojska začela okupirati palestinska ozemlja. Po mnenju nevladnih organizacij območje Gaze ta čas predstavlja

tempirano bombo. Seveda je pri takšnih situacijah najlaže kazati s prstom in valiti krivdo na drugega, kar počenjata obe vpleteni strani, resnica pa je kot ponavadi neke vmes. Krivda Izraela je predvsem v tem, da je z blokado Gaze (uvredena junija lani) drastično zmanjšal obseg humanitarne pomoči na območju. Pred uvedbo blokade je mejo z Gazo vsak dan prečkalo okoli 450 s hrano naloženih tovornjakov; danes se ta številka giblje okoli 50. Krivda Palestinec pa je predvsem v skrajnem gibanju Hamas, ki ima že več mesecev v rokah vse vzvode oblasti v Gazi. Izraelska blokada je bila namreč uvedena prav zaradi izjemnega števila napadov, ki jih je Hamas začel izvajati iz Gaze, in tudi sedaj ni razlogov za optimizem, kajti Hamas ne kaže znakov, da bo ustavil napade, tudi če najvišja cena vedno znova pade na ramena njegovih ljudi.

Slabi gospodarji Ne samo dogajanje v Gazi, tudi dogajanje po drugih palestinskih ozemljih kaže palestinski politični vrh v zelo slabi luči. Vedno znova se namreč izkaže, da Palestina kljub enormnim denarnim nakazilom, ki vsak mesec prihajajo na njihov bančni račun, ne znajo gospodariti z denarjem in vzpostaviti boljših življenjskih razmer za svoje državljane. Kot glavni viri finančne pomoči se na prvo mesto uvršča Evropska unija, tesno za petami ji sledijo Združene države Amerike, zanemarljiv pa ni niti delež nevladnih organizacij. EU je samo v letu 2006 darovala več kot 500 milijonov evrov za pomoč Palestincem, svetovna bančna organizacija pa je v lanskem letu odobrila 1,2 milijarde evrov finančne pomoči. Večina tega denarja naj bi bila namenjena sprotnim stroškom, kot so javna uprava in obnova infrastrukture. A prav aktualno stanje kaže, da je bilo očitno le malo denarja resnično namenjenega za to. Kot smo že omenili, gre palestinski javni upravi vedno slabše in zaposluje vedno manj ljudi. Prav tako ni bilo do tega trenutka še nič narejeno za izboljšanje elektroenergetskega sistema, zato so nekajurni izpadi električnega toka vsakdanji pojav na palestinskih območjih.

So upi iz Annapolisa že dokončno propadli?

Oblast nad Gazo je popolnoma v rokah Hamasa.

Jaser Arafat je še vedno (slab) zgled palestinskim politikom.

Pri tem se odpira vprašanje, kam v resnici izginjajo milijonske vsote, namenjene obnovi in postavitvi na lastne noge. Jan Egeland, ki je odgovoren za razdeljevanje humanitarne pomoči pri organizaciji Združenih narodov, meni: »Palestinci se skorajda ne razlikujejo od skorumpiranih afriških voditeljev, ki denar za humanitarne pomoč zapravljajo

za svoje muhe. Le da Palestinci denar namesto za hrano namenjajo za nakup orožja.« Očitno na območju še vedno straši duh preminulega palestinskega voditelja Jaserja Arafata, čigar zapuščina so bili predvsem ubožan narod in milijardne dolarske vsote na bančnih računih, raztresenih od Švice do karibskih otokov. ■

Delfinka rešila kita

Na novozelandski plaži je prijazna delfinka rešila dva nasedla kita in ju odpeljala na odprto morje. »Bilo je neverjetno, kot da ju je sprejela pod plavuti in ju odpeljala na varno,« je dejal predstavnik ministrstva za varovanje okolja Malcolm Smith, ki je blizu kraja Mahia na vzhodni obali Severnega otoka štirikrat poskušal v morje spraviti kita, samico in mladiča, a neuspešno, zato se je bal, da ju bo moral uspavati. Živali sta bili že utrujeni, njega pa je zeblo. Takrat pa se je pojavila delfinka, ki se pogosto igra na tisti plaži, lokalno prebivalstvo pa ji je nadelo ime Moko. Kita sta bila na površini z ukrivljenimi hrbti, očitno nesrečna, in klicala drug drugega, toda tisti trenutek se je pojavila delfinka in kita sta se potopila in ji sledila. Morda je kita zmedel precejšen nanos peska v bližini obale, toda Moko ju je odpeljala dvesto metrov vzdolž plaže, nato pa ju pospremila na odprto morje.

V spomin Srbi so množično zaznamovali peto obletnico umora srbskega premierja Zorana Đinđića. Pred njegovim grobom se je zbrala dolga vrsta ljudi, tako mladih kot starih, ki so se želeli pokloniti pokojnemu politiku. Srbskega premierja so ostrostrelci ubili pred vhodom v vladno poslopje 12. marca 2003. Morilci, ki so pripadali beograjski ma-

fijfski skupini Zemunski klan in razvpitim posebnim policijskim enotam Rdeče baretke, so bili lani obsojeni na skupno 378 let zapor. Glavna organizatorja umora, nekdanji poveljnik Rdečih baretk Milorad Ulemek Legija in njegov pomočnik Zvezdan Jovanović, sta dobila po 40 let zapor, preostalih deset obtoženih pa od 30 do 35 let. Peterica obsojenih je še vedno na begu. Obsodba, sprejeta po maratonskem sodnem procesu, še ni pravomočna. Tudi politično ozadje umora še do danes ni pojasnjeno.

Obletnica napadov Španija je slovesno zaznamovala četrto obletnico terorističnih napadov na železnico v Madridu 11. marca

2004, ki so bili najbolj krvavi teroristični napadi v Evropi po decembru 1998, ko je eksplozija na letalu nad škotskim Lockerbiejem terjala 270 življenj. V desetih eksplozijah na štirih vlakih, ki so v razmiku le nekaj minut odjeknile na železniški postaji Atocha v središču Madrida ter na postajah Santa Eugenia in El Pozo del Tío Raimundo v predmestju pre-

stolnice, je bilo 11. marca 2004 ubitih 191 ljudi, več kot 1.800 je bilo ranjenih. Napade je izvedla teroristična celica, sestavljena iz priseljencev arabskega rodu, večinoma prekupčevalcev z mamili in drugih manjših zločincev, ki so se spreobrili v skrajni islam. Preiskava je pokazala, da je bila celica povezana z mednarodno teroristično mrežo Al Kaida, vendar pa ni delovala po njenem neposrednem ukazu in je ni financirala Al Kaida. Sodišče v Madridu je konec oktobra tri od osmih glavnih obtožencev za teroristične napade obsodilo na skoraj 40.000 let zapor, Mohameda Egipčana, enega domnevnih glavnih snovalcev napada, pa je presenetljivo oprostilo vseh

TUJI TISK

Daily Telegraph

Bil je ženska

Končno se je razrešila uganka enega od utemeljiteljev kirurgije britanske vojske. Več kot 140 let so se zgodovinarji prepirali, ali je bil doktor James Barry, vodja vojaških bolnišnic, res ženska. Škandal je izbruhnil že leta 1865,

ko je James Barry umrl. Potem ko so ga pokopali na pokopališču Kensal Green, je Sophia Bishop, služabnica, ki je pripravljala njegovo truplo za pogreb, dejala, da je bil v resnici ženska. Če je govorila resnico, je bil Barry s pravim imenom Margaret Ann Bulkeley prva ženska v Angliji, ki je dobila medicinsko izobrazbo in s tem tudi prva kirurginja v Angliji, ki je vse življenje vlekla za nos vso javnost in se predstavljala kot moški. Uspešno je prinesla okoli vojsko, ki jo je vzela v službo, in 50 let skrivala svojo pravo identiteto. V 50. letih je zgodovinarica Isobel Rae dobila dostop do vojaških arhivov in ugotovila, da je bila doktorica Barryjeva sestrična Jamesa Barryja, znanega irskega slikarja.

The Times

Zgodba umivanja

Za sodobne predstavnike srednjega razreda velja za čistega človeka tisti, ki se vsak dan prha in uporablja deodorant. Med francoskimi aristokrati 17. stoletja je za čistega veljal tisti, ki si je vsak dan preoblekel laneno sraj-

co in splaknil roke z vodo, drugih delov telesa pa se z vodo ali milom ni niti dotikal. Da bi človek veljal za čistega med Rimljani, pa bi moral porabiti vsaj dve uri na dan za namakanje v kopelih različnih temperatur, očistiti pot in se na koncu namazati z oljem. Vse to so Rimljani počeli vsak dan, vendar vedno brez mila. Čistoča torej ni pogojena z dejansko higieničnostjo, pač pa s tem, kako jo ljudje pojmujejo. V vsaki kulturi jo torej razumejo po svoje in pri tem izbirajo zlato sredino med zanemarjenostjo in neživljenjskostjo. Higiena je bila vedno zelo udobno sredstvo, s katerim so udarili po tistih, ki so jo razumeli narobe. Tudi tujce so vedno imeli za bolj umazane.

obtožb. Špansko narodno sodišče je novembra nato odločilo, da bo vsaka od 191 družin, ki je v terorističnih napadih v Madridu izgubila svojca, prejela 900.000 evrov odškodnine.

Življenje v mestu Zagrebški pravilnik o komunalnem redu, ki bo začel veljati 15. julija, je razburil prebivalce hrvaške prestolnice, posebej zaradi visokih

kazni za sušenje perila na balkonih in dvoriščih, ki so obrnjeni proti ulicam. Mestna skupščina je namreč določila, da bodo kazni za sušenje perila na balkonih med 750 in 1.500 kun (102 in 204 evrov). Poleg perila želijo mestne oblasti s pročelij stavb odstraniti tudi klimatske naprave in satelitske antene. Čeprav se Zagrebčani strinjajo z nekaterimi določili novega komunalnega reda, jih večina to ocenjuje kot absurd ali srednjeveški davek. Župan Milan Bandić je napovedal, da bo mestna skupščina umaknila komunalne kazni zaradi nabiranja

plastenk in steklenic iz zabojnikov ter košev za smeti, saj gre za družbeno koristno delo. Zbiranje plastenk in steklenic iz smeti je precej razširjen pojav v Zagrebu. Številni upokojevcji, nezaposleni ali študentje si s tem, ko za kos embalaže, ki jo odkupujejo večje trgovine z živili, dobijo petdeset lip (šest centov), poskušajo izboljšati slab socialni položaj.

Ledeno mesto Leta 2010 bodo v Sibiriji začeli graditi t. i. ledeno mesto, ambiciozen projekt po zamisli italijanskega arhitekta Danteja O. Beninija. V mestu naj bi se naselilo 500.000 prebivalcev. Globe Town, ki ga bo zaznamovala ogromna prozorna krogla v središču mesta, bo zrased ob največji ruski reki Volgi pred starim jedrom enega najpomembnejših in zgodovinskih ruskih mest Nižni Novgorod. Benini bo izkoristil 30 milijonov kvadratnih metrov površine, na katerih bo zgradil stanovanja, pisarne, hotele, stadion, ledeno dvorano,

park, akvarij, več gledališč, kinematografov in nakupovalnih središč. V mestu bo tudi sibirski World Trade Center, ki ga bodo sestavljale tri po 600 metrov visoke stolpnice, v katerih bodo pisarne. Poleg funkcionalnosti

Benini ne izključuje razvoja turizma, saj bo belo mesto (sneg tu kraljuje kar osem mesecev letno) po njegovem mnenju izjemno zanimivo za obiskovalce. Projekt bo predvidoma stal 100 milijard evrov.

Prepovedani vžigalniki

V EU je prepovedana prodaja otrokom nevarnih in fantazijskih vžigalnikov. Prepovedani so vžigalniki, ki jih lahko najmlajši otroci prehitro prižgejo, in taki, ki so za otroke še posebno privlačni. V nesrečah, ki jih povzročijo otroci pri igri z vžigalniki, se namreč letno poškoduje od 1.500 do 1.900 otrok, umre pa jih 34 do 40. V ZDA, Kanadi, Avstraliji in na Novi Zelandiji je zato že 10 let obvezna uporaba varovalnih mehanizmov, ki otrokom preprečujejo vžig vžigalnikov. Z uporabo teh mehanizmov se je v ZDA število takih nesreč zmanjšalo kar za 60 odstotkov.

Vir: STA

TUJI TISK

The Guardian

Mora ali čudež

Znanstveniki so izdelali metodo za branje misli s pomočjo računalnika, ki jim skoraj popolnoma točno napove, kakšne slike gleda človek, ki ga preiskujejo. Za to uporabljajo tomografsko opremo, ki sledi delovanju možganov.

Ameriški znanstveniki so uporabili magnetno-rezonančne tomografe, ki jih navadno uporabljajo v klinični diagnostiki za sledenje delovanja možganov v trenutku, ko si preiskovanec ogleduje nekaj črno-belih fotografij. Na podlagi zbranega gradiva je računalnik v devetih od desetih primerov uganil, na katero fotografijo je osredinjena pozornost preiskovanca. Metoda ugibanja bi dala pravi rezultat samo v osmih primerih od tisoč poskusov. Na podlagi teh odkritij bodo v prihodnosti morda lahko uporabljali to tehniko pri vizualizaciji prizorov iz sanj ali iz človeških spominov. Odkritje pa poraja tudi strah, da bi lahko možgane preiskovali tudi na silo, proti volji preiskovanca.

Mignews

Taras Ševčenko

Ukrajina je 9. marca, praznovala 194. obletnico rojstva pesnika in slikarja Tarasa Ševčenka, prvega moža ukrajinskega knjižnega jezika. Predsednik Ukrajine Viktor Juščenko je ob tej priložnosti položil rože k njegovemu spomeni-

ku in obiskal domovino pesnika, 9. marca pa je izročil nacionalne Ševčenkove nagrade nagrajencem. Ševčenko se je rodil 9. marca 1814 v vasi Morinci v takratni Kijevski guberniji. Od otroštva je bil tlačan in je pridobil svobodo, ko je bil že mladenič. Pri tem sta mu pomagala pisatelj Vasilij Žukovski in slikar Karel Brjulov. Ševčenko je študiral na Umetniški akademiji v St. Peterburgu in že tam začel pisati verze. Prozo in dnevnik je pisal v ruščini. V štiridesetih letih 19. stoletja se je preselil v Kijev, kjer je sodeloval z društvom Cirila in Metoda, ki je bilo znano po svoji protidržavni dejavnosti. Člane društva, tudi Ševčenka, so zato aretirali in poslali v izgnanstvo.

Andrej Glavan

Strah božji izginja, zato moramo biti pripravljene na vse

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Novomeški škof msgr. Andrej Glavan se je rodil leta 1943 v župniji Soteska blizu Dolenjskih Toplic. Po končani nižji gimnaziji v Dolenjskih Toplicah je nadaljeval šolanje v Kranju in tam maturiral. Nato je študiral kemijsko tehnologijo v Ljubljani in leta 1966 diplomiral. Kasneje je vstopil v bogoslovno semenišče, leta 1972 pa je bil posvečen v duhovnika. Najprej je bil kaplan v Škofji Loki, od leta 1975 pa župnik v novoustanovljeni župniji Suha pri Škofji Loki. Leta 1981 je postal župnik v pražupniji Stara Loka pri Škofji Loki in bil tam dolga leta tudi dekan. Leta 2000 je bil imenovan za ljubljanskega pomožnega škofa, leta 2004 je bil nekaj mesecev nadškofijski upravitelj, nato pa po imenovanju msgr. Alojza Urana za ljubljanskega nadškofa generalni vikar ljubljanske nadškofije. Od leta 2006 je škof v novoustanovljeni novomeški škofiji.

V vaši biografiji je zapisano, da ste najprej študirali kemijsko tehnologijo, študij pa končali na pobudo Josipa Šimenca. Vam znanje s področja kemije kot škofu pride prav?

Res me je za nadaljnji študij nagovoril kanonik Šimenc z namero, da bi lahko učil kemijo v Srednji verski šoli, ker takrat niso imeli profesorja kemije. Pri samem škofovskem poslanstvu pa mi kemija neposredno ni bila v pomoč. Iz kemijske tehnologije sem namreč diplomiral daljnega leta 1966, sledila je vojaščina in študij teologije. Po nekaj letih me je ravnatelj Srednje verske šole v Vipavi nagovarjal, da bi prišel učiti kemijo, vendar sem bil tedaj že župnik in nisem šel. Pa mi ni žal. Rekel sem si, duhovnik sem postal zato, da bom opravljal duhovniško poslanstvo. Vidim pa, da so se tudi nekateri duhovniki, ki so učili razne predmete na tisti šoli, pozneje umaknili in dali prostor laičnim profesorjem. Seveda pa ti vsaka izobrazba koristi, ker ti razširi obzorje. Toliko sem se srečal z naravoslovjem, da pozneje nikdar nisem imel kakšnih pomislov, da si znanost in vera nasprotujeta. Sicer

pa, ko se srečujem s kolegi kemiki, s katerimi sem skupaj študiral, vidim, da so se mnogi v poklicni karieri bolj ukvarjali z menedžmentom kot s stroko in z znanstvenim delom v ožjem smislu.

Še kot študent ste sodelovali pri živahnem koncilskem in pokoncilskem dogajanju v Ljubljani. Sodelovali ste tudi pri študentskih pevskih zborih ...

Koncilsko in pokoncilsko obdobje je bilo polno duhovnega vrenja in nekega pomladnega prebujenja. Študenti smo leta 1966 celo pripravili študentski pokoncilski misijon v Ljubljani, kar je bilo za tisti čas nenavadno. Bilo je naznanilo nove dobe, novih časov, ki jih je prinesel koncil, ki je poudarjal večjo vlogo laikov v Cerkvi. V povezavi z misijonom je nastal tudi pevski zbor sv. Cecilije. Za pokoncilsko obdobje je značilno, da je tudi največ duhovnih poklicev v Cerkvi na Slovenskem.

Ste imeli kaj težav s komunistično politično policijo?

Neposrednih tovrstnih izkušenj nisem imel. Morda so me zasledovali, skoraj gotovo so me, a za to nisem vedel in nisem okusil kakšnih zasliševanj.

Pred prihodom v Novo mesto ste bili šest let pomožni škof v Ljubljani. Sedaj ste škof ordinarij v Novem mestu. Je velika razlika v primerjavi s službo, ki ste jo opravljali prej? V Ljubljani ste bili nekaj časa tudi škofijski upravitelj ...

Razlika je kar precejšnja, že zaradi odgovornosti, ki je povezana s službo ordinarija. Je pa res, da so mi izkušnje iz Ljubljane prišle prav. Bil sem pomožni škof, sedem mesecev tudi škofijski upravitelj, potem ko je nadškof in sedanji kardinal Franc Rode odšel na novo službeno mesto v Rim. Kasneje sem bil pri nadškofu Uranu še generalni vikar. To mi

je prineslo izkušnje, da sem laže sprejel odgovornost za novo škofijo. Čeprav ima škof svetovalce, ki so soodgovorni in se z njimi lahko posvetuje, glavno odgovornost nosi sam. Začeti z novo škofijo je velikokrat težje kot prevzeti že utečeno. Laže sem z delom začel tudi zato, ker imam ob sebi generalnega vikarja z izkušnjami, saj je bil tudi on v Ljubljani šest let generalni vikar in pozneje voditelj Pastoralne službe.

Za škofovsko geslo ste si izbrali staveki »Karkoli vam reče, storite.« Kaj ste hoteli s tem poudariti?

Mogoče sem bil nekoliko bolj marijansko usmerjen, še zlasti ker sem že več desetletij duhovno povezan z duhovnim gibanjem Marijino delo – gibanje fokolarov. Njena ustanoviteljica Chiara Lubich je pred kratkim umrla. Moje škofovsko geslo so zadnje Marijine besede, zapisane v Svetem pismu. Po tem naročilu v Kani Galilejski v evangelijih ni več Marijinih besed. Kaj pove to naročilo? Usmerja nas h Kristusu, edinemu vodniku, učitelju, pastirju in Odrešeniku. Znano je, da so katoličanom nekateri, zlasti protestanti očitali, da ima pri nas Marija preveč pomembno vlogo in da jo postavljamo celo na višje mesto od Boga. Vendar nikoli ni bilo tako. To so lahko le duhovne deformacije posameznikov. Marija nas v resnici usmerja h Kristusu, naj ga posnemamo, se upodabljam in živimo po Njem. Marija se je na svatbi v Kani, od koder so besede mojega škofovskega gesla, pokazala kot skrbna mati. Ni šlo za kakšne velike stvari, ampak za vino, ki ga je zmanjkalo. Jezusov čudež je na Marijino priprošnje mlad zakonski par rešil velike stiske in sramote. Tudi mi moramo biti pozorni na preproste vsakdanje potrebe drug drugega. V tem je prava ljubezen.

Kaj pa vaš grb? Kaj simbolizira?

Moj grb je preprost. Ima dvoje polj. Na rdečem polju je zvezda. Ta simbolizira ▶

Tudi mi moramo biti pozorni na preproste vsakdanje potrebe drug drugega. V tem je prava ljubezen.

► Marijo, ki jo kličemo tudi zvezda danica. Na zelenem polju, ki pomeni zeleno pokrajino ob Krki, pa je Andrejev križ, ker je sv. Andrej moj zavetnik.

Skupaj z vami sta bila leta 2000 za škofa posvečena Jurij Bizjak in Anton Stres, ki sta pred tem predavala na teološki fakulteti, sami pa kot škof izhajate s »terena«, saj ste bili pred tem petindvajset let župnik v dveh župnijah, nazadnje v Stari Loki pri Škofiji Loki. Vam pastoralne izkušnje iz župnije pridejo prav?

Zelo. Vsak škof je tudi prvi pastir in liturg v škofiji. Bil sem župnik v dveh župnijah. Najprej župnik v novoustanovljeni župniji, nato pa župnik v večji tradicionalni župniji, ki je bila tudi mestna. Te izkušnje, katehetske in druge, so zelo dragocene, saj lahko zdaj marsikaj svetujem, čeprav se razmere zelo hitro spreminjajo. Upam, da laže razumem nekatere težave duhovnikov. Tudi druge pastoralne izkušnje niso zanemarljive, če omenim samo delo z družinami. 25 let sem sodeloval na tečajih priprave na krščanski zakon. Tudi izkušnje z župnijskimi pastoralnimi sveti mi pomagajo, saj kot odgovorni za ŽPS znotraj SSK vsaj nekoliko poznam to delo.

Še v času vašega delovanja v župniji ste bili tudi arhidiakon. Kaj to pomeni?

Arhidiakon je nekakšna vmesna ustanova med dekanijo in škofijo. Danes bi jo morda lahko primerjali s pokrajinami. Arhidiakon zbira dekane in z njimi načrtuje nekatera področna srečanja. Vsaka štiri leta pa v škofovem imenu tudi vizitira župnije v arhidiakonatu.

V Stari Loki, kjer ste delovali, je bil rojen Andrej Karlin, ki je bil najprej tržaški, kasneje pa po spletu okoliščin še lavantinski škof, torej Slomškov naslednik. Vam je njegov lik kaj pomagal pri kasnejši škofovski službi?

O škofu Karlinu najprej nisem veliko vedel. Ko sem prišel v Staro Loko, sem se spoznal z njegovimi daljnimi sorodniki. Na podlagi posebnega simpozija o škofu Karlinu sem tega velikega moža bolje spoznal in preučil njegovo življenje in delo, tako njegovo škofovsko službo v težkem obdobju pred in med prvo svetovno vojno v Trstu kot kasneje v Mariboru. Škof Karlin je znan po tem, da je začel proces za Slomškovo beatifikacijo. Čeprav so mnogi pričakovali, da bo v Mariboru samo prehodni škof, je bil kljub letom zelo aktiven. Reči moram, da so Staroločani zelo ponosni nanj.

Ko ste bili umeščeni v novomeški škofiji, ste med svojimi prednostnimi nalogami ome-

nili novo evangelizacijo. Kaj je za vas nova evangelizacija?

Nova evangelizacija je to, kar je polagal vanjo predvsem pokojni papež Janez Pavel II., ki je prvi govoril o njej. Na obiskih je srečeval razkristjanjeno Evropo. Opazil je, da je nekaj krščanska Evropa, ki je ponesla krščanstvo po vsem svetu, že na pol poganska, zato jo je treba na novo evangelizirati. Ne gre za evangelizacijo v ožjem pomenu, kar je prinašanje evangelija tistim, ki Kristusa ne poznajo, ampak za evangelizacijo že krščenih, ki bi ga morali poznati, a ga ne in zato ne živijo iz Njega. Papež je poudarjal, da mora biti evangelizacija nova po vsebini, pristopih oziroma metodah in nova po gorečnosti. Kar pomeni, da je treba prinesiti nove poudarke, ki jim bo današnji človek prisluhnil. Zato je pri oznanjevanju postavljaval v središče božjo ljubezen, Jezusovo novo zapoved in občestvenost. Nova po pristopu pomeni čut za dostojanstvo vsakega človeka, da se je treba vanj vživeti in ga poslušati. Nova po gorečnosti pa pomeni oznanjevanje, ki je podprto s pričevanjem. Že papež Pavel VI. je dejal, da človek prisluhne predvsem oznanjevalcem, ki so hkrati oziroma najprej tudi pričevalci.

Vas moti, ker novo evangelizacijo nemalokrat nekateri zunaj cerkvenih krogov zamenjujejo za rekatolizacijo?

To nerazumevanje v naših medijih večkrat srečamo. Rekatolizacija ima negativen prizvok, ki kaže na neko vsiljivost, celo nasilje. Pa ne gre za vsiljivost, ampak za ponudbo in našo dolžnost, ker smo prepričani, da ima Kristus veliko povedati sodobnemu človeku, a ga ta ne pozna in zaradi nepoučenosti odklanja.

Znan je izrek, da je kri mučencev seme novih kristjanov. Novomeška škofija je povezana z mnogimi slovenskimi mučenci. V Novem mestu je bil zažgan ljubljanski škof Anton Vovk, pod škofijo spada tudi Kočevski rog, v Mirni pri Šentrupertu je bil umorjen Lovže Grozde.

V zadnjem času ugotavljamo, da je vsa Slovenija tako rekoč pokrita z grobišči. Dolgo časa smo mislili samo na Teharje in Kočevski rog kot velika simbola mučeništva in genocida nad slovenskim narodom. Sedaj vemo, da je odkritih skupaj že več kot 550 grobišč, ki so posejana po vsej Sloveniji. V teh grobiščih je tudi mnogo pravih mučencev. Najbrž je res, da je teh grobišč največ na Dolenjskem. Kočevski rog je zato postal simbol za vse pobite po drugi svetovni vojni v Sloveniji. Podobno velja tudi za župnije v bližini Novega mesta. Če obiščemo na primer župnije Šentjernejski, Stopiče, Žužemberk in nekatere druge, lahko na ploščah zamolčanim žrtvam preberemo skoraj tisoč imen, največ mladih fantov. Med mučenimi sta tudi dva, za katera teče postoj-

pek beatifikacije. To sta Lojze Grozde, ki je pokopan v Šentrupertu, in Anton Vovk, ki sicer ni pravi mučenec, a je bil v Novem mestu polit z bencinom in zažgan, zato bi skoraj umrl mučeniške smrti. Kot škofa so ga ob tem napadu tudi strašno sramotili in poniževali. Na obisku *ad limina* v Rimu smo dobili nekakšno zagotovilo in upanje, da bo Lojze Grozde morda kmalu razglašen za blaženega.

Kako pa je z duhovnimi poklici v novomeški škofiji?

Dolenjska je bila nekoč zelo rodovitna z duhovnimi poklici. Samo v desetih letih ob koncu šestdesetih in na začetku sedemdesetih let je bilo na ozemlju današnje novomeške škofije trideset novih maš. Potem je to število začelo padati. Še danes ne vem, kje so glavni vzroki za to. Ko je bila v Novem mestu ustanovljena škofija, smo imeli le enega bogoslovca. Danes imamo hvala Bogu štiri in upamo, da ne bo ostalo samo pri tem, če bomo le dovolj molili zanje.

Poleg ljubljanske in mariborske nadškofije je novomeška edina, ki ima tudi stolni kapitelj. Le-ta je nasledil nekdanji kolegiatni kapitelj v Novem mestu. Kakšna je sploh vloga kapitelja?

Novomeški kapitelj ima po eni strani velik simbolični pomen. V Novem mestu se tako imenuje vzpetina nad Krko, kapitelj pomeni tudi kapiteljsko cerkev in župnijo. Malokdo pa, ko izreče besedo »kapitelj«, pomisli na skupnost duhovnikov, kanonikov. V Novem mestu je bil več kot petsto let kolegiatni kapitelj. Ko je kolegiatna cerkev postala stolnica, je s tem tudi kolegiatni kapitelj postal stolni. V prvih časih je imel kapitelj dvanajst kanonikov, kasneje šest, v zadnjih stoosemdesetih letih pa je formalno imel štiri kanonike. Pa še ti kanonikati niso bili vedno zasedeni. Zdaj ima po statutu šest članov, od teh je eden predstojnik, ki se imenuje prošt. Prošti so nekoč imeli pravico, da so nosili škofovska znamenja (insignije). Ta privilegij je drugi vatikanski koncil odpravil.

Letošnje leto je za Cerkev leto družine. Kako komentirate nedavno peticijo, ki se zavzema za ohranitev dejanske vrednosti pojma družina?

Podrobneje te peticije ne poznam, sem pa kasneje bral o njej na internetu. Kolikor vem, gre za obrambo naravne družine, ki jo sestavljajo oče, mati in otroci, proti t. i. nenaravnim istospolnim družinam, ki dejansko sploh niso družine. Takšne skupnosti propagirajo celo plakati. Človek se ne more znebiti vtisa, da se to ne ujema po naključju z letom družine, ki ga je razglasila Cerkev. Ta brani družino, ki je temeljna celica Cerkve in družbe. Tudi papež Janez Pavel II., ki so ga nekateri imenovali papež družine, je stalno

poudarjal pomen zdrave družine za prihodnost naroda in Cerkve.

Januarja letos ste bili slovenski škofje na obisku *Ad limina apostolorum*. Kakšen je namen takšnih obiskov?

Po zakoniku cerkvenega prava je takšen obisk predviden vsakih pet let. V zadnjem desetletju so bili ti presledki večji, tudi zaradi jubilejnega leta, ko je papež imel veliko drugih srečanj. Slovenski škofje so te vrste obisk imeli leta 1992 in nato 2001 ter znova letos. Na tem obisku se poroča papežu in njegovim sodelavcem o vseh najpomembnejših področjih življenja škofije kot krajevne Cerkve.

Za novomeško škofijo je značilno, da v njej živijo tudi Romi. Kako je s pastoralo pri njih? Govorilo se je o katekizmu v romskem jeziku ...

Pri nas je precej romskih naselij, tako na Dolenjskem kot v Beli krajini, Kočevju pa tudi v Posavju. Nekaj duhovnikov se Romom posveča z vso pozornostjo in ljubeznijo. Celo njihovega jezika se učijo, da bi se jim laže približali. Hvala bogu. Sofinancirali smo tudi neko slikanico, pesmi v romskem jeziku, pripravljajo se tudi Sveto pismo. Želimo, da bi vsaj v Beli krajini prišli do manjšega duhovnega in pastoralnega centra zanje. Težava pri Romih je, da ima-

jo več dialektov in se ne razumejo najbolje med sabo. V katerem dialektu bomo izdali Sveto pismo, je zelo pomembno vprašanje, ker ne gre za velike naklade. Žal pa mi je, da so bili Romi udeleženi pri nekaterih vlomih v župnišča. Kljub tem razočaranjem jim moramo posvetiti več skrbi, saj so tudi oni božji otroci.

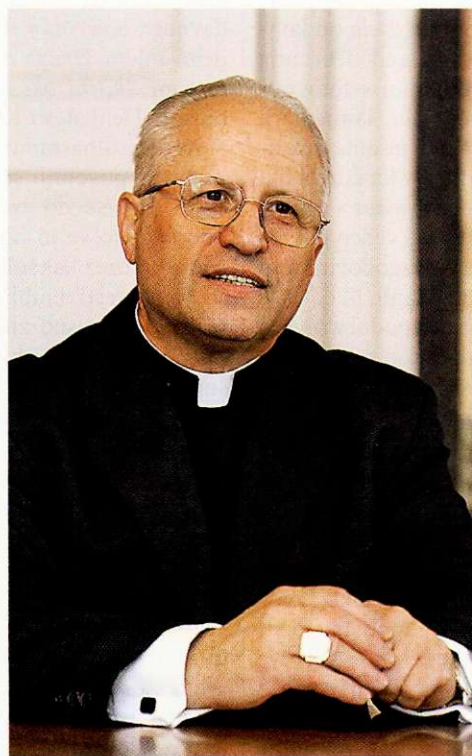
Kako pa gledate na afero v zvezi z družino Strojčan?

S tisto družino je bilo, kolikor vem, veliko problemov, zato z drugimi Romi ni veliko povezana in je živela osamljeno. Predvsem pa se je zaplet zelo spolitiziral. Ni šlo za povsem običajno romsko družino, saj je bila v ozadju zelo obremenjujoča preteklost.

Omenili ste vlome v župnišča in cerkve, na kar je nedavno opozorila Slovenska škofovska konferenca. Gre tudi za posledico govoric o velikem bogastvu Cerkev?

Na našem območju je bilo kar precej vlovov. Duhovniki živijo v strahu in se ne počutijo varne. Gotovo na te pojave vpliva tudi pisanje o »bajnem« bogastvu Cerkev. Bojim pa se, da tisti, ki vlamljajo, ne berejo časopisov. Preprosto gre za kriminalce, predvsem zasvojenice. To je pač del sodobne družbe. Strah božji izginja, zato moramo biti pripravljeni na vse.

Na obisku *ad limina* v Rimu smo dobili nekakšno zagotovilo in upanje, da bo Lojze Grozde morda kmalu razglašen za blaženega.

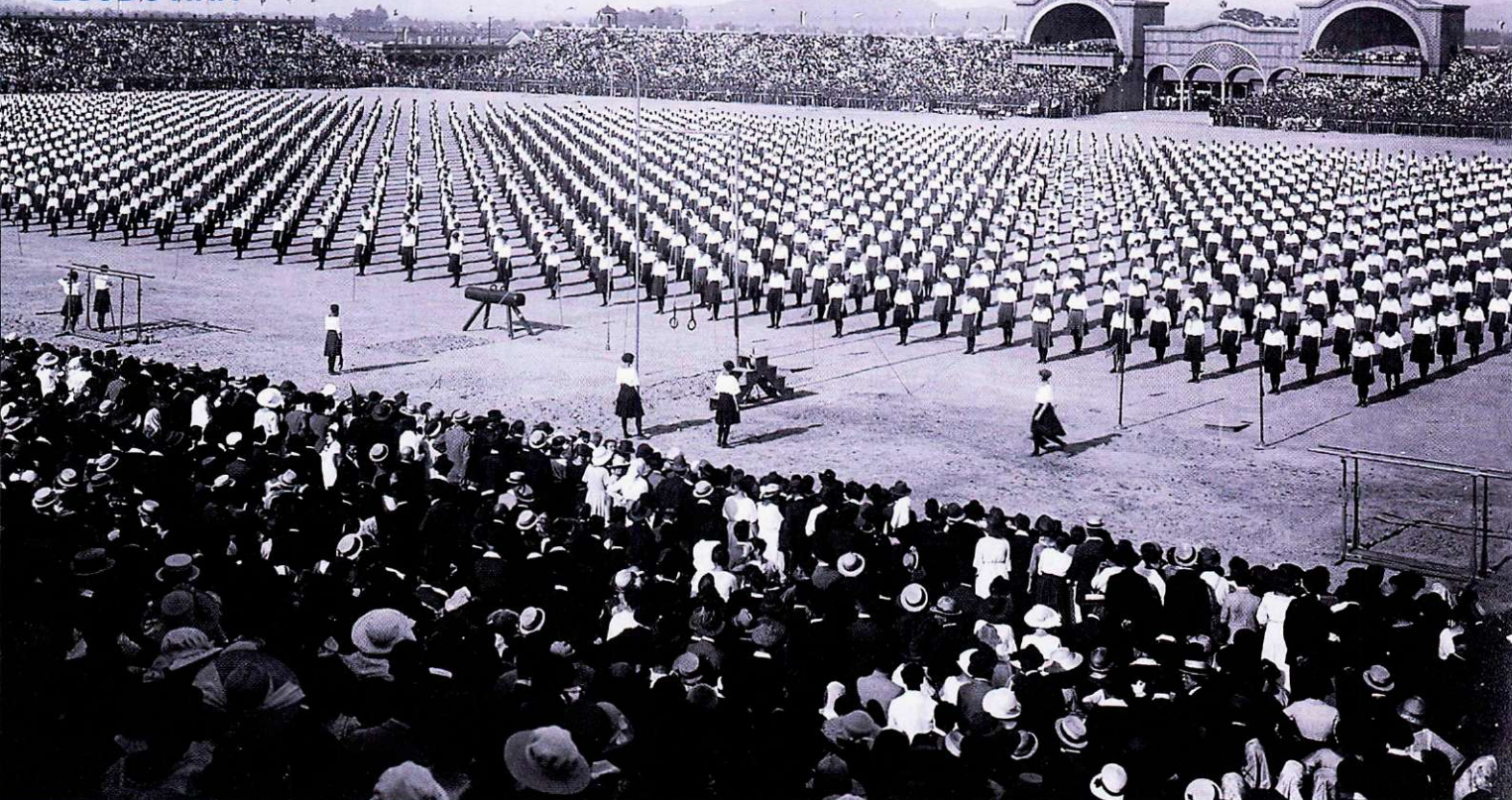

Iz novomeške škofije je bil doma tudi nedavno umrli upokojeni beograjski nadškof Franc Perko ...

To je bil velik mož. Doma je bil iz Krke, ki je naša najbolj zahodna župnija. Zanimivo je, da so zadnji trije beograjski nadškofi vsi iz Dolenjske. Poleg Perka še njegov predhodnik Alojzij Turk pa tudi sedanji nadškof Stanislav Hočevar.

Smo v velikonočnem tednu. Kaj vam osebno pomeni ta praznik?

To je največji krščanski praznik, saj je Jezusovo vstajenje temelj krščanske vere. Velika noč je praznik veselja in upanja. Že za tostransko življenje nam zagotavlja, da se prej ali slej vse preizkušnje, naši veliki petki in vsak brezup spremenijo v veselje velike nedelje. Predvsem pa nam praznik Jezusovega vstajenja od mrtvih daje neusahljivo upanje, da se zaradi Jezusovega vstajenja tudi naše življenje ne bo končalo v grobu, ampak se bo, čeprav je včasih polno preizkušenj, prelilo v polnost življenja in veselja, po katerem hrepenimo. **D**

Za prvi jugoslovanski vsesokolski zlet so v Ljubljani zgradili stadion, o katerem se ni ohranilo prav nič.

Usode ljubljanskih stavb in ljudi

V. M.

Bogo Zupančič je zaposlen kot kustos za novejšo slovensko arhitekturo v Arhitekturnem muzeju Ljubljana. Izšla je že njegova tretja knjiga pod skupnim naslovom *Usode ljubljanskih stavb in ljudi*.

Pred nami je tretji del urbanih zgodb, štiriindvajset vznemirljivih usod ljubljanskih stavb in ljudi. V knjigi se prepletajo raznovrstne usode iz (pol)pretekle urbane in socialne zgodovine mesta Ljubljane ter novejših primerov arhitekture, ovite z medčloveškimi odnosi. Tretji del *Usod* ima enako zasnovo kot prvi in drugi ter nosi oznako 49–72,

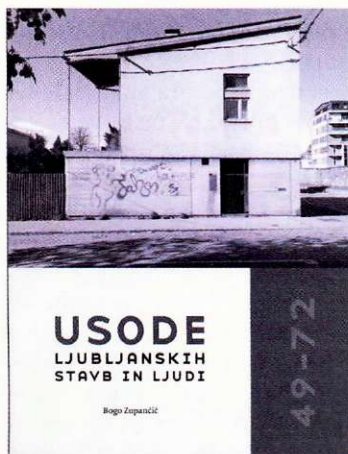
kar pomeni kronološko zaporedje objavljenih zgodb. Zgodbe je avtor pisal za časopis *Delo* od konca junija 2005 do srede februarja 2006 in jih dopolnil s fotografskim gradivom ter komentarji pod njimi. Namen pisanja v časopisu in tudi tokrat v knjižni obliki je (bil), kot pojasni avtor v uvodu, »da bi se izboljšalo vedenje o urbani (pol)pretekli zgodovini mesta in njenih meščanih in da bi se izboljšala urbana podoba mesta ali da bi se vsaj nekaj premaknilo glede kakovosti bivanja v povezavi s stavbami v Ljubljani«.

Izginuli stadion Prva zgodba v tretji knjigi z oznako devetinštirideset je naslovljena *Vrnitev na Poljane* in prikazuje večdesetletno prostorsko agonijo Akademije upodablajočih umetnosti, Akademije za likovno umetnost in potem Akademije za likovno umetnost in oblikovanje, ki bo končno dobi-

la svoje prostore v sklopu »treh akademij« na Poljanah, kjer so davnega leta 1945 tudi začeli z delovanjem. Druga zgodba z naslovom *Slastni okusi preteklosti* opisuje Delikateso Kham tik ob Slovenski filharmoniji, ki je slovela še v povojnih socialističnih časih pa vse do tranzicijskega obdobja, ko so jo nadomestili s trgovino brez kakšnih posebnosti. Iz zavesti Ljubljančanov je izginilo sokolsko zletišče, ki je bilo v neposredni bližini današnje soseske Zupančičeva jama za Bežigradom. Enega prvih mestnih stadionov so zgradili v letu dni. V času pisanja te knjige je pred leti opuščeni paviljon Narta studia ob Tržaški cesti dobil nove lastnike. V začetku sedemdesetih let ga je zasnoval arhitekt Miloš Lapajne po zgledu tedanje sodobne ameriške arhitekture in v času liberalizacije tedanje skupne države, kar se je poznalo tudi v vsakodnevnih

stvareh, kot so razni kozmetični izdelki, moda itd..

Vančašev Union Zgodba z naslovom *Večerna sonata na Idrijski ulici* je prav tako nekoliko tragična. Namesto da bi v njej dobili npr. Hribarjevo ali Kraljevo fundacijo, so jo dediči prodali bogatemu umetniku, ki je hišo temeljito prenovil. Prizidek k zadružni stanindomovski hišici je delo arhitekta Miroslava Oražma, prvega Slovenca, ki je delal v ateljeju arhitekta Le Corbusiera v Parizu. Zgodba z naslovom »*Giljotina*« v *fotografski temnici* opisuje fotografa Karla Kocjančiča in prostore Fotokluba Ljubljana, ki so nekoč bili tik za vojaško bolnišnico ob Levstikovi cesti in so jih, ko so gradili obvoznico, porušili. Sedma zgodba je bolj optimistična in nosi naslov *Graditi sosedstvo*. Mladi arhitekti Aleš Vrhovec, Vanja Gregorc in Rok Klanjšček so z njo pokazali

zglede, da je mogoče v Rožni dolini v Ljubljani dvigovati bivalno kulturo in zviševati vrednost okoliških nepremičnin. Članek z naslovom *Orson Welles je igral kar v postelji* oziroma zgodba o hotelu Union je bila napisana ob stoletnici mogočne stavbe z burno zgodovino na vogalu Miklošičeve in Nazorjeve ulice, ki jo je zgradil arhitekt Josip Vancaš.

Izgon stavbenika Dedka

Tragična je prav tako zgodba o stavbeniški družini Dedek. Na Lepodvorski ulici 5 v Šiški si je Josip Dedek postavil imenitno modernistično vilo po načrtih arhitekta Stanka Rohrmana. Vila z bazenom in velikim vrtom v tlorisni zasnovi spominja na letalo, arhitekt pa je natečajni projekt oddal pod šifro »Avijon«. Deseta zgodba v tretji knjigi z naslovom *Ciganka v Dukičevi postelji* opisuje bogatega ljubljanskega stavbenika Adolfa Leona Dukiča in njegovo burno življenje ter vilo, v katero se je po drugi svetovni vojni – po spremembi družbenega sistema, ko je Dukič prišel v nemilost in se je zato umaknil na Dunaj – vselil književnik in politik Josip Vidmar. Lastnike je po vojni spremenila tudi vila Bricelj, ki je v tranzicijskih časih spremenila podobo tako močno, da sogovornica zgodbe z naslovom *Iz družinske vile v kitajsko veleposlaništvo* Marija Lauko prenove ni mogla gledati, saj jo na vilo vežejo lepi in prijetni spomini, zato je po predelevi ni nikoli več obiskala. Razlog za zgodbo *Tomažičevi loki razbili monotonost* je podrtje vile Petra Berganta na Vodovodni cesti 4 za Bežigradom. Tako je izgubila pitoreskna vila z značilnim lokom arhitekta Franceta Tomažiča, prvega Plečnikovega asistenta, in namesto z lokom okrašene hiše smo dobili stavbo brez vsakršnih vizualnih kvalitete in posebnosti. V ljubljanski usodi »Tu je živel, delal in umrl slovenski slikar« avtor opisuje, kako so uničili hišo slovenskega impresionista Mateja Sternena, spominsko ploščo pa predstavili, da zdaj ni več dostopna in vidna z ulice, kar je bistvo javnih obeležij.

Bel gradič pod Rožnikom »Nad vse cenim delo arhitekta Otona Jugovca,« je zapisal Zupančič, »zato

sem se odločil, da napišem zgodbo o stanovanjski hiši Zorke in Jožeta Gosarja na Mirju. Na njej se je pojavil neprimeren in povsem neduhovit grafit.« Zgodba nosi naslov *Skromna in prefinjena šestdeseta*, grafita pa do danes ni odstranil nihče, od danes 87-letnega lastnika pa je to težko pričakovati. Bistvo triinšestdesete zgodbe z naslovom *GR je bilo najprej trg, zdaj je ograjeno dvorišče* je, da je bilo Gospodarsko razstavišče nekoč odprt javni trg, ki so ga v osemdesetih letih sprivatizirali in ogradili. Ob prenovljenih prostorih Gospodarskega razstavišča se pojavlja vprašanje, ali ga bodo novi lastniki odprli ali zaprli. V zgodbi *Arhitekt, ki je prehiteval Evropo* je avtor ob odprtju razstave arhitekta in slikarja Borisa Kobeta v Cankarjevem domu v Ljubljani opisal prenovo Stare Ljubljane. Ta je bila med prvimi takšnimi posegi v mestna jedra v Evropi. V zgodbi *Bel gradič na robu mesta* je osrednja figura slavna slovenska igralka Marija Vera, ki se je po uspešni karieri v evropskih prestolnicah odločila zgraditi modernistično vilo na nepozidanem robu Rožnika, kar pa ni minilo brez zapletov. Ena bolj optimističnih zgodb z naslovom *Posel in rekreacija pod skupno streho* je povezana z arhitekturnim ateljejem Vozlič, ki je v degradiranem industrijskem okolju za Bežigradom ob kamniški železniški progi zasnoval zanimiv in estetsko prepričljiv poslovno-rekreacijski objekt. V zgodbi z naslovom *Nemška hiša z(a) Drama* opisuje zgodovino stavbe za gledališčem, kjer sta v nadaljevanju predstavljeni krajši izpovedi slikarke Alenke Gerlovič in kiparja Mirsada Begiča, ki ustvarjata v tej hiši: ona na podstrešju,

on v kletnih prostorih. Zgodba *Uničene stanovanjske kolonije* govori o nadomestnih kakovostnih pritličnih mestnih stanovanjih iz dvajsetih let prejšnjega stoletja, »ki so doživela v tranzicijskem obdobju polno individualnih in neprimernih posegov, saj kazijo posamezne hiše in celotno naselje, namesto da bi bile pričevalce nekega obdobja in načina stanovanjskega bivanja.«

Zven dinastije Samassa V enaindvajseti zgodbi z naslovom *Zven dinastije Samassa* spoznamo z zvonarstvom in livarstvom zaznamovano družino Samassa in njihovo vilo. Ta ostaja edino prostorsko pričevanje o družinskem podjetju, ki je bilo znano v širnem svetu. »Kot osebnost me je navdušil ljubljanski kamnosek Alojzij Vodnik (1868–1939), ki je ob svoji šestdesetletnici daroval lepe denarje za razvoj znanosti in umetnosti v Ljubljani,« pojasnjuje Zupančič. Bogastvo si je Vodnik pridobil tudi z graditvijo in oddajanjem nepremičnin; ena od njih je stavba v obliki grške črke pi na Tavčarjevi ulici 4, ki je bila deležna medijske pozornosti

V vili je že dolgo vrtec, nekoč pa je bilo to domovanje uglednega stavbenika Josipa Dedka.

februarja 2005 zaradi požara na strehi. Zgodba z naslovom *Zasijala v novi luči in lepoti* je posvečena leta 2005 prenovljeni stavbi na Šubičevi 3, kjer se prepletajo usode grofice Jobanne Zhuber von Okrog, družine Platner, ki je stavbo kupila od grofice, in aktivistov OF, ki so v gospodarskem posloju za hišo delali v ilegalni tiskarni, kjer je nekoč imel delavnico ljubljanski umetnik vitrajev Ivan Klein. Zadnja zgodba *Ravnateljica na belem konju* je posvečena Anici Pollak Premrov, ki je kot 23-letna ravnateljica ženskega internata Mladika postala idol gojenk, njej pa je bil nadvse drag Robert Kollmann, ki je v oporoki daroval »grad« slepim in ubogim, vendar so ga po vojni socialistični oblastniki spremenili v protokolarno vilo, kar je stavba še danes.

Posebno zahvalo je v knjigi avtor zapisal glavnemu pokrovitelju knjige Pavlu M. Štularju, direktorju podjetja Baron & Baron, Ljubljana, ki mu je pomagal že pri izdaji knjige *Arhitekt Josip Costaperaria in ljubljansko moderno meščanstvo* ter pri vseh treh knjigah *Usode ljubljanskih stavb in ljudi*.

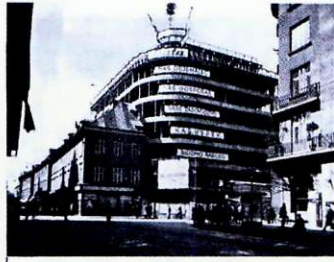
Naj iz knjige povzamemo eno od zgodb.

Vila letalo v Šiški Usodi češke stavbeniške družine Dedek in njene »najmodernejše vile v Ljubljani«, kot jo je označil časnik *Slovenski narod* leta 1932, sta tragični zgodbi mesta in naše polpretekle zgodovine. Dedki so bili najbogatejši predvojni stavbeniki ▶

107.8 MHz
radio velenje
www.radiovelenje.com
03/ 897 50 03

► pri nas. Njihovo imetje, ki so si ga prislužili z znanjem in s trdim delom, so povojne oblasti zapele, člane družine pa najprej obsodile in potem izgnale. V denacionalizacijskem postopku – zaradi otroškega vrtca, ki je v nekdanji vili – sorodnikom niso vrnilo premoženja.

Po pripovedovanju sosedov je morala družina po drugi svetovni vojni vilo zapustiti v pižamah sredi noči. Oblasti so jih pripeljale na avstrijsko mejo in izgnale iz domovine. Potomci Josipa Dedka so živeli v tujini v skromnih razmerah in si po zplembi imetja nikoli niso opomogli. O družini Dedek Ljubljanci vedo izredno malo, še manj o njihovi tragični usodi. »Za več kot tisoč petsto kvadratnih metrov zemljišč in okoli 800 kvadratnih metrov veliko vilo Dedek v Spodnji Šiški, ki predstavljajo socialno in kulturno bogastvo, bi se mesto in država lahko sorodnikom družine Dedek zahvalila vsaj z monografijo, poimenovanjem ulice, vrtca ali postavitvijo manjšega obeležja,« zapiše Zupančič.

GRADBENO PODJETJE

ING. JOS. DEDEK

POOBLASČENI GRADBENI INŽENJER

Specialno podjetje za projektiranje in izvrševanje vodnih naprav in industrijskih zgradb

LJUBLJANA, Žibertova ulica 7/I.

Ček račun post. hran. št. 16277 / Telefon št. 22-37

Projektira in izvršuje:

Moderne vile, hiše in industrijske zgradbe, betonske in železobetonske konstrukcije, vodosilne naprave, vodovode, globoke sončnice, rove, jezove, hidrocentrale, pnevmatične fundacije, železobetonske tlačne cevi za visoke pritiske, ceste, mostove, moderne betonske ceste
Kamnelomi porfirja, granita in raznega stavbnega kamna

Reklamni oglas gradbenega podjetja Dedek

Družina Dedek Dedki izhajajo iz kraja Nove Benetky na Češkem, za časa Avstro-Ogrske so imeli gradbeno podjetje v Celovcu. Po koroškem plebiscitu so se preselili najprej v Kranj in kasneje v Ljubljano. Gradbeno podjetje ing. Josip Dedek je bilo specializirano za projektiranje in izvrševanje vodnih naprav, industrijskih zgradb in modernih cest. Stavbenik Fran(ta) Dedek (1866–1939) je skupaj s sinovoma Josipom (1888–n. p.) in Franjem (1890–1938), ki sta bila oba stavbna inženirja, največ gradil

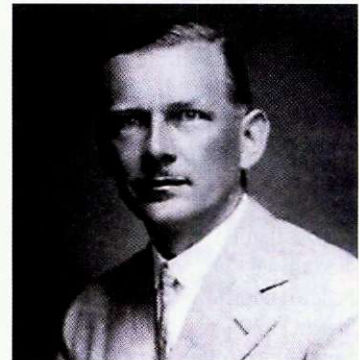
na Gorenjskem, kasneje pa še drugod. Do leta 1926 so bili družabniki v podjetju Slograd, d. d., potem so imeli družinsko podjetje, v začetku leta 1931 pa sta brata ustanovila ločeni podjetji. Uspešnejše je bilo Josipovo, ki je v mestu med številnimi gradbenimi podvigi zgradilo Delavski dom, pravoslavno cerkev in palačo Bata v Ljubljani.

Zgled – letalo Sprva so Dedkovi živeli v starejši vili v Sp. Šiški na Žibertovi 7, kjer so v bližini imeli tudi delavniške površine. Objekt naj bi pripadel Franju, Josip pa se je odločil zgraditi sodobnejšo vilo na bližnji parceli. Josipova žena Marija (roj. Berthold) je 30. oktobra 1931 dobila gradbeno dovoljenje za vilo na Lepodvorski 5. Zanj je stavbenik razpisal arhitekturni natečaj, na katerem je zmagal arhitekt Stanko Rohman s projektom pod šifro »Avijon«. Stavbenik z rešitvijo ni bil povsem zadovoljen, zato je načrt nekoliko priredil. Časopis *Slovenski narod* je 10. septembra 1932 v prispevku *Najmodernejša vila v Ljubljani* zapisal: »V pritličju deli stavbo v dve polovici prostorna hala (kot trup avijona), a skupno s salonom in jedilnico, ki sta na krasni, proti vrtu odprti terasi (krilo letala), je en prostor. Sredi terase je lep bazen, dovolj prostoren, da se lahko koplje v njem več odraslih hkrati. Pozimi se terasa zapre s stekleno premično steno, poleti pa je zvezana z vrtom, ki je poglobljen pod višino terena ... Nad teraso je v prvem nadstropju tudi zimski vrt. Podstrešna etaža je zazidana nad prvim nadstropjem v obliki avijona, okrog nje je lepa terasa za sončenje, njena streha bo pa uporabna za pristajanje majhnih letal,

ko bo letalstvo že tako razvito, da se bodo letala dvigala in spuščala v navpični smeri.« Na vrtu so bili vrtni betonski paviljon s pergolo, »alpinum« in garaža, vilo so krasili Kleinovi vitraji, kamin in leseno stopnišče ter nadvse zanimiva razpoređitev prostorov, ograja – te ni več – pa je bila delo arh. Hermana Husa.

Josipov brat inž. Franjo je bolj kot po gradbeniškem delu znan po knjigi *Analiza cijen gradjevinjskih i obrtničkih radova* iz leta 1936. Leta 1935 so ga na Reki aretirali Italijani in zaprli v Koprju. Zato ne preseneča – pravi Dedkova sosedka Marija Dolničar – da so med vojno vilo strogo nadzorovali italijanski vojaki. Delavci so imeli menda delodajalca nadvse radi. Hiša je imela bakrene detajle in čarobno svetleče se pročelje.

Večerja za maršala Med drugo svetovno vojno je Josip Dedek pomagal partizanom, med drugim je pošiljal pakete v Dachau danes znanemu slikarju Bogdanu Borčiču, a je bilo to, da so

Stavbenik Josip Dedek

bili Dedki predvojni uspešni in bogati podjetniki, dovolj, da jim je socialistična oblast zapolnila premoženje, odvzela svobodo in jih izgnala iz domovine. Leta 1945 so v vili priredili večerjo za Josipa Broza - Tita, a je skrivnostno izginil srebrni pribor z inicialkami DF, piše v arhivskem gradivu družine, ki ga hrani Arhiv Slovenije. Po vojni je v vili bival revolucionar Ivan Maček - Matija, od leta 1949 pa je v njej otroški vrtec s spreminjajočimi se imeni: Dečje jasli, Vrtec Milana Majcna, zdaj Čenče. »Da bi vrtec poimenovali po Dedku, ni pomislil nihče!«, poudarja Bogo Zupančič. **D**

VESELIMO SE
ŽIVLJENJA!

www.ognjisce.si

RADIO OGNJIŠČE

Valvasorjev spomenik v Ljubljani

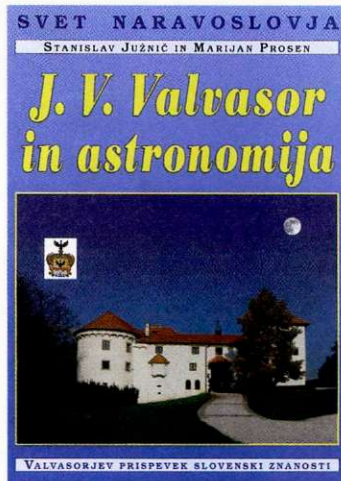
VZaložništvu Jutro so izšle že štiri knjige, ki prikazujejo dela naših velikih mož na področju astronomije. To so *Jurij Vega in astronomija* (2005), *Lavo Čermelj in Silvo Breskvar v slovenski astronomiji* (2005), *Josip Plemelj in komet* (2006) in *Fran Dominko v slovenski astronomiji* (2007). Vse so izšle v majhnih nakladah in pravi čudež je, da so sploh zagledale luč sveta. Zahvala gre zanesenjakom, kot sta prof. Marjan Prosen in Stane Kodrič iz Založništva Jutro. Gre za posebno zavzetost piscev teh publikacij in veliko pripravljenost (samo)založbe, da podpre idejo o realizaciji projekta monografij pomembnih Slovencev, ki so opravili opazna dela. Kljub gmotnim težavam so se odločili za novo knjigo.

Valvasorjeva knjižnica Dosedanje raziskovalce so zanimali predvsem kranjski astronomi, ki jih je Valvasor našteval v svojih delih, predvsem v *Slavi*. Dejansko pa je bil Valvasor sam delujoč znanstvenik, naravoslovec in tehnik, nekoliko tudi astronom. Prav o njegovih astronomskih nagnjenjih piše knjiga *J. V. Valvasor in astronomija*.

Valvasor je imel v svoji knjižnici razmeroma veliko knjig o astronomiji. Knjige so vedno odsev bralčeve duše, in to si je Valvasor plemenitil s prebiranjem novih odkritij »kraljice znanosti«. Pisci posameznih knjig ob zanimivostih njihovih dejanj in nehanj odsevajo znanstveno ter celo družbeno ozračje tedanjega časa. Ob prebiranju »astronomskega čtiva« v Valvasorjevi knjižnici, sta zapisala avtorja, lahko ugotovimo, da je astronomija Valvasorja zelo zanimala, da je imel do nje izostren in zelo spoštljiv odnos in da se z njo ni ukvarjal le teoretično, ampak

tudi praktično, z opazovanjem nebesnih teles.

Volf Engelbert Turjaški Valvasorjevo zanimanje za astronomijo je bilo tesno povezano z londonsko Kraljevo družbo, ki si je zelo želela znanstvenega sodelavca in poročevalca iz naših krajev. Sicer pa je njegovo znanje izhajalo iz globoke in stare kranjske astronomske tradicije. Pri svojih nakupih knjig o astronomiji se je Valvasor v veliki meri opiral na izkušnje starejših prijateljev in vzornikov, predvsem na dobra tri desetletja starejšega deželnega glavarja grofa Volfa Engelberta Turjaškega in na sina ljubljanskega župana Janeza Ludvika Schönlebna. Današnji Slovenci smo Valvasorja poslovenili, njegovega znanstvenega in še posebej astronomskega vzornika Volfa Engelberta Turjaškega za ne.

Osrednja poglavja v knjigi govorijo o naslednjih temah: knjige in astronomske naprave Valvasorjevih kranjskih rojakov, astronomija starega Vzhoda, Tycho Brahe in Kepler, med vrtnici tridesetletne vojne, Kircher, sodobno merjenje časa, nova pariška astronomija, kometi. **D**

Valvasor in astronomija

V. M., foto: arhiv Demokracije

V zbirki *Svet naravoslovja*, ki jo je založništvo Jutro izdalo v sodelovanju s Fundacijo J. V. Valvasorja pri SAZU, je izšla knjiga *J. V. Valvasor in astronomija*, ki sta jo napisala Stanislav Južnič in Marijan Prosen.

Oče logaritemskih tablic

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Matematik Jurij Vega je za sedaj naš edini rojak, ki mu je bila zaradi zaslug za svetovno znanost izkazana čast, da so po njem imenovali enega od kraterjev na Luni. Njegove logaritemske tablice se uporabljajo še dandanes.

Jurij Vega, oče logaritmov

Med najpomembnejše in najslavnejše rojake v zgodovini vsekakor spada matematik Jurij Vega. Jurij Vega (ali tudi Georg von Vega, kakor je znan v tuji literaturi) pa ni bil le matematik, ampak tudi fizik, balistik, geodet, topniški častnik in profesor. Poleg tega se je

ukvarjal z nekaterimi vprašanji astronomije. Z naštetih področij je napisal sedemnajst razprav in večje število znanstvenih člankov, kar mu je že za časa njegovega življenja prineslo priznanja v obliki članstva v več znanstvenih ustanovah tedanje Evrope. Tako je postal član univerz v Go-

tingenu, Erfurtu in Mainzu, član akademije v Pragi in kraljevske akademije v Berlinu. Njegovo najbolj znano delo na področju znanosti so logaritemske tablice, ki so do današnjega časa doživle več kot sto različnih izdaj in se še dandanes uporabljajo. Zelo pogosto jih je uporabljal tudi znameniti učenjak Gauss. Vega je celo obljubil zlatnik za vsako napako, ki bi jo kdo našel v njegovih izračunih, in menda je to uspelo le Gaussu takoj po Vegovi smrti, a še to le nekaj malenkosti v številih prek milijona.

Vega je do zdaj edini Slovenec, ki so ga počastili tudi z »zunajzemeljskim« priznanjem za svoje delo. Na jugovzhodnem koncu Luninega površja se namreč po njem imenuje šestinsedemdeset kilometrov širok in skoraj tri kilometre globok krater, ki je viden tudi z Zemlje. Poleti leta 2001 pa so po njem imenovali asteroid »14966 Jurijvega«, ki ga je štiri leta prej odkril slovenski astronom Herman Mikuž iz observatorija na Črnem Vrhu.

Jezuitski učenec Slavni matematik se je rodil leta 1754 v vasi Zagorica pri Dolskem v bližini geometričnega središča Slovenije, kar je morda tudi simboličnega pomena. Točen datum rojstva ni znan, znano pa je, da je bil 23. marca tistega leta krščen na ime Jurij Bartolomej Veba v cerkvi v rodni vasi. Njegov oče je bil mali gruntar, v bistvu še podložnik lokalnega graščaka, tako da se je življenje bodočega učenjaka začelo v skromnih razmerah. Oče Veba je umrl, ko je bilo Juriju komaj šest let, in pod peroti ga je vzel domači župnik, ki mu je dal

prvo šolsko izobrazbo. Preostanek osnovnošolske izobrazbe je dobil v ljudski šoli v Moravčah, v eni tistih ustanov, ki jih je ukazala ustanoviti cesarica Marija Terezija, da bi na ta način zvišala raven splošne izobrazbe svojih podložnikov.

Vega je kar dvainpetdeset let imel svetovni rekord v izračunanih decimalkah števila »pi«.

Učitelji so spoznali dečkovo nadarjenost, in ko je bil Jurij star trinajst let, je odšel v Ljubljano, da bi nadaljeval šolanje na jezuitski gimnaziji. V nasprotju z drugimi verskimi redovi, ki so v tistih časih dajali mladini višjo šolsko izobrazbo, so jezuiti precejšen del učnega programa posvečali tudi naravoslovnim vedam in ne le družboslovju. Šolanje pri njih je bilo zastoj, zato so si ga lahko privoščili tudi dijaki, ki so izhajali iz skromnejših razmer, ni pa bil zastoj kolegij oziroma dijaški dom, zato je moral Vega najti podpornike v mestu, kjer je bil na stanovanju in hrani. Šolanje na gimnaziji je trajalo šest let. V zadnjem letniku je obsegalo matematiko, naravoslovne vede, zgodovino, zemljepis, latinščino, grščino, nemščino in seveda verouk. Eden od petstotih Vegovih sošolcev na gimnaziji je bil tudi Anton Tomaž Linhart.

Vega je nato še dve leti nadaljeval šolanje na filozofiji v ljubljanskem liceju in ga sklenil leta

Na jezuitskih šolah so dajali velik poudarek tudi naravoslovnim predmetom.

Vega je svojo kariero začel pri regulaciji Save in Ljubljance.

1775. V ljubljanski matematični knjižnici še obstaja dokument, ki kaže, da je moral Vega za konec šolanja opraviti izpite iz obče in posebne fizike, metafizike, logike, algebre, geometrije in geometrije krivulj, stereometrije, geologije, trigonometrije in balistike.

Z zaključnim izpitom v žepu se je Vega zaposlil v deželni upravi kot navigacijski inženir za rečno plovbo. V svoji službi je delal pri regulaciji Save in Ljubljance v mestu in njegovi okolici. V tem času je sodeloval z Gruberjem pri načrtovanju prekopa od ljubljanskega gradu do Golovca. Po petih letih službe se mu je zazdelo, da bi bil čas, da spremeni svojo kariero. Odločil se je, da se bo pridružil avstrijski vojski.

V vojaški suknji Aprila leta 1780 je Jurij, ki je tedaj spremenil svoj priimek iz Veho v Vega, začel s šolanjem na vojaški šoli cesarskega topništva na Dunaju, ki je postal njegov drugi dom. Glede na svoje prejšnje šolanje in izkušnje, ki jih je imel, je šolske predmete hitro opravil in bil že leto po vstopu v vojsko potrjen s cesarskim patentom v častniški čin. Še več, njegovi nadrejeni so menili, da bi prav dobro ustrezal kot predavatelj, in tako je okrepil učne moči šole, ki jo je komaj zapustil.

Že tedaj je opozoril nase s spisom, v katerem je predlagal, da bi se za vse področje monarhije uvedel enoten merski sistem. S tem svojim predlogom ni prodril. Trajalo je skoraj celo stoletje, da je leta 1871 končno Franc Jožef ukazal uvesti tak sistem v cesarstvu.

Uspešnejši pa je bil z učbenikom *Predavanja o matematiki*,

katerega prvi zvezek je izšel že leta 1784. Prvemu zvezku so sledili še trije, zadnjega so izdali leta 1800. Dobro opravljanje rednih dolžnosti in še dodatno delo so pripomogli, da je Vega napredoval v činu in bil leta 1785 imenovan za stotnika. Zaradi svojih raziskav na področju balistike je bil imenovan tudi za začetnika znanstveno utemeljene balistike, to pa mu je prineslo premestitev v bombardirske enote cesarskega topništva, v tedanjo elito cesarske vojske.

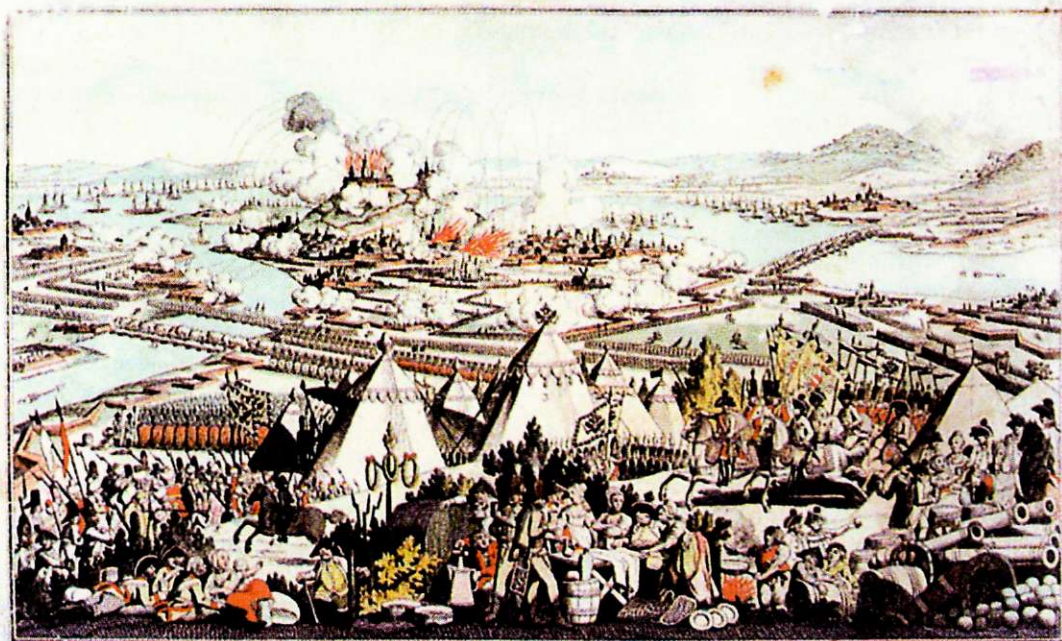
Kljub svojemu skromnemu izvoru se je zdel primeren za ženo hčere svojega oficirskega kolega Jožefe plemenite Swoboda, s katero se je poročil leta 1787. Njeni sorodniki so še celo pomagali pri

zbiranju kavicje v višini šest tisoč goldinarjev, ki je bila pogoj, da je vojska sploh dovolila ženitev. V zakonu se jima je rodilo pet otrok, dva sta umrla kmalu po rojstvu. Tudi žena je Vegi umrla kmalu, leta 1800, stara komaj trideset let, od drugih treh otrok pa sta pred tridesetim letom umrla tudi oba sinova, eden naj bi bil kot častnik celo napravil samomor.

Iz predavalnice na fronto Že kmalu po Vegovi poroki je habsburška monarhija skupaj s carsko Rusijo napovedala vojno Turčiji. Vegi kot predavatelju na vojaški šoli sicer ne bi bilo treba oditi na bojišče, vendar se je prijavil prostovoljno. Verjetno tudi zato, ker je

hotel svoje teoretične predpostavke o balistiki preizkusiti tudi praktično. Vega je pri obleganju beograjske trdnjave igral aktivno vlogo. Poveljeval je namreč več možnarskim enotam in zaradi streljanja njegovih topničarjev je beograjska trdnjava končno spustila zastavo. Za te zasluge je bil Vega odlikovan in povišan v majorja.

V času vojne pa se ni ukvarjal le z obstreljevanjem sovražnika, ampak tudi z matematičnimi problemi. Menda je pogosto za nekaj ur kar izginil in nekaj pisal. Rezultat teh izginotij je bila študija za petrograjsko akademijo, v kateri je na nov način postavil tedaj svetovni rekord pri računanju števila »pi«. Vega je s 140 decimalkami ▶

Vega je s svojimi topničarji pripomogel k padcu beograjske trdnjave.

► tako leta 1789 presegl izračun francoskega matematika de Lan-gyja iz leta 1719 na 127 decimal, pri tem pa še popravil napako, ki jo je francoski matematik zagrešil pri 113. decimali. Petrograjska akademija je študijo objavila šele šest let po nastanku, Vega pa je rekord v izračunanih decimalah števila »pi« obdržal do leta 1841, se pravi 52 let.

Vojna s turškim imperijem se je končala leta 1792 in habsburške cesarske čete so se vrnile v domače vojašnice. Vega se je s svojimi topničarji vrnil v vojašnico na Moravskem, a je tam ostal le malo časa. Aretacija in usmr-titev francoskega kraljevega para je večino evropskih monarhij pog-nala v vojno proti revolucijski Franciji. Še toliko bolj, ker je bila usmrčena kraljica Habsburžanka, cesarjeva sestra.

Vega je torej znova odšel na fronto in na njej ostal dobra štiri leta. S cesarskim četami se je bojeval v več bitkah ob Renu. Sodeloval je v spopadih pri Fort Louisu, Mannheimu, Mainzu, Wiesbadnu, Kehlju in Dietzu. Najvidnejšo vlogo je odigral pri Mainzu, kjer je poveljeval topniški obrambi mesta. V tem času je gledel na možnosti, ki mu jih je dovoljevala aktivna vojaška služba, tudi nadaljeval s svojimi raziskovanji. Objavil je Zakladnico vseh logaritmov in enega od zvezkov Predavanj o matematiki za potrebe vojaškega šolanja. V tem času je prišel tudi v stik z več nemškimi znanstveniki, med drugim s

Za svoje zasluge je bil Vega povzdignjen v plemiški stan.

Po Slovenskem matematiku se imenuje eden od kraterjev na Luni.

Schillerjem, kar mu je prineslo slavo na znamenitih univerzah in posredno njihova priznanja.

Cesarsko priznanje Vega so leta 1797 umaknili iz aktivne vojaške službe na bojišču in ga prestavili nazaj v cesarsko prestolnico. Vr-

nil se je k svojim predavateljskim nalogam na vojaški šoli, imel pa je tudi čas, da je svoja dognanja iz preteklih let izdal v obliki razprav. Tako je objavil več razprav s področja balistike, saj je v preteklih letih imel obilo možnosti za raziskave na tem področju. Leta

Po Juriju Vegi se imenujeta eden od Luninih kraterjev in asteroid.

1798 je v Erfurtu objavil razpravo o sferoidnem preoblikovanju zemeljske krogle zaradi vrtenja, dve leti pozneje pa na Dunaju razpravo o gibanju telesa po jašku skozi središče Zemlje. Le malo kasneje je napisal razpravo, v kateri je objavil izračune mas tedaj znanih planetov in tudi njihovih satelitov ter razdalje satelitov od njihovih planetov. Nedvomno ga je to njegovo delo še dodatno »kvalificiralo«, da se je po njem poimenoval tako krater na Luni kot tudi asteroid. Vega se je precej ukvarjal z vprašanjem gravitacije in poskušal začrtati smernice za nadgradnjo dela velikega fizika Issaca Newtona.

Vsi Vegovi znanstveni uspehi so skupaj z uspešno in zaslužno vojaško službo tako v vojašnicah kot neposredno na bojišču pripomogli k temu, da mu je leta 1796 cesar podelil križec Marije Terezije, najvišje odlikovanje v tedanji habsburški monarhiji. Kmalu po odlikovanju s križcem je prišlo še povišanje v čin pod-

polkovnika, kar je bilo prav tako za tiste čase zelo visoko napredovanje za vojaka brez ugledne rodbine, premoženja in družbenih zvez. Končno je za dvajsetletno zvesto službo v vojski avgusta 1800 cesar Vega povzdignil v plemiški stan in mu podelil dedni naziv barona skupaj s plemiškim grbom.

Vega je tudi kot novopečeni plemenitaš ostal v vojaški službi in se poleg rednih predavanj na vojaški šoli še naprej posvečal svojemu raziskovalnemu delu. Septembra leta 1802 pa so ga v službi nenadoma pogrešili. Kdaj točno in kam je izginil, se ni vedelo. Žena je bila nameč že dve leti pokojna, oba sinova pa sta ustvarjala vojaško kariero. Končno so v Nussdorfu pri Dunaju našli truplo, za katerega se je izkazalo, da je podpolkovnik Jurij baron von Vega. Preiskava ni odkrila nič posebnega in obveljalo je, da je verjetno šlo za nesrečo, ki se je zgodila 26. septembra 1802. Sum, da ni šlo

za tragično nesrečo, pa se je porodil, ko so kakšno leto po Vegovi smrti pri nekem mlinarju v okolici odkrili njegov kompas z vgraviranimi začetnicami, a uradno stališče oblasti se ni spremenilo. Šele trideset let po Vegovi smrti se je v policijskem spisu pojavil zaznamek, da je šlo verjetno res za rop in umor, ki naj bi ga bil zagrešil omenjeni mlinar, a je bil tedaj seveda tudi ta že pokojni.

Poleg obeh »vesoljskih počastitev« in častnega članstva več univerz je Jurij Vega dandanes znan le v Avstriji in Sloveniji. V Ljubljani se po njem imenuje ulica, v Moravčah osnovna šola, v Idriji pa srednja. Na Dunaju se po Vegi imenuje tamkajšnja topniška vojašnica, »dobil« pa je tudi svojo ulico v devetnajstem dunajskem okrožju.

Jurija Vega so upodobili tudi na znamki Pošte Slovenije, njegova podoba pa je bila tudi na nekdanjem bankovcu za petdeset slovenskih tolarjev. Poleg tega se po Vegi imenuje slovensko priznanje za mlade matematike. **D**

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

lokalna televizija ETV

<http://etv.elektroprom.si>

komerciala:
03-56-57-150
uredništvo:
03-56-57-177

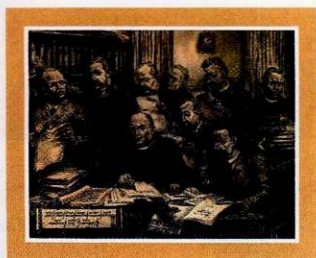
EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
 Loke pri Zagorju 22
 1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
 trgovina EVJ Center Kisovec
 03-56-71-234
 trgovina EVJ Trbovlje
 05-90-23-203
 storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

arhivi

Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije
Letnik 30, št. 1 Ljubljana 2007

arhivi

Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije
Letnik 30, št. 2 Ljubljana 2007

Trideset let Arhivov

V. M.

Letos mineva 30 let, odkar Arhivsko društvo Slovenije izdaja osrednjo slovensko arhivsko publikacijo z imenom *Arhivi*.

O dločitev za izdajanje samostojne slovenske arhivske publikacije, sprejeta daljnega leta 1974 na šestem zborovanju slovenskih arhivistov v Slovenj Gradcu, je bila nujna za razvoj slovenske arhivistike. Od prve številke leta 1978 do leta 1999 je izšlo 22 dvojnih števil, od leta 2000 pa vsako leto izideta dve številki. Tako je do konca leta 2007 izšlo skupaj 38 števil.

Ravnikarjeva Nova zaveza Uredniški odbor *Arhivov* (odgovorni urednik je Jure Volčjak) je junija 2006 sklenil, da 30-letnico publikacije zaznamujejo s posebno številko, za katero niso razpisali posebne teme, pač pa je bila avtorjem dana možnost, da so se sami odločili o temi, ki bi jo želeli predstaviti.

Prva številka 30. letnika (2007) obsega 184 strani in je sestavljena iz standardnih sklopov. V sklopu *Članki in razprave* so objavljeni štirje članki. Uvodni članek je prispevala Marija Hernja Masten, v njem pa opisuje pečat in grb mesta Središče ob Dravi. Ivan Vogrič nam odkriva Ravnikarjev na pol pozabljeni rokopis prevoda *Nove zaveze* iz 19. stoletja. Zadnja dva prispevka se dotikata sodnega gradiva. Metka Bukošek

predstavlja vlogo okrožnih sodišč kot tudi trgovskih sodišč med letoma 1850–1941, Jelka Melik pa vlogo ustavnega sodišča z vidika ustvarjalca arhivskega gradiva.

Za zgodovino Murske Sobotne V drugem sklopu *Iz prakse za prakso* so svoje članke prispevali štirje avtorji. Kulturno dediščino in digitalizacijo v okvirih Evropske zveze predstavlja Natalija Glažar, o arhivih v virtualnem svetu pa piše direktor Škofjiskega arhiva iz St. Pöltna, dr. Thomas Aigner. Javno arhivsko gradivo je v članicah EZ dostopno pod različnimi pogoji. Pod katerimi, nas opozarja Marjana Križaj v svojem prispevku *Dostop do javnega arhivskega gradiva v nekaterih državah EZ*. Sklop končuje Ljuba Dornik Šubelj s prispevkom o varstvu osebnih podatkov pri vpogledu v osebne dosjeje nekdanje Službe državne varnosti.

Tudi v tretjem sklopu, poimenovanem *Iz arhivskih fondov in zbir*, v katerem predstavljajo posamezne arhivske fonde in zbirke ter objavljajo pomembno arhivsko gradivo, so objavljeni prispevki štirih avtorjev. Andrej Hozjan podrobneje predstavlja štiri dokumente o Murski Soboti iz zgodnjega novega veka, Mateja Sitar pa je ob razstavi *Upodobitve ljubljanskih škofov*, ki je bila v poletnih mesecih lani postavljena na ogled v Narodni galeriji v Ljubljani, dopolnila znanstveni katalog, ki je izšel v oktobru, s prispevkom o zapuščini trinajstega ljubljanskega škofa Žige Krištofa Herbersteina. Ta se nahaja v benediktinskem samostanu sv. Petra v Perugii v Italiji. Zadnja

dva prispevka se dotikata šolstva v 19. in 20. stoletju. Aleksandra Serše piše o šoli za lesno stroko v Kočevju, Jure Maček pa o slovenskem meščanskem šolstvu po letu 1918 do sprejetja zakona o meščanskih šolah.

Drugo polovico revije zapolnjujejo različna poročila o delu arhivov in zborovanjih ter ocene in poročila o domačih in tujih publikacijah in razstavah.

O ustavnosti na Slovenskem Jubilejna, 2. številka 30. letnika s standardnimi rubrikami obsega 232 strani formata. Prva dva prispevka sta besedili odgovornega urednika in kratek pregled začetnih težav publikacije, o katerih govorijo trije avtorji: Marija Oblak Čarni, Ema Umek in Janez Kos. V prvem sklopu z naslovom *Članki in razprave* je svoje prispevke objavilo šest avtorjev. Andrej Nared govori o poimenovanju (kranjske) stanovske korporacije v 15. in 16. stoletju, Jože Žontar piše o začetkih ustavnosti na Slovenskem, o izseljenski problematiki pa Marjan Drnovšek. Poslovnike okrajnih sodišč iz leta 1897 in 1933 predstavlja celjska arhivistka Metka Bukošek, Janez Kopač se dotika upravne razdelitve Slovenije v letih 1914–1955, posebej z vidika mesta kot upravno-teritorialne enote. Prvi sklop končuje Jelka Melik z »zakladi« Odvetniške zbornice Slovenije med letoma 1868–1991. V drugem sklopu *Iz prakse za prakso* tokrat objavljajo prispevek celjske arhivistke Ivanke Zajc Cizelj, ki predstavlja arhivsko gradivo v izrednih razmerah.

Gradivo v samostanu Rein Tretji standardni sklop z naslovom *Iz arhivskih fondov in zbir* je zapolnilo pet avtorjev. Akademik Jože Mlinarič nam odkriva zelo zanimivo arhivsko gradivo za zgodovino Slovencev, ki se hrani v cistercijanskemu samostanu Rein v Avstriji. Ignacij Voje s prispevkom *Fragmenti o omembi Zagreba in Hrvaške v dubrovniških arhivalijah* ovrže trditve njegovih hrvaških kolegov, da o stikih Zagreba in Dubrovnika v 14. stoletju ni mogoče govoriti. Zdenka Bonin piše o Mariegoli splitske bratovščine sv. Barbare in poročilih beneških funkcionarjev o delovanju koprške bratovščine z istim imenom. Sklop končujeta prispevka Dejana Zadravca in Marjana Vogrina. Prvi piše o administrativnih knjigah združenih gospodstev Podčetrtek in Hartenštajn v sredini 18. stoletja in njihovi ohranjenosti in razpršenosti danes, drugi pa spregovori o ženitnih pogodbah in inventarjih svojih prednikov, t. j. o družini Mlinerič v drugi polovici 18. stoletja.

Osrednjemu delu sledijo še sklopi s poročili o delu Arhivskega društva Slovenije in o delu drugih arhivov in zborovanjih ter ocene publikacij in revij. Na koncu se spominjajo pokojne sodelavke iz Celja in pokojnega sodelavca iz Maribora, objavljajo pa tudi seznam novih pridobitev slovenskih arhivov in bibliografijo arhivskih delavcev v letu 2006. **D**

Tržič

Petra Janša, foto: STO/ Bobo, D. Mladenovič, B. Kladnik

Tržič (515m), središče istoimenske občine, je nastal na nekdanji pomembni prometni povezavi čez cestni prelaz Ljubelj in Karavanke. Leži na stiku doline ob reki Tržiški Bistrici z Ljubljansko kotlino. Mesto je enkratno izhodišče za planinarjenje, saj sta v okolici v Kamniško-Savinjskih Alpah najbližja vrhova Storžič (2132 m) in Dobrča (1634 m). Iz Tržiča je viden tudi zahodni rob Kriške gore, ki se imenuje Kokovnic. Na severu je vidna Košuta z Velikim vrhom (2088 m), kjer izvira reka Tržiška Bistrica.

Staro mestno jedro Kraj v ozki dolini ob sotočju potoka Mošenik in reke Tržiške Bistrice pod razvalinami gradu Neuhaus je značilno alpsko naselje, ki pa ga je obdobje industrijske revolucije dodobra spremenilo. Razvoj in nastanek mesta Tržiča je tesno povezan s potjo, ki je že v zgodovinskih časih povezovala Virunum na Gosposvetskem polju z Emono. Ta ljubeljski trg, Forum in Lubelino, ki je stal ob tej poti, je zasul plaz in del prebivalcev se je preselil v dolino, kjer so ustanovili naselje Neumarkt. Konec 15. stoletja je cesar Friderik III. na pobudo tedanjih lastnikov Tržiča – Lovrenca Paradajzarja z gradu Neuhaus in dedičev Janeza Lamberga z gradu Gutenberg – vasi podelil trške pravice in jo tako povzdignil v trg. S tem je Tržič pridobil pravico do tedanskega sejma, kar je pozitivno vplivalo na razvoj, saj je skozi Tržič vodila glavna prometna povezava med Trstom in Avstrijo.

Naslednja prelomnica je bila leta 1811, ko je Tržič prizadel grozovit požar. Umrlo je 75 ljudi, uničenih je bilo 150 hiš in več kot 60 delavnic. Obnova mesta po požaru je potekala zelo počasi. Izdali so poseben predpis, ki je določal obvezno namestitev kovinskih vrat in polken, ki so postala prava evropska posebnost. Pogled pritegnejo tudi številne druge značilnosti stavb v mestnem jedru, npr. portali in okenski okviri iz zelenega perasekega kamna, sušilne odprtine na strehah, obcestni kamni opestniki, firbec okno ... Klasicistično izoblikovano zaporedje pročelij in bistvo podobe je glavni trg ohranil vse do danes. Tako lahko Tržič funkcijsko razdelimo na 3 dele: tržno jedro, fužinarsko obrtniški del ob Mošeniku, cerkveni kompleks, v času industrializacije pa se je južni del, kjer se že začenja naselje Bistrica, preoblikoval v industrijski del. Od leta 1985 je celotno staro mestno jedro Tržiča zavarovano kot kulturni in zgodovinski spomenik.

Sakralna dediščina Župnijsko enoladijsko neoklasicistično cerkev Marijinega oznanjenja so zgradili med letoma 1808 in 1815 na kraju starejše iz 16. stoletja. Glavni oltar iz leta 1835 je delo furlanskega mojstra Petra Fantonia. Prizor Marijinega oznanjenja v glavnem oltarju je naslikal Leopold Layer, prav tako pa tudi prizore v kupoli prezbiterja, ki prikazujejo

Izročitev tabel postave Izraelcem. Biser cerkve je baročni posrebreni Marijin kip škapulirske bratovščine iz 18. stoletja. Na stranskih oltarjih sta sliki sv. Jurija (Matija Bradaška, 1901) in sv. Florjana (Matevž Langus, 1849). V kapeli Karmelske Matere božje je Marijin oltar ustvaril Gašper Götzl leta 1857. V moški kapeli sta freski (Janez Mežan in Nikolaj Pirnat, 1931) z ikonografskim motivom Marije in petih zavetnikov (Florjan, Krišpin, Rok, Lucija, Lovrenc) tržiških obrti. Cerkev ima izredno lep krstni kamen z neogotskim nastavkom Janeza Vurnika iz leta 1862.

Podružniška cerkev sv. Jožefa stoji na griču nad mestom. Enoladijska zgodnjebaročna cerkev iz leta 1704 je zanimiva predvsem zaradi renesančnega stropa iz leta 1689, ki so ga vanjo prenesli iz cerkvice sv. Jurija. Cerkev z dvema kapelicama tvori obliko križa. Glavni oltar je bil najprej lesen, leta 1860 pa je kamnosek Vurnik iz Radovljice izdelal nov, marmornat oltar, na katerem je bila najsvetejša daritev prvič opravljena konec leta 1860. Oba stranska oltarja sta lesena in izdelana v baročnem slogu. Takratnim prebivalcem je bila cerkev sv. Jožefa prava božjepotna cerkev. V velikem zaupanju so hodili k podobi sv. Roka, kjer so prosili za ozdravitev, za pomoč zoper kužne bolezni in druge telesne nezgode.

Trzin s cerkvijo sv. Andreja in z gradom Neuhaus

Kovinska polkna

Kovinska vrata

Kurnikova hiša Po enem izmed številnih požarov v Trzinu se je po letu 1698 na levem bregu Trziške Bistrice, pod trziško župnijsko cerkvijo, oblikovala skupina hiš, od katerih je s konca 18. stoletja najbolj verodostojno podoba ohranila Kurnikova hiša. Zidano pritličje z lesenim nadstropjem in slikovito streho iz skodel skriva v sebi tloris kmečkega tipa gorenjske hiše z značilnostmi obrtniškega prostora. Po tradiciji so v hiši moški ohranjali kolarsko, ženske pa nogavičarsko obrt. Izvirna kolarska delavnica je ohranjena v celoti in predstavljena v kleti. V pritličju hiše je na ogled pet prostorov: spalnica, izba, črna kuhinja z dvema kuriščema, hiša in manjša delavska kuhinja z zidanim štedilnikom. Nadstropje je namenjeno razstavam kabineznega in študijskega značaja (npr. domače obrti, gregorjevo, stare podobe mesta).

Hkrati je to tudi rojstna hiša trziškega ljudskega pesnika Vojteha Kurnika (1826 – 1886), ki ima na hiši tudi spomenik.

Ko utihnejo zvonovi Poleg stalne zbirke »lovci na mamute - ledena doba v Evropi«, ki je na Koroški cesti 9, 20 m od cerkve sv. Andreja, je nekoč zelo razvito in znano rokodelstvo Trzina ohranjeno v Trziškem muzeju, ki ima svoje prostore v nekdanji Pollakovi barvarni in usnjarni v fužinarsko-obrtniškem delu Trzina ob še ohranjenih vodnih rakah. Poleg obrti prikazuje tudi kulturno in etnografsko dediščino Trzina ter pridobiva, preučuje in posreduje gradiva o čevljarstvu, tekstilni in usnjarski obrti, o kolarstvu in oglarstvu.

Prav tako je zanimiva šega ragljanja, ki se je na Slovenskem ohranila v času velikega tedna. Prvi del tedna je delaven, saj se je treba pripraviti na velikonočno praznovanje. Medtem ko so gospodinje čistile hišo, prekopavale vrt, pripravljale praznična jedila, moški hitijo s prvimi poljskimi deli, kajti od velikonočnega četrtega do torka poljsko delo po starem ni bilo dovoljeno. Še bolj v pričakovanju živijo šolski fantiči, ki so se pripravljali na blagoslovljeni ogenj, ragljanje in strašenje boga. Že na veliki četrtek zvečer so utihnili cerkveni zvonovi v spomin na dan, ko »je umrl Bog«. Premolk zvonov je za naše prednike pomenil pretresljiv dogodek, na katerega so navezali vrsto šeg in verovanj. Stari ljudje so se ponekod v velikem tednu baje bali celo umreti, ker jim tedaj ne bi moglo zvoniti. Namesto zvonov se je oglasila velika raglja. Njen glas je dal znamenje za začetek velikega posta. Ragljanje je bilo že od nekdaj tudi veliko veselje fantičev, ki so si vsak zase priskrbeli različna ropotala. Raglje poznajo na vsem slovenskem ozemlju in imajo različna imena, ki ponazarjajo njihovo funkcijo: brenča, ropotec, drglja, klepetalo, skrtača ...

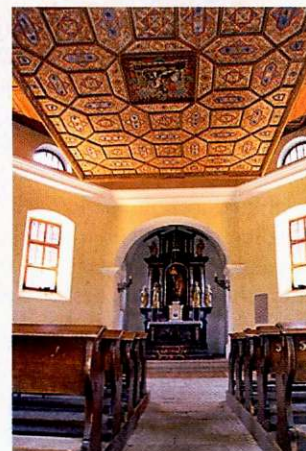
Ragljanje na veliki petek je bila zlasti navada v Trzinu, kjer v zvoniku niso imeli stolpne raglje. Zato se je ob določeni uri pred cerkvijo zbrala cela četa dečkov ragljačev, od tam pa so v vrstah korakali po vseh trziških ulicah in nanzanjali čas molitve. Male raglarje so vodili ministranti. Dečki so pred Damulnekom dobili velik kos kruha in kozarec rdeče češminove vode. Med raznovrstnimi ragljami so zlasti zanimive tiste, ki so imele obliko križa. Nanj je bil pritrtjen jermen, da si je otrok ragljo obesil okrog vratu ali pa čez ramo. Takšno ragljo hrani tudi Trziški muzej. Nanjo se raglja tako, da se z roko v taktu vrti vreteno. **D**

Oltar v župnijski cerkvi Marijinega oznanjenja

Podružniška cerkev sv. Jožefa

Renesančni strop iz leta 1689

Nagrobniki ob župnijski cerkvi

Kurnikova hiša

Vir: www.slovenia.info (Slovenska turistična organizacija), www.trzic.si

Videnje pokrajine

1.

Založba Didakta, Radovljica

Pod naslovom *Videnje pokrajine* je izšla že osma knjiga v zbirki *Zakladnica slovenskih pripovedi*. V njej so zbrani motivi in povedke o naravnih in namišljenih prostorih na Slovenskem. Že prve štiri pripovedi – *Podrta gora*, *Votla gora Boč*, *Lubnik*, *Kralj Matjaž v Peci* – so znane širšemu krogu bralcev, vseh v knjigi pa je štirideset. V spremni besedi nas dr. Zmago Šmitek seznanja z bogastvom pripovedi, povezanih s pokrajinskimi značilnostmi Slovenije. Izvemo, da imamo samo za gorske prehode 25 ljudskih izrazov, kar je ugotovil že Rudolf Badjura. Mreža krajskih povezav, poimenovanj in simbolov, poudari Šmitek, je eden od temeljev naše kulturne dediščine.

Sartre

Študentska založba

Oris teorije čustev (1939) je eno najpomembnejših del Jean-Paula Sartra. Vsebuje ideje, ki jih je kasneje vključil v svoje glavno delo *Bit in nič* (1943), in predstavlja morda najboljši uvod vanj. Toda razprava nedvomno stoji tudi sama zase. Sartre je na kritičen način, ki ga lahko omogoči samo širina antropološkega pogleda, odprl novo obzorje tolmačenja čustev. Čustva so strateški »magijski« načini kovanja s težavnimi situacijami. Ljudi in njihovih čustev ne moremo obravnavati izolirano od njihovega položaja. Doseči moramo določene cilje in na stvari gledamo kot na sredstva ali kot na ovire, da bi te cilje dosegli. Ko ovire postanejo previsoke, se delamo, da lahko dosežemo to, kar želimo, s pomočjo »magije«. Želimo spremeniti svet. Če tega ne moremo storiti drugače, spremenimo sami sebe. Avtor spremne besede je Bojan Žalec.

Novejša zgodovina

2.

Inštitut za novejšo zgodovino

Druga številka *Prispevkov za novejšo zgodovino* (za leto 2007) prinaša deset prispevkov: *Znanost kot dejavnik kulturnega transferja: Ljubljana na začetku 20. stoletja* (Monika Stromberger), *ZDA in soška fronta: v interpretaciji New York Timesa in londonskega Timesa* (Uroš Lipušček), *Prisilno izseljenstvo političnega agitatorja Frana Radeščka (1911–1921)* (Irena Gantar Godina), *Civilne žrtve druge svetovne vojne in povojnega nasilja na Primorskem (10. junij 1940–februar 1946)* (Tadeja Tomišek Čehulič), *Konec Neodvisne države Hrvaške in umik njenih obojnih sil ter civilnega prebivalstva maja 1945* (Martina Grahek Ravančič), *Slovenija v obrambnih načrtih Zahoda, Jugoslavije in Balkanskega pakta*

1.

2.

3.

4.

(Dmitar Tasić), *Vojaške doktrine – opredelitev, klasifikacija in razvoj* (Anton Žabkar), *Jugoslovansko-albanski gospodarski odnosi med letoma 1945 in 1992* (Jurij Hudalin), *Diego de Henriquez – fotokronist in zapisovalec medvojnih dogodkov v času italijanske okupacije Slovenije* (Dejan Vončina, Nadja Adam), *Vpliv politike in gospodarstva v ptujski občini od leta 1980 do leta 1995* (Aleksander Lorenčič).

Izvirne celice

Založba Brat Francišek

V zbirki *Znanstvena knjižnica* je založba Brat Francišek izdala doktorsko disertacijo p. Tadeja Strehovca *Človek med zarodnimi in izvornimi celicami*. Raziskave na izvornih celicah so danes eno izmed najbolj aktualnih področij znotraj t. i. regenerativne medicine. Številni raziskovalci, politiki in uporabniki vidijo v razvoju tovrstnih raziskav velike možnosti tako za zdravljenje bolezni kot tudi za ustvarjanje tkiv ter organov za potrebe transplantacij. Vendar takšne možnosti v sebi ne skrivajo samo pozitivnih obljub, temveč številne etične probleme, kot npr. ustvarjanje in uničevanje človeških zarodkov ter kloniranje človeka. Da se raziskovalci in uporabniki izognejo nepredvidljivim posledicam tovrstnega raziskovanja, je nujno potreben celosten pregled in ustrezen etični premislek. Vse to najdemo v Strehovčevi nadvse informativni knjigi.

Potovanje v Armenijo

3.

Cankarjeva založba

Osip Mandelštam (1891–1938) je bil ruski pesnik in esejist judovskega rodu. Z ženo Nadeždo sta bila preganjana zaradi Osipove šestnajstvrstnice, ki je bila uperjena proti Stalinu. Po letu dni na begu sta pristala v delovnem taborišču blizu Vladivostoka, kjer je Osip umrl. Potovanje v Armenijo je Mandelštam objavil leta 1933. Opisuje potovanje, ko je pisec šel obiskat na rod, soroden judovstvu. Oznaka, da gre za »ljubezensko pismo ar-

menški deželi«, ki jo je moč zaslediti v strokovni literaturi, ni pretirana. Mandelštam, dotlej zapriseženega Moskovčana, gani velikodušnost podeželanov, ki jih srečuje. Obiske z ljudmi popisuje z veliko nežnostjo in tenkočutnostjo. Knjiga pa ni le eden redkih odsevoj porevolucijskega časa na Kavkazu, temveč s svojo poetičnostjo tudi brezčasna pesnitev o večnem nasprotju med mestom in deželo. Zbirka *S poti*.

Integracija beguncev

Založba ZRC

Knjiga *Integracija kot človekova pravica* je antropološka analiza in interpretacija integracijskih procesov prisilnih priseljencev (rekli smo jim begunci) iz Bosne in Hercegovine v Slovenijo. Po mnenju avtorice Natalije Vrečer je za preučevanje integracije potreben celosten pristop, zato piše o ekonomski, politični, sociokulturni (izobraževanje, zdravstvo, verska integracija) in psihološki kot tudi o etnični integraciji ter integraciji spolov. Ekonomska integracija predstavlja prvi pogoj vseh drugih integracij, saj prisilno priseljenim šele zaposlitev omogoča, da se enakopravno vključujejo v sociokulturni sistem družbe. Avtorica dopolni teorijo študij prisilnih migracij s teorijami ekonomskih migrantov: s teorijami kompetitivnosti, transnacionalnimi teorijami in multikulturalizmom.

Meščanska kuhinja

4.

Založba Mladinska knjiga

Ugledni slovenski kulinarik dr. Boris Kuhar je izbral več kot 300 odličnih receptov za tradicionalne meščanske jedi, ki jih ni le preprosto pripraviti, temveč ob njih uživajo tudi najzahtevnejši sladokusci. Priprava jedi je zelo preprosta. Med kuhanjem si lahko preberemo avtorjeve zabavne in poučne uvode in hudomušne zgodbe npr. o olla potridi, dunajskem zrezku in slaščičarski skrivnosti torte sacher. Spremnino besedo je napisal Damjan J. Ovsec.

DNEVNE NOVICE od PONEDELJKA do PETKA!

DEMOKRACIJA spletna

V središču | Uvodnik | Politika | Slovenija | Intervju | Kultura | Črna kronika | Šport | Rumeno | Osebnosti | Tujina | Forum | Blog | Knjigarna

21.02.08 | 0 komentarjev Novice Verjetno smo bližje resnici razloga za lanski vlom

Že včeraj smo poročali, da naj bi med hišno preiskavo v hiši Ivana Zidarja, predsednika uprave SCT, kriminalisti našli (in tudi zasegli) 500 tisoč evrov gotovine. Če drži, da je Zidar res hranil tolikšno vsoto denarja kar doma, potem smo morda bližje resnici o razlogu za lanski vlom v v skrbno zavarovano Zidarjevo hišo. Po takratnih Zidarjevih navedbah naj bi mu namreč tatovi ukradli le računalnik in BMW, vreden 120 tisoč evrov. O kakršnem koli denarju se lani ni govorilo, kar pa je razum ... več >>

Ce je res, da naj bi imel Ivan Zidar doma pol ali celo milijon evrov gotovine, potem to lani ni ostalo skrito niti tatovom in je bil to dejanski razlog vloma.

FOTO: Gregor Pohleven

21.02.08 | 0 komentarjev

Poslej hitreje končani postopki?

FOTO: Gregor Pohleven

Novice Zakon o odvetniški tarifi za hitrejšo končanje sodnih postopkov

Minister za pravosodje Lovro Šturm je na novinarski konferenci po seji vladi dejal, da so na vladi potrdili predlog zakona o odvetniški tarifi. Po Šturmovih besedah je razlog za sprejem zakona nov sistem nagrajevanja odvetnikov. Ta bo po njegovem mnenju skrajšal sodne postopke, razbremenil sodišča, hkrati pa primerno nagrajeval odvetnike. ... več >>

Odgovoril na poziv računskega sodišča

FOTO: Gregor Pohleven

21.02.08 | 0 komentarjev

Novice Janšev odgovor računskemu sodišču

Predsednik vlade Janez Janša je danes odgovoril na poziv računskega sodišča za začetek postopka za razrešitev okoljskega ministra Janeza Podobnika. Računskemu sodišču je predlagal, da preuči mnenje vladne službe za zakonodajo, ki ugotavlja, da je poziv sodišča odpril vrsto pravnih dilem in vprašanj, ki jih je treba odpraviti. ... več >>

21.02.08 | 0 komentarjev

Vlada sprejela predlog o priznanju Kosova

FOTO: Ana Mullner

Novice Sprejet predlog o priznanju Kosova

Vlada je na današnji seji sprejela predlog sklepa o priznanju Kosova in ga poslala v obravnavo in sprejem v državni zbor. Je po seji sprejel predlog tiskovni predstavnik vlade Valentin Hajdinjak. Vlada je tudi ostro obsodila napad protestnikov na slovensko veleposlaništvo v Beogradu in napovedala, da bo od srbskih oblasti zahtevala povračilo škode. ... več >>

21.02.08 | 0 komentarjev

Novice Rast nižja. inflacija višja

DEMOKRACIJA

Članke, novice, komentarji, intervjuji, kultura, šport, rumeno, osebnosti, tujina, forum, blog, knjigarna

Z Demokracijo do novega telefona

www.kolosej.si

BANKA SLOVENIJE

Tečajna in menjalna lista

DEMOKRACIJA

Članke, novice, komentarji, intervjuji, kultura, šport, rumeno, osebnosti, tujina, forum, blog, knjigarna

Z Demokracijo do novega telefona

www.kolosej.si

BANKA SLOVENIJE

Tečajna in menjalna lista

DEMOKRACIJA

Članke, novice, komentarji, intervjuji, kultura, šport, rumeno, osebnosti, tujina, forum, blog, knjigarna

Z Demokracijo do novega telefona

www.kolosej.si

BANKA SLOVENIJE

Tečajna in menjalna lista

VREMENSKI OBVEŠČEVALEC

DANES	JUTRI	NEDELJA	PONEDELJEK
0 °C 12 °C	1 °C 13 °C	2 °C 14 °C	2 °C 13 °C

NAGRAJNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

www.kolosej.si

BANKA SLOVENIJE

Tečajna in menjalna lista

KORISTNE POVEZAVE

KOLOSEJ
Virtuelna zabava
www.kolosej.si
Kino sporeti in opisi filmov

BANKA SLOVENIJE
Tečajna in menjalna lista
www.bsi.si

ANKETOMAT

Ali bo SLS zaradi slabega ugleda v javnosti prisilila predsednika Bojana Šrota k odstopu?

V tej anketi ste že sodelovali

ne vem	11%
ne	35%
da	54%

ZADNJE NA BLOGU

19.02.08 Nervoza bratov Šrot ...

14.02.08 Nedotakljivi in korupcija ...

13.02.08 ...

Vaja združenih zborov in orkestra

Jenkinsov Oboroženi mož

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven

Slomškova ustanova v nedeljo, 30. 3. 2008, ob 17. uri v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma že četrty prireja veliki dobrodelni koncert.

Letos bo program četrtega dobrodelnega koncerta Slomškove ustanove še posebej zanimiv, saj bodo združeni zbori in orkester katoliških gimnazij – Škofijske klasične gimnazije iz Ljubljane, Škofijske gimnazije Antona Martina Slomška iz Maribora, Gimnazije Želimlje, Škofijske gimnazije Vipava in Glasbene šole v Zavodu sv. Stanislava Ljubljana – izvedli skladbo *The Armed Man: A Mass For Peace* oziroma *Oboroženi mož: Maša za mir* angleškega skladatelja Karla Jenkina. Delo znamenitega skladatelja bo v Sloveniji izvedeno prvič, zato bo dobrodelni koncert Slomškove

ustanove hkrati tudi njegova slovenska premiera.

Protivojno sporočilo Karl Jenkins, angleški skladatelj, rojen leta 1944, je avtor številnih uspešnih vokalno-instrumentalnih partitur. Njegov slog označuje kot tako imenovani *crossover* – *prestop*, ker spretno prestopa meje med klasično in popularno glasbo ter džezom. Gregorijanško melodiko učinkovito prepleta z dosežki renesanse in baroka in jih kombinira s sodobnejšimi zvočnimi prijemi. Kantata *The Armed Man: A Mass For Peace* (Oboroženi mož: Maša za mir) je nastala leta 2000 po naročilu Britanskega zgodovinsko-vojaškega muzeja in je napisana po vsebini in problematiki križarskih vojn. Karl Jenkins je za osnovni napjev uporabil znano srednjeveško melodijo *L'Homme Arme - Oboroženi mož*, ki so jo številni skladatelji že v renesansi uporabili za temo svojih maš. Poleg mašnih besedil, kot so *Gospod, usmili se, Svet, Blagoslovljen in Jagnje božje*, je vključil še drugo zanimivo poezijo iz različnih časov in krajev z izrazitim protivojnim sporočilom. V Jenkinsovi kantati se srečajo različne veroizpovedi, še najbolj

izrazito krščanstvo in islam. V skladbi je Jenkins uporabil tudi nekatere glasbene in molitvene

motive iz islama, zato bo pri izvedbi v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma kot muzejin sodeloval imam Samir Jusić. Glasba je izredno sugestivna, močna, veličastna in raznolika. Jenkins je torej ustvaril čudovito glasbeno fresko, polno nasprotij, ki se na koncu iztečejo v učinkovit poziv: *Nikoli več vojne!* Kantato, ki jo izvajajo po vsem svetu in je tokrat prvič tudi v Sloveniji, je posvetil žrtvam vojne na Kosovu.

Nastopajoči Na koncertu bodo poleg skoraj 200-članskega združenega zbora in orkestra katoliških gimnazij, ki bosta nastopila pod vodstvom dirigenta Damijana Močnika, sodelovali tudi sopranistka Barbara Tišler, organist Klemen Karlin, pianist Lovro Frelj, imam Samir Jusić in dramski igralec Pavle Ravnohrib. Režiser prireditve je Gregor Tozon. Častni pokrovitelj dobrodelnega koncerta Slomškove ustanove je predsednik vlade Janez Janša, saj tematika kantate odseva enega glavnih ciljev slovenskega predsedovanja EU – prizadevanje za medverski in medkulturni dialog.

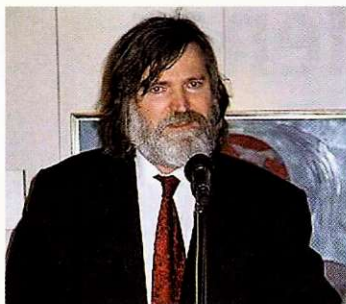
Vabilo

Prisrčno vabljeni na ta izjemni glasbeni dogodek, saj boste tako podprli prizadevanja Slomškove ustanove, s tem pa nadarjene in socialno šibkejše dijake in študente. Vstopnice **po 12, 15 ali 18 evrov lahko kupite** pri blagajni Cankarjevega doma, na katoliških gimnazijah in na Slomškovi ustanovi. Dijakom in študentom lahko vse do konca leta 2008 **pomagate tudi s klicem na humanitar-no številko 090 93 30 94**. Kličete lahko s Telekomovih stacionarnih telefonskih priključkov. Z vsakim klicem darujete 1,2519 evra, darovani znesek pa poravnate ob prejemu Telekomovega računa. Kdor želi in more darovati več, številko pokliče večkrat. Vsem udeležencem koncerta in donatorjem se v imenu dijakov, študentov in v svojem imenu iskreno zahvaljujemo!

Novi predsednik

Najstarejše slovensko znanstveno in kulturno društvo Slovenska matica (1864) je dobilo novega predsednika. Jožo Mahnič, dosedanji predsednik, je nasledil umetnostni zgodovinar Milček Komelj. Na zboru Slovenske matice so člani Mahnič, ki je ustanovo vodil 14 let, razglasili za častnega predsednika. Častni član je postal Ignacij Voje, zaslužna članica pa Zmaga Kumer. Komelj je bil za novega predsednika izvoljen z utemeljitvijo, da je eden najuglednejših slovenskih umetnostnih zgodovinarjev in lucidnih likovnih kritikov, široko razgledan po svetu humanistike in literature. Pri sodelovanju s Slovensko matico je bila posebej pomembna Novomeška knjiga, ki jo je uredil in s spremno besedo pospremil tako likovno kot literarno vsebino. Pred kratkim je postal tudi član Evropske akademije znanosti in umetnosti. V zadnjem mandatnem obdobju je Slovenska matica izdala 30 filozofskih, znanstvenih in leposlovnih

Milček Komelj

del, priredila je tudi vrsto simpozijev, okroglih miz in predavanj. V njenih programih je sodelovalo več kot 200 avtorjev, predavateljev in prevajalcev. Med najodmevnejšimi knjigami so bila dela Borisa Pahorja Trg Oberdan, roman Saše Vuge Kobariško zrcalo, eseji Kajetana Koviča, Machiavellijev Vladar, knjiga Ženska v Berlinu, delo Marise Madieri Zelenomodro, Nietzschejev Somrak malikov, Slodnjakov album, delo Tatjane Rejec Tigr in komunisti, Novomeška in Ptujška knjiga ter novi zvezek Slovenskih ljudskih pesmi. L. H.

Pasijonski večer

Škofjeloška občinska uprava in svetniki so se odločili, da bo naslednja uprizoritev pasijonske igre šele leta 2009. Kljub temu se na območju Škofje Loke nadaljujejo prireditve, ki predstavljajo in naznanjajo ta veliki dogodek. Tako

Škofjeloški pasijon

so v Jurjevi dvorani v Stari Loki odprli razstavo Poljanski pasijon, v Domu na Fari pa fotografsko razstavo Poljanski pasijon Izidorja Jesenka, ki bo na ogled mesec dni. Jesenko, ki se je rodil leta 1967 v Poljanski dolini, se je s fotografijo resneje začel ukvarjati na šoli za oblikovanje v Ljubljani, kjer ga je

poučeval profesor Oskar Dolenc. Danes je član Kulturnega društva dr. Ivana Tavčarja v Poljanah, kjer vodi fotografsko sekcijo, Foto kluba Antona Ažbeta v Škofji Loki in Foto kluba Triglavski narodni park Bled, Fotografska zveza Slovenije pa mu je leta 2005 podelila naziv kandidata mojstra. V škofjeloški občini tečejo intenzivne priprave na organizacijsko zahteven Škofjeloški pasijon 2009, sredi februarja je bil imenovan strokovni odbor, objavljen pa je bil tudi razpis za režiserja pasijonske igre. Prijave zbirajo do 20. marca. Izbrana je tudi večina igralske zasedbe; igralci z zadnjih uprizoritev v letih 1999 in 2000 so večinoma pripravljene sodelovati tudi tokrat, ko bo, sodeč po uprizoritvi izpred let, sodelovalo okoli 1.200 ljudi, od tega 640 igralcev in 80 konjenikov. Upamo torej lahko, da bodo ulice starega mestnega jedra Škofje Loke zares oživele spomladni prihodnje leto. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 20. 3. 2008

19.30 Slovensko mladinsko gledališče: Ivan Cankar / Silvan Omerzu: Hiša Marije Pomočnice

19.30 MGL: Drago Jančar: Lahka konjenica

20.00 SNG Drama: Brian Friel: Jaltska igra. Poigra

20.00 MGL: Tom Stoppard: Rozenkranc in Gildenstern sta mrtva

20.00 Kulturni dom Mengeš: Iztok Mlakar: Dohtar pod mus

PETEK, 21. 3. 2008

19.30 SNG Drama: Andrej Hieng: Osvajalec

19.30 Slovensko mladinsko gledališče: Ivan Cankar / Silvan Omerzu: Hiša Marije Pomočnice

20.00 SNG Drama: Yasmina Reza: Bog masakra

SOBOTA, 22. 3. 2008

19.30 MGL: J. Stein, J. Bock, S. Harnick: Goslač na strehi – muzikal

19.30 SNG Drama: Andrej Hieng: Osvajalec

19.30 Šentjakobsko gledališče: Woody Allen: Bog

20.00 SNG Drama: Brian Friel: Jaltska igra. Poigra

NEDELJA, 23. 3. 2008

14.00 Živalski vrt: Velikonočni piščanec in barvanje jajc – ustvarjalna delavnica

17.00 Hiša eksperimentov: Vsi enaki, vsi različni – znanstvena dogodivščina

PONEDELJEK, 24. 3. 2008

18.00 Kulturni dom Mengeš: Gregor Čušin: Evangelij po Čušinu monokomedija

TOREK, 25. 3. 2008

19.00 Cankarjev dom: Dr. Marko Frelj: Misijonar Ignacij Knoblehar in raziskovanje Nila – predavanje

19.30 SNG Drama: Dane Zajc: Jagababa

20.00 MGL: José Sanchis Sinisterra: Carmela in Paulino, variete na fino

20.00 SNG Drama: Yukio Mishima: Markiza de Sade

SREDA, 26. 3. 2008

19.00 Slovensko mladinsko gledališče: Hervé Guibert: Mlado meso

19.30 MGL: Drago Jančar: Lahka konjenica

20.00 Kulturni dom Mengeš: Agencija za ločitve

20.00 SNG Drama: Jean Genet: Služkinji

20.00 MGL: Tom Stoppard: Rozenkranc in Gildenstern sta mrtva

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Nore na denar

Monika Maljevič

Ko Bridgetin mož nazaduje na delovnem mestu ter jima grozi izguba hiše in udobnega življenja, se skrbna gospodinja odloči sprejeti službo čistilke v državni banki ...

Tam spozna odločno samohranilko Nino in zasajano mladenko Jackie, s katerima po številnih nespornih sklence prijateljstvo. Ne traja dolgo in trojica se odloči, da bo ukradla denar, namenjen uničenju, toda zaradi drobnih napak se na videz preprost načrt spremeni v popoln kaos.

Navadno je to, kako gledamo na denar, odvisno od tega, koliko ga imamo. Čeprav se mnenja glede tega, ali lahko denar kupi srečo, krešejo, pa prav nikomur ni lepo, če ga nima. Zato se vprašajte, ali bi izkoristili priložnost, da bi vzeli denar, ki ga nihče ne bi pogrešal. Mogoče le toliko, da bi lahko odplačali posojilo, hipoteko ali pa spravili otroke v boljše šole? Denar bi tako ali tako uničili ...

Film temelji na resničnih dogodkih in govori o treh zelo različnih ženskah, ki delajo v banki Zveznih rezerv in združijo moči, da bi ukradle denar, ki ga namerava banka uničiti. Diane Keaton, Queen Latifah in Katie Holmes igrajo v komediji, ki govori o tem, kaj se zgodi, ko se zločin izplača ... In to več let.

Ozadje zgodbe »Mislim, da je to edini kriminalni film, v katerem nihče ne nastrada,« pravi Glenn Gers, ki je napisala scenarij zanj. »Gre za zgodbo treh žensk, ki vsak dan opazujejo, kako uničujejo milijone dolarjev. Čisto vsak od nas bi ob tako veliki količini uničenega denarja pomislil, kaj vse bi lahko naredil z njim. Če ga ne misli nihče več uporabiti, zakaj pa ne? Saj ni nobene škode.«

Pred skoraj šestimi leti je izvršna producentka Wendy Kram dala producentu Jayju Cohenu kopijo britanskega televizijskega filma z naslovom Hot Money, ki je temeljil na resničnih dogodkih iz Anglije v 70. letih prejšnjega

Mad Money

Režija: Callie Khouri

Žanr: komična kriminalka

Scenarij: Glenn Gers po scenarijih Johna Misterja, Neila McKaya in Terryja Winsorja

Igrajo: Diane Keaton, Ted Danson, Katie Holmes, Adam Rothenberg, Queen Latifah, Sterling Blackmon

Premiera: 27. 3. 2008

Distribucija: Fivia

stoletja. Film je govoril o treh ženskah, ki so delale v angleški osrednji banki in skovale načrt, kako ukrasti obrabljen in poškodovan denar, preden so ga zažgali. Na koncu so jih ujeli, ker niso plačale davkov, ampak še zdaj nihče ne ve, ali so kaj denarja obdržale ali pa so vsega izgubile. Cohena je osupnilo dejstvo, da so več let nemoteno kradle denar.

Film zaradi ogromnih količin denarja, ki končajo v rokah glavnih likov, postavlja številna vprašanja o tem, kaj denar sploh je in kaj naredi iz ljudi. Lahko denar kupi srečo? Ali denar spremeni ljudi? Kako jih spremeni? Koliko denarja je dovolj? Če bi imeli toliko denarja, kot ga potrebujete ali hočete, kaj bi počeli v življenju? **D**

KEVIN COSTNER

ČZP Večer, d.d., Svetožarevska 14, Maribor

V četrtek, 20. marca,
ob nakupu Večera
DVD-film za samo 4,49 €

PLEŠE Z VOLKOV

DANCES WITH WOLVES

DOBITNIK SEDMIH OSKARJEV

MED DRUGIM ZA

NAJBOLJŠI FILM IN REŽIJO

VEČER

Tri plus tri

Miha Dovč, foto: Matej Mihinjač, oba SAGA Institute

Honda FR-V 1,8 i-VTEC executive

Že res, da je povprečje otrok med slovenskimi družinami med ena in dva. Vendar se najdejo tudi družine s štirimi otroki. Da ni treba kupiti kombija, je torinski izdelovalec avtomobilov na trg poslal vozilo s sedežno postavitvijo 3+3. Kmalu mu je sledila še Honda z modelom FR-V in vnesla v razred nekaj svežine.

Široka kabina V široko kabino se lahko v vrsto namestijo tudi trije odrasli, če srednja sedeža pomaknete nazaj. S tem sicer malenkostno okrnite prtljažni prostor, a nič zato. Voznikovo delovno okolje je tu bolj zgoščeno v levo stran in sedež je ožji. Uporabnost je zahtevala drugačno obliko armaturne plošče brez sredinskega stebrička, da je tam tudi prostor za noge. Čudežev, kar se ergonomije tiče, ne pričakujte. Ročica ročne zavore je postavljena v kolenski manevrski prostor v sredini sedečega v prvi vrsti, a večjega pomanjkanja

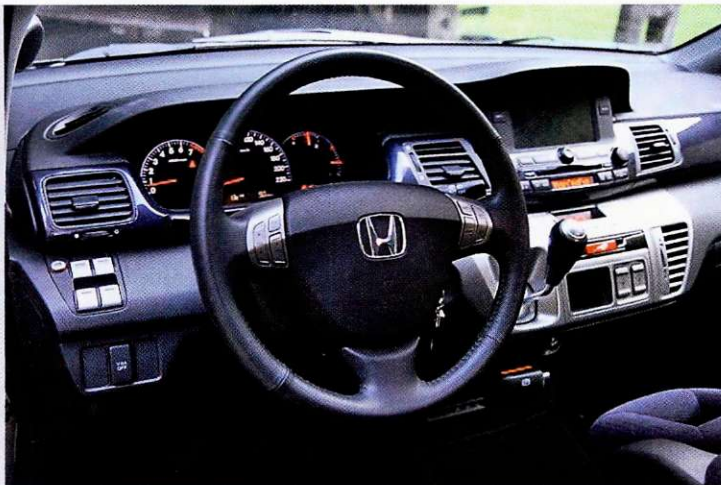
TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	HONDA FR-V 1,8 i-VTEC
vrsta motorja	bencinski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1799
moč v kW (KM) pri vrt./min	103 (140) pri 6.300
največji navor v Nm pri vrt./min	174 pri 4.300
menjalnik	ročni, šeststopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4.285 x 1.810 x 1.610
medosna razdalja v mm	2.685
prtljažnik v litrih	439 – 1.049
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1.494
največja hitrost v km/h	190
pospešek 0-100 km/h v s	10,6
poraba (po normah EU) v l/100 km	9,4/6,3/7,5
poraba na testu v l/100 km	9,0
cena vozila v EUR	24.230

prostora za noge (tudi na račun pomičnega sredinskega sedeža) ni pričakovati. Ob odsotnosti šestega potnika pa se sredinski sedež preklopi v naslon, hkrati pa služi tudi za mizico. Gumijasta obloga omogoča, da do potankosti spraznite svoje žepa in sem odložite vso kramo, ob odstranitvi vseh sedežev pa tudi prtljažni prostor postane primeren za prevoz večjih predmetov. Če se odločite za opremo executive, z njo dobite praktično vse razen usnja, saj so vključeni strešno okno, navigacija, samodejna klimatska naprava, tempomat in lahka platišča, da je avtomobil videti tudi športen, kolikor enoprostorec sploh lahko je.

Privlačna zunanost Hondini načrtovalci so se v primeru FR-V izkazali tudi z dizajnom. Nos je visok in top, ker dajejo velik poudarek varnosti pešcev. Pokrov motorja se ne vzpenja tako strmo kot pri večini tekmecev, kar mu daje bolj športen videz, h kateremu pripomorejo še stre-

šega starega je novi 1,8-litrski bencinski motor v navezi s šeststopenjskim menjalnikom, ki povsem zadovolji povprečnega uporabnika ob pričakovani porabi okoli devetih litrov bencina na sto kilometrov. Čeprav je trend enoprostorcev, da jih žene turbodizelski agregat, je ta bencinar odlična izbira. V kombinaciji s hitrim in dobro preračunanim šeststopenjskim menjalnikom nadomesti slabšo prožnost v nižjih vrtljajih v primerjavi s turbodizelsko konkurenco. Športna značka si, čeprav je prilepljena na ta za znamko neobičajni avtomobil, zasluži, da je tam. Gre namreč za zelo dobro premišljen in poseben avtomobil, sploh ker je prinesel pridih športnosti v razred običajno precej monotoni avtomobilov.

Rodnost ni več omejena zaradi pomanjkanja vozil, ki bi omogočala prevoz tudi nadpovprečno veliki družini. Ker FR-V ni pretirano dražji kot osebni avtomobil, si lahko v nasprotju z nakupom kombija družina že privoščiti lep dopust. **D**

šni nosilci, zadnji spojler in usločeno steklo, ki kar učinkovito popači sliko v vzratnem ogledalu. Velika svetlobna telesa, ki se 'zažirajo' tudi v zadnja blatnika, razodevajo izvor vozila. Karoserija kljub ugodni aerodinamiki glasno reže zrak in je pri velikih hitrostih moteča, saj se je treba že kar glasno pogovarjati. Kljub nekoliko višjemu težišču zaradi višine karoserije večjega nagibanja karoserije ni zaznati. Kaj drugega od Honde tudi nisem pričakoval. Zaradi dolžinskih centimetrov, ki so na ravni povprečnega osebnega avtomobila, pa tudi z iskanjem parkirnega prostora in parkiranjem samim ne bo omembe vrednih večjih težav.

Odličen bencinski motor Bistveno boljši od deciliter manj-

Novici

JAGUAR XF Po ne prav blestečih prodajnih številkah jaguarja S-type prihaja na čedalje zahtevnejši avtomobilski trg njegov naslednik, jaguar XF. Slabih pet metrov pločevine z divjo mačko na nosu ima linije istega oblikovalca, ki je pred tem zakrivil že kakšnega astona martina in TVR-ja. Na voljo je s štirimi agregati prostornine od 2,7 (turbodizelski, V6), prek 3,0 do 4,2 litra (bencinski V6 in dva V8, slednji s kompresorjem in 420 KM), vselej pa v navezi s šeststopenjskim samodejnim menjalnikom. Kopica luksuzne opreme, varnostnih elementov, močnih motorjev, zapakiranih v lično embalažo in z angleškim pedigreejem na evropske ceste prihaja v teh dneh. Svoje lastnike bo očaral tudi z zagonskim gumbom, ki rdeče utripa kot srce, ali s menjalnikom, ki v obliki okroglega gumba prileze iz sredinskega grebena.

SUBARU TRIBECA Subarujeva tribeca v leto 2008 prihaja brez oznake B9, ki je pripadala njeni, evropskim kupcem rahlo kontroverzni predhodnici. Mogoča je le ena izbira pogonskega agregata in le ena možnost izbire menjalnika in opremljenosti. Sploh lahko kaj izbirate? Seveda, barvo laka karoserije! 3,6-litrski boksterski bencinski agregat je precej bolj razsipen z navorom. Kljub večji karoseriji, ki v dolžino meri že skoraj 5 metrov, ter povečani moči pa tovarna obljublja nespremenjeno porabo goriva. Cena 57 in pol evrskih tisočakov na prvi pogled res marsikoga preseneti. Vendar je to cena z najvišjo stopnjo opremljenosti in sedmimi sedeži. Usnjeno oblažljenje, samodejni menjalnik, navigacija in DVD-predvajalnik z zaslonom za potnike zadaj namreč spadajo pod serijsko opremo. Pod dodatno opremo spada le izbira metalne barve karoserije. Načrt uvoznika je prodati eno vozilo na mesec, čakalna doba pa naj bi bila predvidoma 14 dni.

Ne izgubljam se več!

nūvi® 750T/760/770 GPS cestni navigatorji omogočajo brezskrbno vožnjo

• prednaložena podrobna cestna karta City Navigator® NT Europe, vključuje SLOVENIJO. (model 770 ima dodano še kartografijo Severne Amerike)

GARMIN
Arrive happy™

NAVTEQ
www.garmin.si

Klopi – prenašalci borelioze

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije

Sprehajalci in pohodniki so od pomladi naprej v nevarnosti, saj nanje z vejic in listov prežijo male živalice, klopi, ki so glavni prenašalci borelioze. Pred njimi varujejo repelenti, toda kaj če se vseeno okužimo?

Splošno razširjeno mnenje je, da se po okužbi z bakterijo *Borrelia burgdorferi*, ki boreliozo povzroča, okoli vboda klopa vedno pojavi eritem oziroma izpuščaj tarčastega videza. Toda tisti bolniki z boreliozo, ki dobijo takšen eritem, so pravzaprav med srečnejšimi in jih je le slaba polovica med vsemi okuženimi. Eritem je izpuščaj, ki se počasi širi okoli mesta vboda klopa in se pojavi dva do tri dni po vbodu. Toda približno polovica okuženih lokalnih znakov, torej značilnega izpuščaja, ne dobi. Telo okuženega se bakteriji lahko upre in jo premaga – v takem primeru je pri preiskovancu sicer najti zaščitna protitelesa, je Bb seropozitiven, vendar ni bolnik. Do velikih zapletov pa pride, če telo ne uspe premagati okužbe in se pojavijo znaki okužbe različnih organskih sistemov brez poprejšnjega eritema, ki kaže na primarno mesto okužbe. »Bolezen prizadene praktično vsak organ, lahko v izolirani obliki, ali več

Borelijski eritem se pojavi le pri polovici bolnikov.

organov hkrati, največkrat pa zaporedno in v različnih časovnih intervalih. Na ta način bolezen imitira različna druga obolenja, na primer multiplo sklerozo, če je inficiran centralni živčni sistem,« pravi dr. Šibanc.

Klop – prvi prenašalec Najpogostejši prenašalec bakterije, ki povzroča boreliozo, je seveda klop vrste *Ixodes ricinus*, ki je sicer zdrav. Bakterijo v človeški krvni obtok izloči s slino med sesanjem krvi. Klop mora v svojem življenjskem ciklusu, v katerem se večkrat preobrazi, večkrat sesati kri in se nato preobrazi v naslednjo stopnjo. Stopnje razvoja klopa so: larva, nimfa, odrasla samička ali samec. Človek je običajno zadnji v krogu sesanja krvi in je le naključni gostitelj. Najpogosteje se klopi torej prisesejo na gozdne in poljske miši, ki so tudi največji

rezervoar borelijskih bakterij in so vsevprek okužene z njimi. »Po preobrazbi v višjo razvojno obliko klop sesa kri divjačine, ki jo tudi okuži, in ta je dodatni rezervoar bakterije. Okužba ptičev pomeni nadaljnjo širitev okužbe v večjem krogu zaradi načina življenja ptičev,« pripoveduje dr. Šibanc. Ljudje se zelo redko okužimo preko drugih krvososnih žuželk, v poštev pride samo še obad. Toda v primerjavi s klopi je odstotek okuženih insektov zelo majhen. Ponekod po Sloveniji je z bakterijo okuženih tudi 60 odstotkov klopotov.

Skoraj vse leto Verjetnost, da se bomo okužili z boreliozo, je največja v času, ko so klopi aktivni.

Ker pa so pri nas v Sloveniji mile zime, pomeni, da se lahko okužimo v času desetih mesecev na leto. »Največ okužb je v poletnih mesecih, veliko pa je odvisno tudi od našega načina gibanja v naravi, saj v obdobju piknikov, borovnic in gob število okuženih pacientov strmo naraste,« poudarja dr. Šibanc, ki pravi tudi, da prenos bakterije s transfuzijo praktično ni mogoč zaradi načina predelave krvi pa tudi zaradi redke navzočnosti borelije v krvi bolnikov. Bakterija se »skriva« večinoma v slabo prekrvljenih organih, ker je kri smrtonosna zanjo. Povsem razumljivo je, da so infekciji najbolj izpostavljeni gozdni delavci, kmetje, gobarji in rekreativci. Manj okuženih z boreliozo je samo v starostnih skupinah do treh let in nad 65, to pa zato, ker se manj gibljejo po okuženih območjih. Okuženi klopi so po vsej Sloveniji, tudi v mestnih parkih in na zelenicah, v hišah, kamor jih zanesemo z obleko ali gozdnimi sadeži. V hišo lahko okužene klope prinesejo domače živali, ki tudi obolevajo za boreliozo.

Zdravljenje Če opazimo borelijski eritem, moramo takoj k zdravniku po antibiotike, saj se kožne in lokalizirane oblike borelioze, pri katerih ni hujše prizadetosti organov, lahko zdravijo z antibiotiki v obliki tablet. Pri nas uporabljamo predvsem azitromicin, ospen, amoksicilin in tetracikline, in sicer glede na starost bolnika, alergije in prizadetost organa. Sistemske oblike boleznin tiste, ki so bolj napredovale, pa se bolj ali manj uspešno zdravijo z betalaktamskimi antibiotiki v obliki infuzij. V obeh primerih je zdravljenje dolgotrajnejše kot pri drugih bakterijskih okužbah. »Bakterija Bb je razvila sposob-

Klopi so najpogostejši prenašalci borelioze.

gosto pa vodi v kronično obliko, ki povzroči bolniško odsotnost in tudi invalidnost, zlasti če ni prepoznana in pravilno zdravljena.

Izpostavljena Slovenija Organizem se lahko tudi nepravilno odzove na borelijsko okužbo; zdi se, kakor da je bolnik kronično okužen z boreliozo, v resnici pa bakterije v telesu ni več. To je neustrezen imunski odgovor organizma, pri čemer bolnikova lastna protitelesa namesto bakterije uničujejo sama sebe. »Gre za obliko avtoimunega revmatizma, ki še ni dodobra opredeljena. Govori se tudi o t. i. postlymskem sindromu, ki je podoben sindromu fibromialgije in sindromu kronične utrujenosti. Pri nobenem od njih patofiziologija ni pojasnjena in pacienti imajo številne težave, ki jih delajo nesposobne za opravljanje poklica, družinsko življenje, njihovi izvidi pa so praktično normalni, zato imajo težave z zdravniškimi komisijami in delodajalci. Ta problem je v Sloveniji precejšen, saj je Slovenija v Evropi najbolj izpostavljena boreliozni oz. imamo največ bolnikov z boreliozo glede na število prebivalcev,« pravi dr. Šibanc.

Miš je najpogostejši gostitelj klopotov.

Izpostavljeni - gozdarji in sprehajalci

nost, da se lahko izogne antibiotičnemu delovanju in se v redkih primerih kljub tako imenovani ustrezni terapiji znova pojavi v istem ali drugem organu,« pojasnjuje dr. Šibanc. Če se težave in bolezenski znaki pojavljajo dlje kot šest mesecev, je boreliozna že prešla v kronično obliko, ki je med zdravniki in bolniki manj znana. V takem primeru je treba bolezen znova antibiotično zdraviti. »Bolezen je najlažje prepoznati in zdraviti v prvi fazi, ko je antibiotik tudi najbolj učinkovit. Do razvoja sistemske okužbe na ta način sploh ne pride, antibiotik pa je mogoče v tej fazi prejemati na domu. Kasnejše faze so težje prepoznavne in odpornejše na terapijo,« poudarja dr. Šibanc. Boreliozna ponavadi ni smrtna bolezen, čeprav so opisani redki primeri smrti, npr. zaradi lymškega vnetja srčne mišice. Prep-

Cepiva ni Gibanje po slovenskih gozdovih in travnikih je brez uporabe repelenta, pršila, ki odganja klope, precej nevarno, saj klopi ne prenašajo samo borelioze, pač pa tudi virusni klopni meningoencefalitis, ki pa se mu je mogoče izogniti s cepljenjem. Na žalost pa cepiva, ki bi varovala pred boreliozo, še vedno ni. Izdelava cepiva je toliko težja, ker obstajajo samo v Sloveniji najmanj štiri vrste borelije. Poleg tega bi se bakterija glede na svoje lastnosti lahko hitro spremenila in postala odporna na morebitno cepivo. Obramba pred boreliozo ostaja samo preventiva, kot je uporaba repelentov, ki jih je ob dolgem pohodu treba nanesti večkrat, takojšnje odstranjevanje klopotov, takojšnje preoblačenje po izpostavljanju nevarnosti in izogibanje nevarnim krajem. **D**

Na kratko

SREČANJE DRUŽINSKIH ZDRAVNIKOV

Sredi marca, natančneje 14. in 15., so potekali 11. Schrottovi dnevi zdravnikov družinske medicine, ki so namenjeni zdravnikom in specializantom družinske medicine, ter vsem zdravnikom in farmacevtom, ki želijo obnoviti znanje in se dodatno izobraziti na tem področju. Pri odprtju se je udeležencem Schrottovih dnevov pridružila tudi ministrica za zdravje Zofija Mazej Kukovič in poudarila pomen ozaveščanja o skrbi za lastno zdravje. Zatrdila je, da pri nas ne moremo izšolati toliko zdravnikov in zagotoviti toliko zdravstvenih ustanov, da bi pri malomarnem odnosu do svojega zdravja sistem preživel. Tudi evropska strategija govori o nujnosti skrbi za zdravje. Po besedah ministrice je pomembno, da se zdravniki družinske medicine srečajo, izmenjujejo dobre prakse in se seznanijo z različnimi razmerami na tem področju. Čedalje težje je stimulirati zdravnike, da bi šli v službo v odročne kraje, zato je naloga lokalnih skupnosti in politike vzpostaviti vzpodbudne razmere za delo v takih krajih. Enakomerna dostopnost zdravnikov po vsej Sloveniji je izjemno pomembna za zagotavljanje zdravstvene oskrbe, ki je sicer zmanjšana tudi zaradi pomanjkanja zdravnikov. Zagotoviti bi jih morali vsaj za 10 odstotkov več. Družinska medicina bi morala postati baza zdravstvenega sistema. L. H.

Ministrica Zofija Mazej Kukovič

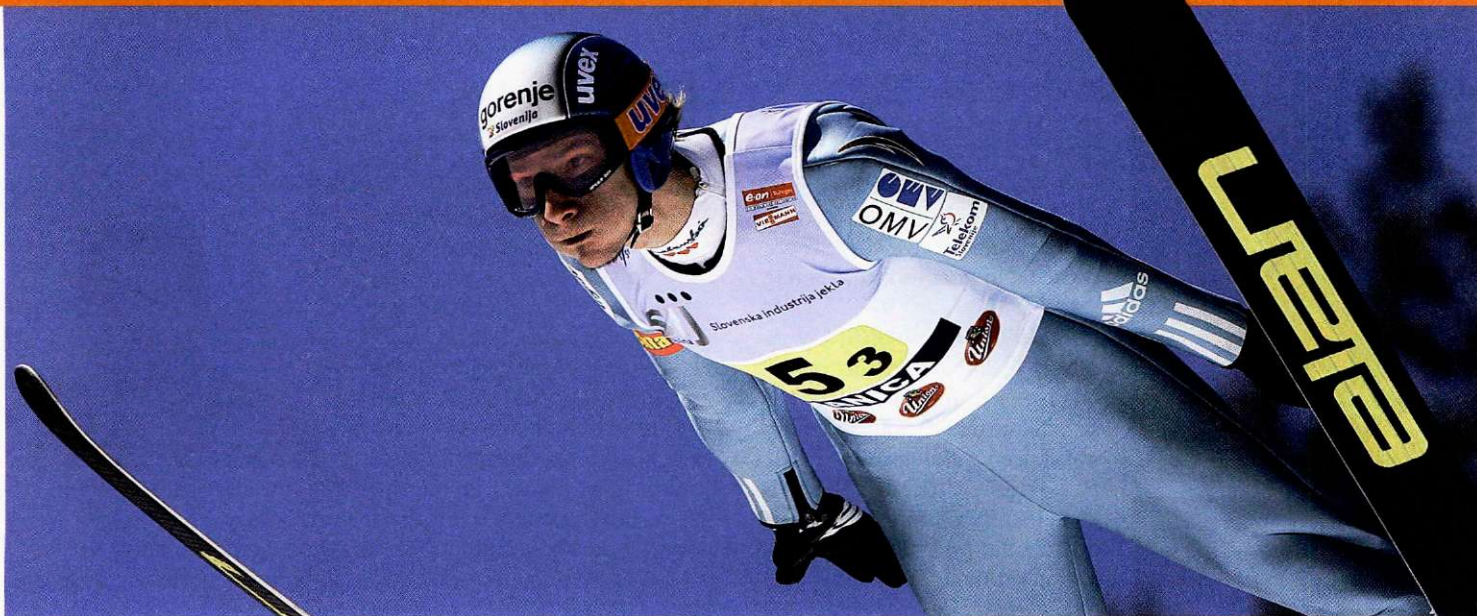
OSEBE BREZ ZAVAROVANJA Ambulanta za osebe brez obveznega zdravstvenega zavarovanja, ki deluje v okviru Nadškofijske Karitas Maribor, je lani obiskalo 491 oseb, ki so potrebovale enkratno ali večkratno zdravstveno pomoč in oskrbo. Med njimi je bilo največ brezdomcev, Romov, tujcev in izbrisanih. Glede na primerjalno leto 2006 je ambulanta letos obiskalo 174 oseb več. Poleg zdravstvene pomoči v ambulanti tudi svetujejo.

Pri njenem delu sodeluje 21 zdravnikov prostovoljcev, in sicer devet splošnih zdravnikov, trije ginekologi, po dva nevrologi in pediatri ter po en radiolog, psihiater, očesni zdravnik, zobozdravnik in anesteziolog. Zdravnikom pomagata dve medicinski sestri, socialna delavka, pravnik in prevajalka za albanski in romski jezik. V simptomati-

Brezplačna zdravstvena pomoč

ki pacientov prevladujejo kronična obolenja srca in ožilja, težave s povišanim krvnim tlakom, psihične težave, sladkorna bolezen, akutna respiratorna obolenja, kronična obstruktivna bolezen pljuč, kronične bolečine zaradi degenerativnih obolenj lokomotornega aparata, alergije in ciroza jeter. Ambulanta je za zdaj zadovoljivo preskrbljena s kadri, opremo in zdravili. Lani je opravila 228 delovnih dni, od tega 132 dni z navzočnostjo zdravnika. Od omenjenih 491 oseb, ki so poiskale pomoč, je bilo 249 moških, 180 žensk in 62 otrok. V prvih dveh mesecih letos je ambulanta obiskalo 86 oseb. Vse večji obisk ambulante za osebe brez zavarovanja je verjetno posledica čedalje večje stiske v družbi. L. H.

Kranjec ni najbolj zadovoljen z Ari-Pekko Nikkolo.

Veliki finale pod Poncami

Kristijan Stranščak, foto: Gregor Pohleven, Primož Lavre/Salomon 2000

Letošnja planiška prireditev je v celoti uspela in znova dokazala, da je največji slovenski športni praznik. Prek 57.000 obiskovalcev je lahko uživalo v zadnjem nastopu smučarskih skakalcev, ki so tako sklenili letošnjo sezono.

Junak letošnjih poletov pod Poncami je zanesljivo komaj 18-letni avstrijski »čudežni deček« Gregor Schlierenzauer. Tako v petkovi tekmi posameznikov kot v nedeljo je poletel najdlje in v šestih poletih (skupaj z ekipno tekmo narodov) dosegel daleč najdaljši dosežek. Če k temu pripišemo dejstvo, da je na velikankah letos letel prvič, osvojil svetovno prvenstvo v poletih in bil najboljši v Planici, je vreden še večjega občudovanja. V nedeljskem sklepnem delu je poletel najprej 217, v drugo pa 231 metrov, kar je le poltretji meter manj od avstrijskega rekorda, ki si ga lasti s sobotne moštvene preizkušnje. »Od zdaj naprej moja najljubša skakalnica stoji v Planici,« je izstrelil mladi Tirolec, potem ko je slavil že 11. zmago v svetovnem pokalu. »Zima se je zame iztekla res sanjsko, med njo pa sem imel vzpone in padce,« je poudaril »Schlieri« in ob koncu tiskovne konference v mikrofon zapel refren znamenite planiške himne: »Planica, Planica ...«

Slovenski orli spet kot ekipa

Na sobotni ekipni tekmi so lahko

Slovenski skakalci z izjemo Jerneja Damjana letos niso navdušili.

V Planici je bilo moč opaziti ministra Milana Zvera in premierja Janeza Janšo.

naši skakalci leteli povsem neobremenjeno, saj glede na skromne celo sezonske rezultate nihče ni pričakoval preveč. Prav to je verjetno pripomoglo, da so fantje pokazali svoj pravi obraz. Robert Kra-

njec, Jernej Damjan, Primož Pikel in Jurij Tepeš so zasedli skupno četrto mesto in le ne preveč posrečen zadnji Damjanov polet nas je stal skupno tretjega mesta. Tega so za meter oziroma 4,7 točke dobili

Avstrijci s sijajnim »Schlierijem« na čelu. Damjan je bil po zadnjem poletu vidno razočaran in se je raje vzdržal vseh komentarjev na račun slabega poleta. Kot je dejal, ne bi rad povedal kaj neumnega! Po Kuusamu in Wilingenu so se zmage v pokalu narodov spet veselili Norvežani v postavi Tom Hilde, Anders Jacobsen, Andres Bardal in Björn Einar Romören drugo mesto pa so zasedli Finci.

Morgenstern na prestolu

V skupnem seštevku celotne sezone je bil daleč najboljši Avstrijec Thomas Morgenstern, saj je prevladoval do Planice. Na začetku sezone, ko je zmagal šestkrat zapored, si je zagotovil praktično neulovljivo prednost, ki mu jo je rutinirano še s štirimi zmagami in nekaj stopničkami uspelo pripeljati do konca. »Za menoj je res odlična sezona, ki bi bila sicer še boljša, če bi se končala kakšen teden prej. Vprašanje je, ali mi bo nekaj takega uspelo še kdaj ponoviti, saj je deset zmag v eni sezoni res izjemen dosežek. Vendar sedaj razmišljam le o počitku, saj bi rad užival v uresničitvi svojih sanj,« je dejal navdušeni Morgenstern,

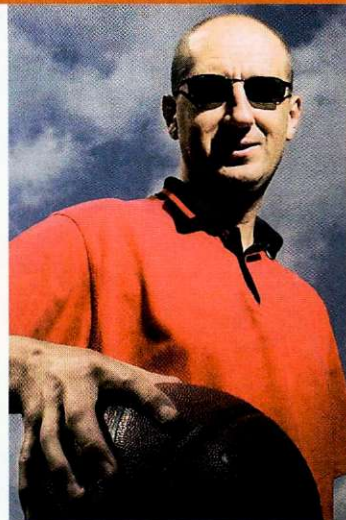
ki se mu sicer na dveh posamičnih tekmah v Planici ni uspelo uvrstiti više od 17. mesta.

Slovenski skakalci z izjemo Jerneja Damjana, ki je imel do sedaj najuspešnejšo sezono s skupno petnajstim mestom v seštevku svetovnega pokala, letos niso navdušili. Damjan je čez celotno sezono skakal konstantno in si priskakal tudi eno tretje mesto. Vsi drugi pa so skakali v sivem povprečju z izjemo kakšne tekme, kar pa je za slovenski skakalni šport odločno premalo. Če skakalni talenti in vodilni reprezentantje, kot so Miran Tepeš, Primož Pikl, Jernej Damjan, Primož Peterka in drugi, povejo, da med vzponi in padci, ki jih doživljajo med sezono, ne dobijo dovolj kvalitetnih nasvetov in pomoči, to očitno pomeni, da v ekipi nekaj ni v redu. Na vprašanje o njihovih trenerjih pa iz njihovih ust ni slišati nobenega konkretnega odgovora. Edini, ki je po koncu sezone malo glasneje izrekel svoje mnenje, je bil Robert Kranjec: »Nad celotno sezono sem zelo razočaran, saj sem vanjo vložil ogromno truda, a dosegel le pet vidnejših rezultatov. Temu primerno bi si lahko poletel vzletel še kakšen mesec več prosto. Imel sem številne vzpone in padce, kar je v športu najtežje. Na trenutke sem imel občutek, kot da mi nihče ne zna pomagati!«

Kako naprej? Še preden se je sezona končala, so se v skakalnih krogih začele razprave, kdo bo v prihodnji sezoni vodil slovensko vrsto. Zdaj pridejo na vrsto strokovne analize, vendar lahko že vsak laik vidi, da naši skakalci že

nekaj sezon stagnirajo in nikakor ne dosežejo preskoka v svetovni vrh. Znano je, da športni direktor Franci Petek zagovarja vrnitev Matjaža Zupana, zdaj trenerja češke ekipe B, ki je že bil slovenski trener v letih 2001 do 2006. Petek in večina v strokovnem vodstvu menita, da je Zupan s svojo avtoriteto in z znanjem ter s priljubljenostjo med našimi skakalci pravo ime, vendar ne smemo pozabiti na spor, do katerega je prišlo med njim in Primožem Ulago pred dvema sezonama, ko ga je Ulaga želel med sezono zamenjati. Čigavi argumenti bodo na koncu prevladali, je težko reči, verjetno pa bo velik vpliv imel tudi denar, saj kvalitetni trenerji veliko stanejo. Sedanji trener Ari-Pekka Nikkola si želi ostati v naši reprezentanci, vendar se na veliko govori, da svojim varovancem pušča preveč svobode in da jo ti že preveč izkoriščajo, pa tudi letošnji rezultati mu niso najbolj v podporo. Primož Ulaga je na nacionalni televiziji dejal, da bi bili ena od možnosti dve ločeni ekipi z različnim načinom dela, ki bi se glede na rezultate med seboj usklajevali in bi potem iz obeh potegnili pozitivne in odstranili negativne stvari, vendar je to njegovo osebno mnenje.

Dejstvo je, da imamo v Sloveniji kar nekaj zelo talentiranih fantov, ki bi jih druge reprezentance takoj vzele pod svoje okrilje, saj se taki skakalni dragulji ne dobijo vsak dan. Treba pa bo izbrati pravi način, prave ljudi in začrtati pravo pot, da bodo ti dragulji tudi pravilno Zbrušeni v zadovoljstvo tako športnih strokovnjakov kot slovenske športne javnosti. **D**

Tivoli

Esad Babačić

Pravih navijačev, ki so za svoje moštvo pripravljeni porabiti vse glasilke, je v ZDA že bore malo.

Po obisku treh košarkarskih tekem moštva Detroit Pistons se mi je zdelo, da je navijač, kakršnega lahko srečamo pri nas, že zdavnaj zapisan pozabi. Tudi na prvi finalni tekmi avstrijske hokejske lige se je zdelo, da je vse skupaj le še dobra zabava za pokrovitelje in peščico mladcev, ki ne vedo, kje in kako bi preživeli svoj prosti čas. Seveda govorim o navijačih Salzburga, ki očitno niso s srcem in dušo za svoje hokejiste. Nekaj povsem drugega so navijači Olimpije, ki znajo narediti neverjetno vzdušje, če se le ponudi priložnost. Žal se je na povratni tekmi v Tivoliju zgodilo tisto, česar smo se poznavalci domače scene najbolj bali; karte so prišle v roke manj gorečim, zato pa malce bolj nastopaškimi navijačem, ki se radi pokažejo. Tako je vsakokrat, kadar je v Ljubljani kakšen športni presežek, zaradi katerega ponori celotno mesto. Peščica resničnih oboževalcev hokeja, ki so pripravljene navijati tudi takrat, kadar njihovemu moštvu ne gre vse po načrtih, v takšnem ozračju razvodeni. Druga finalna tekma nas je spomnila tudi na to, kaj se lahko pripeti, če bodo hokejisti Olimpije popustili. Hala pod Rožnikom se lahko spet spremeni v ledeno dvorano brez življenja. Nekaj takšnega smo že lahko videli in zgodovina se prav lahko ponovi. Žal je ljubljanska publika, ki je razdeljena na vročekrvni in poznavalski del, zelo neizprosna, kadar se zadeve ne obračajo v pravo smer. Izjema je košarka, ki si lahko privoščiti nove in nove padce, pa kljub temu ne izgubi publike. Seveda je za to zaslužna permanentna karta za evroligo, ki je hokejisti Olimpije žal ne morejo dobiti. Ali kot je dejal prijatelj, ki je zagrižen navijač Olimpije: »Vendarle gre za majhno ligo, iz katere ni moč v ligo prvakov, in to je največja škoda. Tudi če postanemo prvaki, ne bomo mogli vedeti, kako dobri smo zares.« Seveda sem ugovarjal, češ, ali nima dovolj, da je Olimpija v finalu lige EBEL, a ni nič zaleglo. Navijačev, ki niso zadovoljni z malim, je v našem glavnem mestu žal preveč, zato se pravih včasih ne da slišati. Čim večja bo naša ekonomska moč, manj bo pravih navijačev. Zdaj morajo hokejisti Olimpije zmagovati na vseh frontah, da bi interes za to igro v prestolnici ostal na takšni ravni. Škoda le, da je Salzburg občutno boljši od Linza, kar smo na prvi tekmi opazili le na trenutke. Ko pa jim je začela voda teči v grlo, so pokazali, da so zaslužno avstrijski prvaki.

Britanec **LEWIS HAMILTON** (McLaren-Mercedes) je zmagovalcu vodne dirke letošnjega svetovnega prvenstva formule 1. Na preizkušnji za VN Avstralije v Melbourneu je bil drugi Nемец Nick Heidfeld (BMW Sauber), tretji pa njegov rojak Nico Rosberg (Williams).

Presenečenje prve nemške nogometne lige je pripravilo moštvo **BOJANA PRAŠNIKARJA** Energie Cottbus, ko je na domačem igrišču z 2:0 (2:0) premagalo vodilni Münchenski Bayern. Oba zadetka za vzhodnonemški klub je dosegel srbski napadalec Branko Jelić.

Truplo umorjenega Kastrina je končalo pod smetmi na Barju.

Tožilstvo se bo pritožilo

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Narkomanu, ki je umoril svojega dobavitelja, je sodišče izreklo dvanajstletno zaporno kazen. Tožilstvo, ki je zahtevalo trideset let, ni zadovoljno in se bo pritožilo.

Pred dnevi je bil na ljubljanskem sodišču 29-letni Robi Matuha obsojen na dvanajstletno zaporno kazen zaradi umora Ljubljančana Žige Kastrina. 27-letni Ljubljančanki Maji Heričko, ki je bila v nasprotju z Matuho, ki je bil obtožen umora iz koristoljubja, obtožena najprej pomoči pri odstranitvi trupla, pozneje pa opustitve prijave kaznivega dejanja, je sodišče izreklo oprostilno sodbo. Sodba še ni pravnomočna, kajti tožilstvo napoveduje pritožbo. Matuha bo na sojenje na višji instanci počakal v priporu, Heričkova pa na prostosti. Stroški dosedanjega sojenja bremenijo proračun.

Vsi trije vpleteni, Matuha, Kastrin in Heričkova, so se dokaj dobro poznali. Vsi so bili namreč del ljubljanske narkomanske scene. Obtožena sta bila tedaj par in sta leta 2006 živela v skupnem

stanovanju na Glinškovi ploščadi. Precej mlajši Kastrin, tedaj je imel dvajset let, pa je bil njun dobavitelj in ju redno preskrboval z drogo.

Osmega aprila 2006 je Kastrin proti večeru odšel iz stanovanja, v katerem je živel z materjo. Ker se ni več oglasil, niti na mobilca ne, kmalu pa je tudi ta obmolknil, je mati, ki se ji očitno ni niti sanjalo, da njen sin prekupčuje z mamili, obvestila policijo, da pogreša svojega otroka.

Preiskava je kmalu pokazala, da se je Kastrin ukvarjal s trgovino z mamili, sledi pa so vse bolj kazale k Matuhi in Heričkovi. Ta dva pa

Umor se je zgodil v najemniškem stanovanju na Glinškovi ploščadi v Ljubljani.

tedaj že nista bila več par. Matuha je bil v tujini, kjer je poiskal pomoč v eni tamkajšnjih komun za zdravljenje odvisnosti. Po vrnitvi iz komune so zaslišali tudi njega in zgodba je prišla na dan.

Truplo na smetišču Kastrin je bil res Matuhov dobavitelj. V zastavo za drogo je vzel njegov avtomobil, po plačilu dolga pa ga je vrnil, a poškodovanega, zato sta se sprla. Matuha, ki je zatrjeval, da je bil tedaj zadet, je v pretepu po nesreči ubil Kastrina. Heričkova, ki je bila v sosednji sobi, naj tega ne bi bila videla. Mrtvega Kastrina je Matuha odnesel do zabojnika za smeti, truplo pa je potem končalo na odlagališču na Barju pod kupom smeti. Tam je še danes, kajti strokovnjaki pravijo, da bi, tudi če bi točno vedeli, kje je, njegov odkop stal sto in sto tisoče evrov, da ne omenjamo nevarnosti eksplozije plinov, ki nastajajo pod gorami odpadkov. Tožilstvo je menilo, da je Matu-

ha ubil Kastrina iz koristoljubja, Heričkova pa mu je pomagala pri njegovi odstranitvi. Matuha je vztrajno trdil, da umor ni imel nobene zveze s koristoljubjem, da je šlo za nesrečno naključje. Heričkova se je zagovarjala, da je bila ves čas zadeta, a da se trupla ni niti dotaknila. Stran naj bi ga bil spravil njen nekdanji fant, kako in kdaj pa ne ve.

Sodišče je verjelo Heričkovi, da z umorom in odstranitvijo trupla ni imela nič, zato jo je oprostilo. Ker tudi dokaza, da bi šlo za koristoljubje, ni našlo, je Matuhi izreklo milejšo kazen, dvanajst let zapor. Tožilstvo, ki je zahtevalo trideset let zapor za Matuho ter dvanajst let in pol za Heričkovo, z izrekom ni zadovoljno in se bo pritožilo. S sodbo ni zadovoljna niti Kastrinova mati, ki je med obravnavo večkrat ponovila, da ne more svojemu mrtvemu sinu prižgati niti svečke na grobu. Vsak normalen človek seveda razume in sočustvuje z roditeljem, ki je izgubil svojega otroka. A vendar, svečko bi lahko prižgala za vse žrtve, ki so zaradi mamil izgubile življenje. Pokojni Žiga Kastrin pa je trgoval s smrtjo. **D**

Se vidimo doma.

PREMOŽENJSKO ZAVAROVANJE
Z OSEBNO IN PRAVNO ASISTENCO

OPA! Edino premoženjsko zavarovanje z dodano pravno in osebno asistenco v Sloveniji! Sedaj še z asistenco doma!

Premoženjsko zavarovanje **OPA!** je eno in edino zavarovanje, ki zagotavlja zavarovanje premoženja, osebno asistenco, pravno zaščito in po novem, še asistenco doma, ki je na voljo 24 ur na dan in jo lahko uveljavite v primeru večje škode na hiši, stanovanju ali opremi. Osnovni varnosti vašega doma smo dodali poravnavo stroškov odvetnikov, pravnih svetovanj, osebnih nezgod, medicinske oskrbe in prevoza v bolnišnico ter pomoč strokovnjakov pri nujnih hišnih oz. stanovanjskih popravilih, varovanje premoženja v hiši ali stanovanju in asistenco še v mnogih drugih škodnih primerih.

Doma, na poti ali v tujini.

asistenca doma

Po 40 letih uspešnega dela je New Swing Quartet prejel viktorja za življenjsko delo.

Jurij Zrnec je ta čas najbolj priljubljeni »zabavljač«.

Viktorji 2007

Barbara Prevorčič, foto: Gregor Pohleven

Minulo soboto so podelili viktorje za dosežke na področju medijev in popkulture pri nas. Svetleči kipci so nekatere prejemnike presenetili in razveselili, druge razočarali.

Podelitev viktorjev, ki so slovenska priznanja na področju medijev in popularne kulture, je potekala v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma. Priznanja so, kot je že običaj, podelili v dveh kategorijah, in sicer v kategoriji strokovnih viktorjev, ki jih je izbrala Akademija Viktor, in viktorjev popularnosti, za katere so glasovali bralci revije Stop in vsi drugi prek SMS-glasovanja.

Večer sta vodila glasbenika Slon in Sadež. Voditelja sta s svojimi domislicami nekatere nasmejala, nekatere razočarala. Prireditve se je začela s prihodom gostov po rdeči preprogi, ki so jo komentirali Urška Pirš, Brane Kastelic in Andreja Virk Žerdin. Od glasbenih gostov so na odru Cankarjevega doma nastopili Omar Naber, posebna gostja iz tujine Katie Melua, Jan

Plestenjak, Big Foot Mama, Perpetuum Jazzile in Oliver Dragojevič.

»Strokovni« viktorji Za informativno TV-oddajo je viktorja že četrto leto zapored prejela paradna oddaja 24UR, ki jo lahko spremljamo na POP TV. Viktorja za obetavno medijsko osebnost je prejela Lili Žagar, voditeljica informativne oddaje Svet na Kanalu A. Kipec v kategoriji igrane TV-oddaje pa je kakor že nekaj let zapored prejela serija Naša mala klinika.

Strokovnega viktorja v kategoriji zabavne TV-oddaje je dobila oddaja POP TV As ti tud not padu?! z Ladom Bizovičarjem in Jurijem Zrnecem. Jurij Zrnec je prejel še viktorja za voditelja zabavne TV-oddaje.

Za voditelja informativne TV-oddaje je kipec romal v roke Slavka Bobovnika. Med otroškimi in mladinskimi oddajami so bile nominirane Iz popotne torbe, Jasno in glasno ter Štafeta mladosti. Viktorja je prejela slednja. Med dokumentarnimi TV-oddajami je viktorja prejel film Otroci s Petrička avtorja Mirana Zupaniča.

Viktorji popularnosti Med radijskimi osebnostmi so se za viktorja potegovali lanska dobitnica Špela Močnik, Ota Roš in Matej Špehar-Racman. Viktorja je prejel Racman, v kategoriji radijskih postaj pa je Radio Center premagal Radio Hit in Radio 1. Za glasbenega izvajalca so bili nominirani Siddharta, Leeloojama, Jan Plestenjak in Zoran Predin. Letos kipca ni prejela Siddharta, ampak ga je domov odnesel legendarni Štajerec, glavni pevec nekdanje zelo uspešne zasedbe Lačni Franz. Kot televizijska osebnost je Marko Potrč premagal Nino Osenar in Jurija Zrneca. Med televizijskimi oddajami je zmagala oddaja Avantura, za lokalno ali kabelsko televizijo pa je viktorja prejela postaja MTV Adria, ki je premagala Čarli TV in Šport Klub.

Posebni dosežki Kipec za posebne dosežke je (zaslužen) prejel Marko Naberšnik za film Petelinji zajtrk. Drugega viktorja za posebne dosežke je prejel Bojan Kranjc. Viktor za življenjsko delo je pristal v rokah članov legendarnega New Swing Quarteta, ki so nedavno sklenili svojo glasbeno kariero. **D**

Strah pred nesrečnim koncem

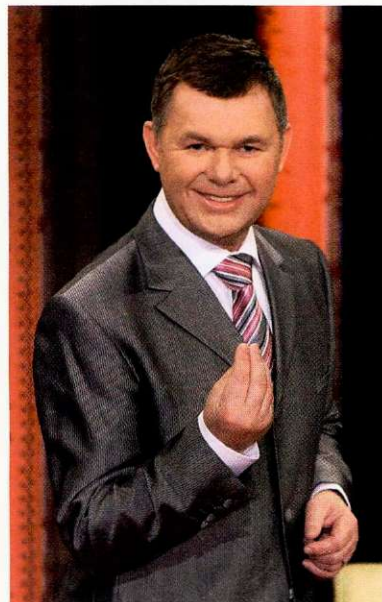
Madonna še vedno velja za kraljico popa. In čeprav dobro skriva svojih 50 let, jo bolj kot vse na svetu skrbi, da bo umrla na odru. Pevka pravi, da ji je zdravje že začelo nagajati. Že večkrat se ji je namreč zgodilo, da je imela težave z dihanjem in je na odru morala malo počivati, da je lahko nadaljevala z nastopom. Priznala je: »Na trenutke se počutim popolnoma nepremagljivo. Vem, da mi publika zaupa in da je vse v najlepšem redu. Na trenutke pa dobim napade panike, težko diham in skrbi me, da bom umrla na odru med nastopom.«

Tako se ji je že zgodilo, da se je s hrptom obrnila proti občinstvu in lovila sapo, se nadihala in nato nadaljevala. Madonna se tudi sicer že leta bojuje s klavstrofobijo. Ob živce jo spravi že to, da ji nekdo diha za ovratnik. Prav zato jo skrbi, da bi umrla v zatohli dvorani brez potrebne kisika in pred očmi zvestih oboževalcev.

Pestijo jo težave z dihanjem.

Vračajo se Glasbeni spomini

Boris Kopitar znova v Glasbenih spominih

Po daljšem premoru se na televizijske zaslone vrača oddaja Glasbeni spomini z Borisom Kopitarjem. Vsi, ki ste oddajo pogrešali, ste pred male zaslone vabljeni na velikonočni ponedeljek, 24. marca 2008, ob 20. uri. Oddaja bo na 2. programu TV Slovenija.

Voditelj in redaktor oddaje Boris Kopitar bo med glasbenimi videoposnetki narodno-zabavne glasbe, ki jih hrani dokumentacija Televizije Slovenija in ki jih gledalci že dolgo niso videli, poskrbel za vezno besedilo. Prijetno bo kramljajal z gledalci, v studio povabil gosta ali gostjo ter tu in tam ustregel željam gledalcev, poskrbljeno bo tudi za humor. V vsaki oddaji bo svoje mesto dobil tudi posnetek z velikimi uspešnicami iz zgodovine slovenskega popevkarstva. Gledalci bodo lahko uživali tudi ob skladbah, ki jih ni v arhivu Televizije Slovenija, saj jih bodo ansambli posneli zdaj in skupaj z voditeljem ugotavljali, kakšni so člani ansambla po letih, ki so minila.

Poleti bo poroka!

Najbolj vroči hollywoodski par Brad Pitt in Angelina Jolie sta že dolgo časa tarča namigovanj o njuni poroki. Zdaj je v rumene medije pricurrla vest, naj bi se par vendarle (končno!) poročil. Srečni dogodek naj bi bil poleti v manjšem družinskem krogu. Njun prijatelj je dejal: »Brad že celo večnost omenja poroko. Popolnoma je predan Angelini in otrokom, zato je pripravljen na ta korak. Poroka bo zasebna.«

Angelina na poroko ne želi povabiti svojega odtujenega očeta Jona Voighta, zato jo bo verjetno oddal kar njen brat James Haven. Kljub temu pa si Brad želi, da bi se obreda udeležil tudi njen oče.

Poroka tako imenovanega najlepšega para na svetu naj bi bila torej poleti, potem ko bo Angie rodila. Igralca namreč pričakujeta drugega biološkega otroka. Po nekaterih informacijah naj bi bila celo dva.

Angelino naj bi oddal njen brat.

Ženska s potenco

Barbara Prevorčič

Lepega jutra s kolegi debatiramo o izumiteljih. O Edisonu, Einsteinu, Koperniku in drugih. O ljudeh, ki so našemu svetu dali obliko in ga opremili z zakoni, po katerih deluje. Izumitelji so v slovarju slovenskega knjižnega jezika opredeljeni kot tisti, ki ustvarijo nekaj novega. Ugotovim, da imamo tudi v ženskem svetu nekaj takšnih primerkov. Ljudi, ki so na svojstven način prispevali k estetiki ženske.

Ena takih je Coco Chanel. Res je, da njeni izumi niso življenjskega pomena in da z njimi svet ni zrasel ali postal okrogel, pa vendar ... Če govorimo o ženskih zadevah, nam je Francozinja vendarle podarila nekaj skoraj čarovniških trikov. In veliko sloga. Svet mode je zapečatila s klasiko in z malo črno obleko, katere čar še vedno ni zbledel. Upajmo, da tudi ne bo, ko bomo za kakšno priložnost vlekli nase vse mogoče čunje in na koncu vseeno ugotovile, da želimo biti klasične in zapeljive hkrati. Kot Audrey Hepburn v Zajtrku pri Tiffanyju ali kot Jackie Kennedy na moževem pogrebu. Ali pa Marilyn v filmu Nekateri so za vroče. Coco bi izbiro pospremila še z naukom, da obleko opaziš, kadar je ženska slabo oblečena, kadar pa je oblečena brezhibno, opaziš žensko.

Ženska namera »ugajati nasprotnemu spolu« gre včasih res prek vseh meja depilacijskega trpljenja, križevega pota stradanja in celo operacijskih popravkov. Brez teh skrajnosti pa je skrb za lastno telo in osebna urejenost čisto dober in upravičen privilegij.

Izumiteljica Coco pa ni ustvarila sloga le kot premišljena kreatorka. »Kriva« je tudi za popularnost porjavele kože vse od leta 1923, ko je na križarjenju po naključju »zgorela« na soncu. S tem je povzročila nov svetovni trend. Nekatere predstavnice njenega spola si sedaj, še preden posije toplo sonce, celo umetno barvajo kožo v solarijih.

Kot sem rekla, svet s Coco Chanel ni spremenil oblike, je pa nedvomno zadišal v najlepših notah. Njen parfüm N 5 še vedno velja za kulturno dišavo. Kaj vse povzroči opojna dišava, pa je že nova tema ... Dišava lahko ustvari ... prihodnost!

Bolj limone kot viktorji

Magični gledalec

Pa je za nami še en medijski popdogodek – podelitev viktorjev. Na videz nič pretresljivega, pač kopija znamenitih grammyjev in oskarjev.

Glede na to, da viktor po slovensko pomeni zmagovalac, bi si za večino letošnjih dobitnikov viktorjev upal trditi, da so dosegli Pirovo zmago ne glede na to, ali gre za t. i. strokovne viktorje ali za viktorje popularnosti. Večino teh prestižnih kipcev so pobasali veljaki s Pop TV in Kanala A – glede na to, da je Pop TV prireditelj tudi neposredno prenašala, drugega niti nismo pričakovali.

Ne vem, po kakšnih kriterijih se podeljujejo strokovni viktorji, ki jih podeljuje skrivnostna 40-članska žirija pod imenom Akademija Viktor. Zato me ni presenetilo, da je med informativnimi oddajami prestižni kipec že četrtič zapored pripadel informativni oddaji 24ur. Vseeno pa nacionalka ni ostala popolnoma praznih rok, saj je viktorja za voditelja informativne TV-oddaje prejel legendarni Slavko Bobovnik, ki pa se na prireditvi ni pojavil. Pravo razočaranje je prinesel viktor za zabavno oddajo – kar dva kipca sta pripadla oddaji As ti tud not padu, in sicer oddaji sami in Juretu Zrncu, enemu od njenih voditeljev. Glede na ne preveč zabavno duhovičenje v omenjeni oddaji sem se nad to odločitvijo kar pošteno zamislil. Prava škoda, da poleg viktorjev ne podeljujejo tudi limon, da bi zadevo malo »uravnotežili«. Kljub temu pa sem

zadovoljen, da je oddaja Svet na Kanalu A dobila viktorja samo posredno, za obetavno medijsko osebnost (Lili Žagar).

Da znajo podeljevalci medijskih nagrad dobro poskrbeti za kakšen »figov list«, dokazuje nagrada za dokumentarec Otroci s Petrička, kar je eno redkih prijetnih presenečenj, medtem ko je med otroško-mladinskimi oddajami zmagala Štafeta mladosti, spomin na dobri, stari socializem. Skoraj bi začel verjeti, da je ime oddaje povezano s pokojnim (nekdanjim) predsednikom Drnovškom, ki ga nekateri primerjajo z maršalom Titom. No, za »pokojne« se je našlo še nekaj: viktorja za življenjsko delo so prejeli člani legendarnega New Swing Quarteta, ki so nedavno dokončno zapustili glasbeno sceno. Kakšen viktor se najde tudi za novinca, na primer za Mateja Špeharja-Racmana, ki je dobil viktorja za radijsko osebnost, čeprav izhaja s precej slabo poslušanega radia Aktual. Omenjeni radio je namreč zrasel na pogorišču nekdanjega RGL podobno kot pred njim Radio 1 (Poslovni val) in Radio Ekspres (Radio Gama MM). Čisto mimogrede: nekdo bi moral povedati vodstvu Radia 1, da s tistima dvema sosedoma, ki govorita gorenjsko, seka povsem mimo – legendarnemu Serpentinščku, ki ga igra Marjan Šarec, ne sežeta niti do mezinca na nogi.

Skratka, nacionalna TV je bila, kar se nagrad tiče, tokrat povsem v ozadju in marsikateri zlobnež bi verjetno pripomnil, da je »grimsovizija« tokrat dobila močno klofuto. Toda če smo iskreni, niti reviji Stop, ki podeljuje viktorje, ne gre dosti bolje, saj se ne more pohvaliti z veliko branostjo in je zato samo še statist na popsceni, na kateri imajo vse vajeti v rokah »popkanalovci«. Zato izbor dobitnikov letošnjih viktorjev pravzaprav ne preseneča ... ▣

Oven
21.3.-20.4.

Razmišljali boste o življenju, ki se vam bo zdelo nenadoma dosti svetlejši in lepše. Veliko vam bo prihranjenega, če se boste manj sekirali in bolj zauपालi. Oddahnili si boste po opravljenem napornem delu.

Bik
21.4.-21.5.

Vse odločitve, ki ste jih sprejeli do sedaj, so se nekako izkazale za le delno pravilne. Pomoč, ki jo vam bodo ponudili, sprejmite ne glede na vse, kar se dogaja. Tako bo najbolje za vas in tudi za vaše najbližje.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Čutili boste, da se o vas pogovarjajo, češ da ste dvojni in težkega značaja. Ob vsem tem vam ne bo niti malo prijetno, saj se boste morali zadrževati, da ne bi jezno izbruhnili ob najbolj nepravem času.

Rak
22.6.-21.7.

Ker ste se imeli priložnost odpočiti, vam ne bo prav nič težko malo naporneje delati. Motilo vas bo samo sonce, ki bo sijalo na vso moč in vas vabilo na ulico. Potrpite, ob popoldnevih se boste lahko sprostili.

Lev
22.7.-21.8.

Spet vas čakajo nemajhni nesporazumi, ki pa jih boste nadvse dobro rešili in se proslavili kot zmagovalci, kar levi zagotovo ste. Dobre volje vam v tistem trenutku ničesar ne more pokvariti.

Devica
22.8.-21.9.

Ker ste nekje prebrali, da so oreški zelo koristna hrana, se boste vrgli na takšen jedilnik. Nič vam sicer ne bo manjkalo, vendar boste vseeno pogrešali vse dobrote, ki ste jih bili vajeni od prej.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Vse zaostanke boste uspešno odpravili, zato si boste nemara lahko privoščili pol dneva dopusta. Ženske tehtnice boste uživale v nakupovanju, moški pa se boste sprostili v naravi in pri športu.

Škorpion
23.10.-21.11.

Nekoliko vas bo mučilo dolgočasje, ki je posledica preobilice dela. Toda to lahko kaj hitro odpravite, saj boste imeli za to veliko priložnosti, če ne drugače, zavrtite nekaj telefonskih števil in družba bo tu.

Strelec
22.11.-20.12.

Nekomu boste naredili uslugo, ne da bi pričakovali kakšno povračilo. Kljub temu se vam bo zdelo dobro, saj je bila ravno ob pravem času. Sicer boste v redu, le časa vam bo malce primanjkovalo.

Kozorog
21.12.-19.1.

Vesela pomlad se je začela in pri srcu vam bo nadvse prijetno že ob sami misli na sonce in svež veter. Premislite o tem, da bi si privoščili nekaj prostih dni in se naužili narave. Poiščite si prijateljsko spremstvo.

Vodnar
20.1.-18.2.

Dnevi bodo bežali zelo hitro in neopazno. Zdelo se vam bo, da so ljudje nekako pozabili na vas in da se vas nihče ne spomni niti toliko, da bi vas vprašal, kako se imate. Toda to ni res in boste še presenečeni.

Ribi
19.2.-20.3.

Tudi vas se bodo lotili, zato se kar pripravite na to, kaj boste povedali v odgovor. Stvar se ne bo tako zapletla, kot ste pričakovali. Proti koncu tedna si boste že lahko oddahnili in si privoščili izlet.

ADRIA

Doma nad oblaki.

Nagradna igra Adrie Airways:
2 x povratna vozovnica!*
Vse Adriine ugodne ponudbe si lahko ogledate na www.adria.si ali pokličete na 080 13 00.

www.adria.si

*pristojbine niso vključene

SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	GRŠKI PESNIK Z OTOKA LESBOSA	TROPSKO ALI SUBTROPSKO DREVO	OSEBNI ZAIMEK	NEKDANJI ALPSKI SMUČAR MLEKUŽ	LJUBIMEC NIMFE GALATEJE
BLOKADA						
PREBIVALEC IRANA						
ITALIJANSKA ALPSKA SMUČARKA (BARBARA)						
VELIKA ROPARSKA RIBA				EVA SRŠEN GRŠKA CRKA		
RUDAR						
ZARODEK LISTA ALI CVETA					ACETILENSKA SVETILKA	KATARINA (LJUBKOVALNO)

DEMOKRACIJA	PRIPADNIK PLEMISKIH STOPENJ V ANGLIJI	MOŠKI, KI PRETIRANO PIJE ALKOHOLO	HROŠČ, LIČINKA ŽIVI V SLANINI	ATLET, KI TEČE MARATON	ALFI NPIČ	DEMOKRACIJA	REKA PAD		GESLO	RIBIŠKA MREŽA		
							REŽISER HOWARD			ČEŠ. KNJIŽ. (KAREL)		
	ŽIVALI ISTE VRSTE						ŽIVAL, KI LOVI ZA HRANO					
	ENO OD IMEN LITERATA POEA						LAPOR (NARECNO)				LATINSKI VEZNIK	
	DEDALOV SIN V GRŠKI MITOLOGII				BIVŠI NOGOMTAŠ CUKROV		PREBIVALCI NEMČIJE				TANTAL	
	TUJE MOŠKO IME						KEMIJSKI ZNAK ZA NEON	ODVAJALNO SREDSTVO			GLAVNO MESTO ALBANIJE	
DEMOKRACIJA	SESTAVINA OKLEPOV MAZILO						DVANAJST MESECEV	ANDREJ JEMEC		REKA NA KITAJSKEM		
								LUKA TALEN		IGRALKA AGAIOVA		
	STEKLO ZA ENO OKO							REKA V ROMUNII				
	DAVNI NAROD V RUSIJI						VEK, DOBA, VEČNOST		SLOV. TV NOVINAR (TOMAŽ)			
	PREBIVALEC SIRIJE						SVINJSKI ŽELODEC Z NADEVOM		ČAČAK			
	TONE KUNTNER		KEMIJSKI ZNAK ZA KALCIJ				OLIVER TWIST		OTOK V OTOCIJU TUAMOTU			DEMOKRACIJA

Rešitev prejšnje križanke

GALOŠE, OMARAR, RIVERA, NEOLIT, JT, ČO, KE, AKSIS, MODELAR, LATJE, APOLONIJ, ITA, KORAB, PESA, GANA, LJ, RAAS, ARIŠIMA, AN, TI, TAS, PONOVIČEV, OKLA, ANIMATOR, RTANJ, ACARINA, AVTO, NE, AKAN

Nagrajenca 10. številke

- 1. nagrada:** **MARIJA GOLEŽ**
Rožnodolska 55, 2341 Limbuš
- 2. nagrada:** **RAJKO OKORN**
Sp. Besnica, Trata 52, 4201 Zg. Besnica

Dobitnikoma čestitamo in ju hkrati prosimo, da nam pošljejeta fotokopijo svoje davčne številke, kar je pogoj za izplačilo nagrade.

Nagradi

- 1. nagrada:** povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana–Amsterdam
- 2. nagrada:** povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana–Sarajevo

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradno križanko izrežite in najpozneje do 27. 3. 2008 pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315, 1001 Ljubljana, s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

› **17.3.1834** se je rodil nemški izumitelj avtomobila Gottlieb Wilhelm Daimler.

› **17.3.1848** je Matija Majar Zilski opisal politični program Zedinjene Slovenije z besedami: »Vsaki naj v svoji deželi doma živi, kakor mu je drago in ljubo: Nemec po nemško, Italijan po italijansko, Voger po vengersko in Slovenec po slovensko.«

› **17.3.1991** so ustanovili Slovensko nacionalno stranko. Predsednik je postal Zmago Jelinčič.

› **18.3.1414** so zadnjič opravili obred ustoličenja koroškega vojvode ob knežjem kamnu pri Krnskem gradu. Vojvodi je slovenski kmet zadnjič izročil oblast.

› **18.3.1942** je začela italijanska vojska večdnevno očiščevalno akcijo na območju Mokrica. Najprej je požgala vasi Golo in Škrilje, čez tri dni pa še enajst zaselkov.

› **19.3.1929** so na železniški progi v Zidanem Mostu začeli graditi drugi železniški most na Savinji.

› **19.3.1942** so italijanske oblasti aretirale skoraj vse častnike in podčastnike jugoslovanske vojske v Ljubljanski pokrajini. V Ljubljani in Novem mestu so jih zbrali 1.120 in jih od 22. marca do 4. aprila poslali v koncentracijsko taborišče Gonars.

› **20.3.1815** so na dunajskem kongresu priznali nevtralnost Švice.

› **20.3.1883** je 1.428 slovenskih očetov na tržaški mestni svet vložilo vlogo, naj se za njihove otroke ustanovi v mestu slovenska osnovna šola.

› **20.3.1991** so v oddaji Žarišče na TV Slovenija razpravljali o slovenskih oboroženih silah. V času, ko se je ugibalo o mogočem državnem udaru JLA, so nekateri politiki dvomili o smiselnosti oboroževanja Slovenije in podpisovali deklaracijo o razorožitvi.

› **21.3.1848** je 300 do 500 lžancev napadlo grad, ga oplenilo in požgalo gruntne knjige, urbarje in hišno opremo. Nato so se puntarji obrnili proti lovskemu gradiču Namršel pri Želimljah in ga oropali.

› **21.3.1886** se je v Trstu rodil slovenski odvetnik in politik Ivan Marija Čok. Med drugim je bil predsednik Zveze jugoslovanskih emigrantov iz Julijske krajine.

› **21.3.1949** se je rodil filozof in publicist dr. Slavoj Žižek, ki je »zaslovel« kot ideolog LDS. Zanimivo je, kako je označil »prijatelja«, sedanjega predsednika Zares Gregorja Golobiča: »On je moj najboljši prijatelj! Ljubim ga! (I love him!) ... On je bodoči slovenski Stalin.«

› **23.3.1990** je strokovna skupina Zbora za ustavo, ki sta jo vodila France Bučar in Peter Jambreč, objavila Osnutek nove slovenske ustave, tako imenovano Demosovo ustavo.

POGLED NAZAJ (OD 17. 3. DO 24. 3.)

Velika noč

Če bi obveljala odločitev koncila v Niceji, bi vsako leto od **21. marca 325** ta dan praznovali veliko noč. Kasneje je obveljalo, da se velika noč praznuje na nedeljo po prvi pomladanski luni, ki je letos 23. marca. Do sprememb je prišlo zaradi sprememb koledarja. Julijanski koledar, ki ga je uvedel Julij Cezar leta 46 pred našim štetjem, je bil osnova za merjenje časa v srednjeveškem zahodnem svetu. Menih Dionysius Exiguus pa je leta 525 predlagal, da bi leta šteli od Kristusovega rojstva.

Proti koncu srednjega veka so astronomi opazili, da se velika noč praznuje vedno pozneje. V zadnjih letih 16. stoletja je ta razlika v primerjavi z julijanskim koledarjem znašala že 10 dni. Astronomi so spoznali, da je julijansko leto za 0,0078 dneva predolgo. Da bi znova določili začetek pomladi, je bila potrebna koledarska reforma. Po dolgih pripravah se je leta 1582 lotil papež Gregor XIII. Reformirani koledarski sistem je dobil po njem ime gregorijanski koledar.

Ulični spopadi v Trstu

V Trstu je prišlo **20. marca 1952** do velike javne italijanske manifestacije, ki se je izrodila v ulične spopade. Ti dogodki so sprožili sklic londonske konference med zavezniki in Italijo.

Stiska in pritiski na slovensko narodno skupnost na ozemlju STO so v skupno akcijo združili slovenske »titovce«, liberalce in katoličane. Njim se niso pridružili le »vidaljevci«, to je pripadniki komunistične partije STO. 14. aprila 1952 so ob spomeniku štirim junakom v Bazovici priredili množični tabor z več kot 10.000 udeleženci. Opozorili so na krepitev fašizma in iredentizma v Trstu. Tako imenovani bazoviški duh se ni dolgo ohranil, vendar je zborovanje opozorilo zaveznike na težak položaj slovenske manjšine.

Leta 1953 se je tržaška kriza še stopnjevala, saj je italijanska vlada vodila nacionalistično politiko. Napetost je začela naraščati poleti 1953 in dosegla višek 8. oktobra 1953, ko sta vladi ZDA in Velike Britanije objavili dvostransko noto in razglasili, da bosta cono A STO prepustili italijanski državi.

Bitka za nasledstvo

Na 5. kongresu ZKS, ki se je začel **17. marca 1965** v Ljubljani, so govorili o mednacionalnih odnosih v Jugoslaviji. Po sporih in spopadih v jugoslovanskem političnem vrhu v prvi polovici leta 1962 se je odnos med reformisti in centralisti umiril, a »bitko« so dobili drugi. Ustava SFRJ, sprejeta aprila 1963, je namreč vsebovala rešitve, kakršne so glede državne ureditve zagovarjali centralisti.

Najvidnejši zagovornik centralizma Aleksandar Ranković je postal podpredsednik države, hkrati pa je v partijski hierarhiji ostal njen »kadrovik«, tako da je bila zveza komunistov v veliki meri v njegovih rokah. Zaradi svoje povezave z Udbo je v resnici imel največjo moč. S svojo vzporedno politiko je pravzaprav že ogrožal Titov položaj. Želel je postati njegov naslednik tudi v vrhu zveze komunistov, to pa je kvarilo odnos med njim in Kardeljem. V ospredju je bilo vprašanje Titovega naslednika na čelu partije, saj naj bi bil Tito zagrozil z odstopom s položaja generalnega sekretarja ZKJ. Kardelj je postal predsednik Skupščine SFRJ in je Tita prepričal o odpiranju vprašanja mednacionalnih odnosov v Jugoslaviji.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridruže pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 9/71

Zaščitni zakon je dosežen (1)

V Demokraciji 28. februarja letos ste objavili daljši prispevek g. Pavla Ferluge, mojega primorskega sorojaka in dolgoletnega znanca. V njem se loteva kar nekaj vprašanj, ki sem se jih dotaknil v pogovoru, ki sem ga imel z novinarko vašega tednika gospo Lucijo Horvat. Ob tej priložnosti se ji iskreno zahvaljujem za postavljena vprašanja in za velik takt, ki ga kaže do naše zamejske stvarnosti.

Težko bi odgovarjal na vse pripombe g. Pavla Ferluge, vendar se moram vsaj na kratko dotakniti dveh problemov.

»Zaščitni zakon je dosežen. ... Razumem, da moramo biti optimisti, toda ne tako otročje vneto za vsako drobtinico ...«, piše g. Ferluga.

Osebnost sem se tudi kot deželni poslanec Slovenske skupnosti z vso močjo nad 30 let zavzemal za tak pozitivni zaščitni zakon, ki bi vse Slovence v Italiji zares

zadovoljil. A ni bilo tako. Zahvaliti se moramo rojstvu slovenske države in naši samostojnosti, da smo vsaj nekaj dosegli: zaščitni zakon v letu 2001 in zakon avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine v letu 2007. Močni beograjski Jugoslaviji to ni uspelo. Brez pritiska samostojne Slovenije bi tudi teh zakonov najbrž ne imeli. Tema zakonoma je spomladi leta 2007 državni zbor Republike Slovenije dodal še svoj zakon za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Zdaj moramo te zakone po svojih močeh izvajati, ker to terjajo od nas sedanjí čas. Krilatice »hočemo vse ali nič« nas je v preteklosti zelo dosti stala, kot nas je mnogo stalo vse drugo, kar je bilo po vojni nam v škodo, npr. »Življenje damo, Trsta ne!«, »Živela fratelanca med Slovenci in Italijani« itd. A pustimo zgodovino ob strani!

Slovenci v Italiji drago plačujemo Kardeljev povojni diktat, ko je našim levičarskim Slovcem od zgoraj ukazal, da morajo voliti za italijanske napredne levičarske stranke, češ da slovenstvo v politiki ni važno, ker nas bo razredni boj sam pripeljal na oblast povsod, kjer bo zmagal komunizem, torej tudi v Italiji, zato nič slovenskih strank, ampak le delavske italijanske stranke. Tako približno Edvard Kardelj takoj po vojni. In res so se naši levičarski Slovenci spravili na to tvegano pot, za katero so poznejši dogodki pokazali, da je bila povsem zgrešena.

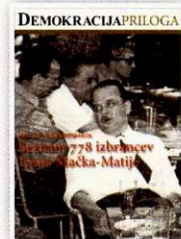
Omenjeni Kardeljev diktat drago plačujemo Slovenci v zamejstvu še danes. A prišel bo dan, v to globoko verjamem, ko se bomo vsi Slovenci v Italiji, tudi tisti na levičarskih pozicijah, zavedali, da moramo biti

Slovenci v zamejstvu navzoči ne le v kulturi, športu, cerkvi, gledališču, ampak tudi v samostojnem političnem življenju. In to po zgledu vseh narodnih manjšin v Evropi.

Zakaj bi torej bili pri tem razvoju Slovenci v Italiji, Avstriji in drugod le žalostna izjema?

Dr. Drago Štoka, Trst

št. 10/priloga

Slovenska komunistična kasta (1)

Zakaj se kdo, ne da bi ga vprašali, znajde na kakem spisku kot jaz na Mačkovem v vaši Demokraciji, ne vem.

Zaman me boste iskali med člani partije, v katerem od partijskih združenj ali v bližini tovrstnih središč.

V šestdesetih letih prejšnjega stoletja sem bil najprej še kot študent dirigent Akademskega, pozneje pa radijskega Komornega zbora.

Sem se znašel na »vašem« spisku, ker sem bil takrat ravno na očetih? Ne vem. Vi pa, ki ste ga objavili z zame skrajno žaljivim uvodnikom, bi to morali vedeti.

Še enkrat. Brez moči smo, če si nas kdo (kdaj prej ali danes) brez vprašanja zapiše v svoj zaželeni seznam. Po tem, kar ste v zadnji številki Demokracije storiili meni, pa lahko nadaljujete z objavljanjem spiskov vseh, ki smo nič krivi živeli v povojnih realkomunističnih desetletjih ... Vse do danes, ko nastopite Vi, drugačni, brez spiskov, čistih rok in namer.

Lojze Lebič, Ljubljana

Pojasnilo uredništva!

Gospod Lojze Lebič se je razumljivo prizadeto odzval na objavo seznamov povabljenih na sprejem pri Ivanu Mačku-Matiji, ker je bilo na enem od seznamov omenjeno tudi njegovo ime. Naj opozorimo, da teh seznamov nismo sestavljali na Demokraciji, ampak gre za dokumente iz tistega časa, ki jih mi nikakor ne moremo »frizirati« oziroma prirejati, saj bi bilo to nekaj nezasižanega in popolnoma neprofesionalnega. Na dejstvo, da so na seznamu tudi glasbeniki, ki so po službeni dolžnosti nastopili na omenjenih sprejemih (čeprav niso imeli nič skupnega s komunistično oblastjo), nas je opozorila že operna pevka Vilma Bukovec. Njen odgovor smo objavili v prejšnji številki Demokracije.

Uredništvo Demokracije

št. 11/71

Šrotova nočna mora (2)

Glede na to, da sem avtor članka pod zgornjim naslovom (Demokracija št. 9, str. 16-17), na katero se je odzval predsednik SLS Bojan Šrot, čutim dolžnost, da odgovorim na njegove navedbe ne glede na to, da Bojan Šrot očitno ni dobro prebral članka, sicer bi opazil, da je bil podpisan z imenom in priimkom avtorja.

Toda pustimo podrobnosti. Bojan Šrot obtožuje tednik Demokracija, da je postregel s »serijo neresnic, žaljivih in neutemeljenih ocen« o njem kot osebnosti ter »analitičnih zaključkov brez

► kakršnih koli verodostojnih in vsebinskih osnov«. Precej hude obtožbe. Pričakoval bi, da jih bo Šrot podkrepil s kakšnim argumentom, ne pa z izgovori, da je edino naš medij ocenil, da intervju z novim predsednikom SLS »očitno ni dovolj aktualen«. V zvezi s tem naj opozorim, da se uredništvo Demokracije avtonomno odloča o intervjujih, ki jih naredimo in objavimo – za to ne potrebujemo prišepetovalcev in ne »pokroviteljstva« raznih pivovarn in drugih gospodarskih družb. Glede na to, da je Bojan Šrot v zadnjih mesecih, odkar je predsednik SLS, dal kar nekaj intervjujev za različne časopise in revije, se nam je zdelo nepotrebno, da bi delali intervju s človekom, ki ga nacionalni mediji (zlasti dnevni časopisi) v določenem obdobju oblegajo. To pa seveda ne pomeni, da ignoriramo predsednika SLS – zagotovo se bo znašel med intervjuvanci Demokracije, vendar takrat, ko bomo presodili, da je primeren čas za to. Če pa Bojana Šrota moti, da se v člankih ukvarjamo z njim, njegovimi sorodniki, prijatelji in strankarskimi kolegi, je to najprej njegov problem oz. problem njegove politične drže, ki sproža takšne ocene. Upam seveda, da je Šrot toliko zrel politik, da zna sprejeti odgovornost za posledice svojih dejanj, tudi ko gre za odmeve v medijih.

Dokazov, da je Bojan Šrot članek slabo prebral, je veliko. Trditev, da ga je prestrašila aretacija članice SLS Hilde Tovšak, je bila zapisana le ob fotografiji, ne pa v samem članku, kjer tudi nikjer ni bilo omenjeno, da je

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

Hilda Tovšak predsednica občinskega odbora SLS Mislinja. Zapisal pa sem, da so Šrotovi komentarji akcije »čista lopata« najverjetneje povezani s tem, da je bila v policijski akciji proti gradbeniškim lobijem med drugim osumljena članica SLS Hilda Tovšak, sicer Šrot omenjeni akciji ne bi pripisoval političnega ozadja. Če bi imela policijska akcija proti gradbenikom politično ozadje, bi policija osumila nekoga, ki je blizu SDS? Niti pregovorno ostri opozicijski prvaki po aretacijah gradbenikov niso dajali takšnih ocen. Moja ocena glede »osebnih težav« Bojana Šrota pa temelji na tem, da je vodja poslanske skupine SLS Jakob Presečnik odnose v vladni koaliciji orisal diametralno nasprotno od predsednika stranke. Zato povsem verjamem Šrotovim navedbam, da SLS ni avtoritarna stranka, vendar nasprotujoča si stališča predsednika stranke in vodje njene poslanske skupine – kar Šrot v pismu zamolči – kažejo na neuskkljenost znotraj stranke. Kdo torej solira?

O Šrotovih namigovanjih, komu gre SLS v nos, ne bi razpravjal, vprašal pa bi se, zakaj javnomnenjska podpora SLS po kongresu 17. novembra lani ni zrasla, čeprav strankam, ki zamenjajo vodstvo, ta običajno zraste. Ne bom ugovarjal Šrotovi trditvi, da politika SLS ni pragmatična politika, ki bi svoje politične odločitve usmerjala po trenutnih javnomnenjskih trendih, vendar imam občutek, da želi Šrot s svojo držo nagovarjati predvsem volivce, ki so nezadovoljni z vlado, čeprav je SLS vladna stranka.

Šrot ugovarja tudi tezi, naj bi mu ustrezal poziv računskega sodišča k razrešitvi ministra za okolje in prostor Janeza Podobnika, pri tem pa priznava, da še ni komentiral »te odločitve« (za kakšno odločitev je pri pozivu računskega sodišča sploh šlo?), za katero sicer meni, da je ne navadna in glede na dane očitke tudi neprimerna. Glede na to, da je predsednik računskega sodišča Igor Šoltes prvič pozval Podobnika k odstopu 6. februarja letos in da je od omenjenega poziva do Šrotovega odziva na moj članek minil cel mesec, se sprašujem, koliko znaša reakcijski čas predsednika SLS, da se odzove na poziv računskega sodišča k razrešitvi ministra, ki je hkrati tudi podpredsednik SLS. Mimogrede: časnik Delo, ki je v lasti Pivovarne Laško (le-to pa vodi Bojanov brat Boško Šrot), je ves čas ostro nastopal proti Podobniku.

Glede na to, da Bojan Šrot ne obžaluje, da je na kongres povabil svoja brata Boška in Srečka in da je njuna navzočnost marsikoga zmotila, bi ga vljudno prosil, da se opredeli do uničevanja tednika Mag in

97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

pritisikov na njegove novinarje (tiste, ki so nedavno prejeli Jurčičevo nagrado). Kolikor vem, pritiske na novinarje izvajata predsednica nadzornega sveta Dela Andrijana Starina Kosem in njen namestnik Stojan Zdolšek, oba pa sta bila v nadzorni svet imenovana po volji lastnika Dela, tj. Pivovarne Laško. Glede na to, da je medijska problematika že kar nekaj časa v ospredju političnega dogajanja, pričakujem, da bo tudi predsednik SLS Bojan Šrot izrekel kakšen komentar v zvezi z dogajanjem v časopisni hiši Delo, posebej v uredništvu Maga.

Gašper Blažič, Demokracija

Cerkve in župnišča na udaru roparjev

Duhovniki smo se v bogoslovju in na teološki fakulteti predvsem pripravljali na dušnopastirsko delo v župnijah. Naše temeljno poslanstvo je prav gotovo molitev in oznanjevanje Jezusovega evangelija. V tem tako pomembnem duhovnem poslanstvu smo seveda pogosto naivni in ne pričakujemo, da se nam lahko zgodi, da človeška hudobija ustavi naše delo.

Apostol Peter, ki je bil silno praktičen človek, ni pokazal nobene naivnosti. Na Oljski gori je v družbi apostolov in Jezusa čakal na veliko množico, ki je prihajala na goro pod vodstvom izdajalca Jude Iškariota. Ta množica je v rokah imela meče in kole. Evangelist Matej je zapisal, da je apostol Peter v trenutku, ko so Jezusa prijeli, stegnil roko, potegnil svoj meč, mahnil po služabniku velikega duhovnika in mu odsekal uho. Jezus je apostola Petra (po Matejevem zapisu) takoj posva-

88.3 & 105.1 MHz
ALPSKI VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

RADIO UNIVOX
107.5 MHz
e-mail: info@univox.si

ril: »Spravi meč na njegovo mesto; zakaj vsi, ki za meč primejo, bodo z mečem pokončani. Ali misliš, da bi ne mogel prositi svojega Očeta in bi mi takoj poslal več ko dvanajst legij angelov?«

Zanimivo, da evangelist Marko (ki je prvi napisal evangelij) nič ne omenja Jezusove zavrni- tve pogumnega Petra. Pove le, da je eden izmed zraven sto- ječih potegnil meč, mahnil po služabniku velikega duhovnika in mu odsekal uho.

Še bolj nenavadno je o tem dogodku pisal Luka. Takoj po izdajalskem Judovem poljubu so vsi apostoli, ki so bili z Jezusom na gori, enodušno vprašali: »Gospod, ali naj z mečem mahne- mo?« Torej so bili vsi oboroženi z meči. Ko je Peter zamahnil z mečem po služabniku velikega duhovnika, je Jezus odgovoril: »Nehajte, ne več!« Jezus je torej prav gotovo vedel, da imajo nje- govci učenci za samoobrambo na Oljski gori celo orožje in jih je šele po njegovi uporabi posvaril.

Kdor koli v zadnjem času več prebira klepet na internetu o iz- javah duhovnikov ob vlomih v naše cerkve in župnišča, se lahko globoko zamisli. Ali Slovenija res postaja dežela roparjev in razboj- nikov, ki so se – po reklami neka- terih naših medijev, da je Cerkev polna bogastva – lotili roparskih pohodov na župnijske in podru- žnične cerkve ter župnišča.

Dokler ni bilo na Prešernov dan (8. 2. 2008) vlomljeno tudi v župnišče v Begunjah pri Cerknici, sem samo zgrožen in žalosten bral v Slovenskih novicah o ropu v dobrepoljskem župnišču (sre- di belega dne!). Na internetnih straneh so se začeli oglašati du- hovníki ter so poleg Dobrepolja in Begunj pisali o vlomih in tatvi- nah v Hinjah, Kamence - Novem mestu, Šentjurju pri Grosupljem, Domžalah, Studencu, Šentjanžu, Mokronogu, Hočah, Starem trgu pri Slovenj Gradcu, Selah, Pivki, Premu in še drugod ...

Župnik župnije Boštanj se pov- sem upravičeno sprašuje: »Ali bo kdo sprožil alarm, poklical novinarje, sklical tiskovno kon- ferenco? Kdo bo zavpil, da smo tudi duhovniki ogroženi? Ukvar- jamo se s pastoralnimi načrti in pastoralo, a niti v lastnem župni-

šču nismo varni. Kako ti roparski vloni vplivajo na moje duševno in telesno zdravje? Kako naj bom ob tem veder, srečen in nasmejan duhovnik, če me je vsak večer strah in če grem zjutraj s stra- hom po stopnicah?« Ali kot je temu duhovniku rekel eden od njegovih prijateljev: »Ko grem zvečer v spalnico, se počutim, kot bi šel v klavnico ...« In nazadnje se župnik boleče sprašuje: »Ali si zaslužim živeti varno?«

Po teh množičnih roparskih vlomih v slovenska župnišča se tudi sam s strahom sprašujem, ali bom jutri še živ v župnišču, ki ni dovolj zavarovano. Ali me bodo roparji samo ranili in zvezali ali pa docela uničili, če pridejo po »bogastvo Cerkve« v mojo malo in finančno ne ravno premožno župnijo? Ali niso roparji, ki so s 180 kg težkim trezorjem odpeljali 3 dragocene kelihe, oropali našo župnijo in posredno tudi sloven- ski narod in državo? Ob tako po- gostnih tatvinah dragocenih slik, kipov, kelihov idr. iz naših cerkva in župnišč bo Slovenija postala siromašnejša, izropana, pusta in prazna. Tukaj gre za soodgovornost državnih organov in odgovornost nekaterih predstavnikov Cerkve, da bolj zavarujejo narodno, ver- sko in kulturno bogastvo, ki ni last papeža, škofov, duhovnikov in redovnikov, ampak last naših župnij in našega naroda.

In končno, kaj bomo storili, da ne bomo imeli vsi duhovniki in redovniki občutka, ko gremo v spalnico, kot da gremo v klavni- co? Tudi verskih in katehetskih statistik, finančnih poročil in prepisov matičnih knjig ne bomo mogli več urejati, če bomo padli v roke roparjem, ki si že za manjšo vsoto denarja upajo izvršiti tudi najhujši zločin. Pomislimo na pet zločinsko umorjenih duhovnikov v zadnjih 20 letih!

Pri roparskem vdoru v župni- šče ne moremo vedno računati na vsaj dvanajst legij angelov, ki bi nas branili. Ob tem se mi po- stavlja pomenljivo vprašanje, kako naj še naprej ostanem miren in nenasilen duhovnik in kako naj brez samoobrambe z orožjem ohranim ljubo življenje, ki je naj- večji Božji dar.

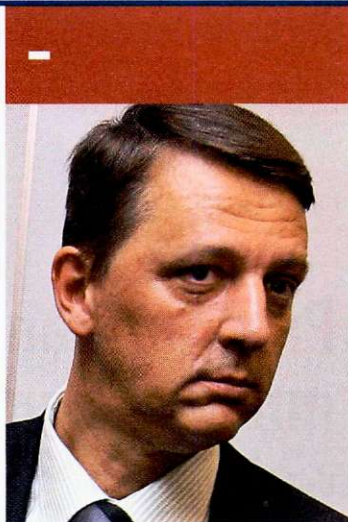
Maks Ipavec,
Begunje pri Cerknici

Programirana mnenjska zmeda!

Marija Vodišek

Pred začetkom šestmesečnega predsedovanja Slovenije Evrop- ski uniji je vlada zaprosila parlamentarno opozicijo pa tudi razne samooklicane predstavnike slovenske javnosti, da se v tem času vzdržijo pavšalnih napadov nanjo. No, to se seveda ni zgodilo, nasprotno, napadov in neupravičenih kritik je še več kot običaj- no. Nasprotniki vladne koalicije so upali, da je vlada zaradi svojih evropskih dolžnosti prezaposlena, da bi lahko sproti reagirala na načrtno vnašanje javnomnenjske zmede. Glavni akterji pri tem delovanju so mediji vseh spektrov, najbolj pa dnevno časopisje, ki med seboj kar tekmuje, kdo bo bolj zmaličil resnico. V Sobotni pri- logi Dela 8. marca je v rubriki »Prejeli smo« dolg in koristen članek slovenskega zunanjega ministra Dimitrija Rupla. Članek ima na- slov: Novi prispevki k slovenski zmedu. 1. točka: Lanska zmeda, v kateri zvemo, da je slovenski zunanji minister 2. 11. 2007 poslal na Delo članek z naslovom Končati zmedo, vendar ga osrednji sloven- ski časnik ni objavil. Kdo je o tem odločal? Lastniki, nadzorni svet ali urednik? Sodeč po Delovem pisanju in uvodnikih upravičeno menimo da vsi skupaj. Zunanji minister je napisal, da neustrezno prikazovanje realnosti vodi v zmedo in da to seveda škoduje Slo- veniji. Pa ne le doma, temveč tudi pri slovenskem predsedovanju EU. V tokratni časopisni objavi zunanji minister komentira objavo zapisnika pogovorov, ki jih je imel politični direktor slovenskega MZZ pred božičem v Washingtonu. Ukradena depeša, ki naj bi obravnavala kosovsko vprašanje, je bila sočasno objavljena v lju- bljanskem Dnevniku in beograjski Politiki. Splošni komentarji novinarjev vseh slovenskih dnevnikov so bili zavajajoči in kot obi- čajno neprofesionalni, še celo bolj kot srbski. Spet so za krivca oži- gosali tistega, ki je krajo dokumenta odkril, in ne tatov in verižnih spletkarjev. Pazljivemu opazovalcu in spremljevalcu slovenske politike in diplomacije je jasno, da so že vseskozi na delu ljudje, ki hočejo za vsako ceno škodovati slovenski vladi. Realnost tega hu- dega meddržavnega prekrška, kar kraja diplomatskega dokumen- ta vsekakor je, je bila namenoma popolnoma zavajajoča. Lahko rečemo, da kar hujskaško naperjena predvsem proti MZZ. Nato je sledila še vprašljiva intervencija informacijske pooblaščenke, ki je vso zadevo še bolj zapletla, ker je ni znala ali ni hotela pra- vilno oceniti. Sicer pa gledalci TV Odmevov, v katerih nastopajo razni »strokovnjaki« številnih področij, lahko ugotovimo, da so njihovi komentarji in ugotovitve največkrat, milo rečeno, podob- ni mlinom na veter, ki se vrtijo v prazno. V tej nedorečenosti ali pa tudi neznanju so prvi na žalost pravniki. Tudi informacijska pooblaščenka (ne vem, zakaj jo potrebujemo), ki je pred kratkim svoje trditve morala dvakrat podpreti z besedami »prokleta do- bro jih poznam«. Sic. V takem primeru je država tista, ki mora biti varovana, ne pa posameznik, ki se odloči za izdajstvo. Tarči sta domovina in vlada. Negativne posledice pa mora reševati prav ta vlada. Kakšen paradoks! Naj razume, kdor more!

Politični semafor

Še vedno aroganten Preiskovalna komisija državnega zbora, ki preučuje domnevno sporne prodaje deležev KAD in SOD v 83 gospodarskih družbah in jo vodi Branko Marinič (SDS), je zasllišala poslanca SD Antona Ropa, ki je bil pred leti na vodstvenih mestih v KAD in SOD. »Ravnali smo gospodarno in v primerjavi s to vlado neverjetno racionalno,« je zatrjeval Rop, ki na konkretna vprašanja predsednika komisije sploh ni želel odgovarjati.

Piše pobude Poslanec SD Marko Pavliha je na ministrico za zdravje Zofijo Mazej Kukovič ter ministra za pravosodje Lovra Šturma naslovil poslansko pobudo, v kateri ju poziva k sprejetju predpisa o izvrševanju varnostnih ukrepov v zaporih. Pavliha opozarja, da bi morali biti ustrezni predpisi sprejeti že do aprila 2001. Za Pavliho je znano, da zelo rad piše pobude – od popolnoma neresnih do čisto pametnih – vmes pa naredi še malo zmede s t. i. sredozemsko univerzo.

Zadel bistvo Odhod enega ali dveh tožilcev iz posebne skupine tožilcev po mnenju poslanca SDS Branka Grimša ne more ogroziti dela tožilstva. Čudi pa se, »da so nekateri mediji o tem poročali na prvem mestu, medtem ko je bil zgodovinski dogodek, ko je prvič v zgodovini pod slovenskim vodstvom zasedal vrh EU, šele deseta vest«. Verjetno je imel poslanec pri tem v mislih komercialno televizijo POP TV, ki je lani dobila finančno injekcijo lastnika.

Po boljšo plačo v BiH

Vodja skupine tožilcev za pregon organiziranega kriminala na vrhovnem državnem tožilstvu Harij Furlan se je odločil za službo v tujini, zato je odstopil s svojega položaja. Na mednarodnem razpisu je bil izbran na mesto mednarodnega tožilca v BiH. Nekateri so pri tem namigovali, naj bi bil vzrok Furlanovega odhoda spor z generalno državno tožilko Barbaro Brezigar. Prepirlala naj bi se bila tako zaradi primera Orion kot zaradi akcije "čista lopata". Furlana naj bi motila odločitev Brezigarjeve, da je iz tožilске skupine kazensko izključila Boštjana Penka zaradi primera Orion. Strinjal pa naj se ne bi niti s tem, da so o omenjeni aferi pompozno obveščali javnost. Furlan to zanika in pojasnjuje, da s tega mesta ne odhaja zaradi sporov z generalno državno tožilko. Kot navaja, sporov z Brezigarjevo ni imel, ampak je z njo tako kot z drugimi tožilci imel profesionalen odnos. Po navedbah ministrstva za pra-

vosodje gre pač za to, da je Furlan sprejel strokovni izziv v tujini. Svoj odhod je že sporočil ministru za pravosodje, generalni državni tožilki pa predlagal, da njegovo tožilsko funkcijo do njegove vrnitve iz Sarajeva zamrzne. Posebno tožilsko skupino zapušča tudi Vensna Rebernik Jamnik. V uradu generalne državne tožilke pravijo, da so člani skupine zelo obremenjeni, čas pa bo pokazal, kakšne bodo posledice Furlanovega odhoda. Z uredbo generalne državne tožilke sta bila v skupino za šest mesecev že premeščena okrožna državna tožilka in pomočnik okrožnega državnega tožilca, tako da Furlan pričakuje, da bo delo potekalo kontinuirano naprej. Vprašanje pa je, kaj to pomeni za operacijo »čista lopata«. Furlan očitno ni prenesel vseh pritiskov in tako verjetno nikoli ne bo postal slovenski Antonio Di Pietro, ki je vodil medijsko odmevno operacijo čistih rok v Italiji. M. B.

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	20,44 EUR
☐ Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni	32,00 EUR
☐ Silvin Eiletz: Skrivnost komiterne	23,96 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	16,29 EUR
☐ Vasja Klavora: Predel 1809	28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	16,02 EUR
☐ Vasja Klavora: Koraki skozi meglo	26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	10,43 EUR
☐ Jože Zemljič: Življenje je večna borba	8,34 EUR
☐ NOVO Jože Dežman: Rojstvo Slovenije	20,00 EUR
☐ NOVO Jože Dežman, Hanzi Filipič: Hitlerjeva dolga senca	26,99 EUR
☐ NOVO Jelka Žmuc Kušar: Evropski večeri Lojzeta Peterleta	14,99 EUR
☐ NOVO Vasja Klavora: Doberdob, Kraško bojišče 1915-1916	29,90 EUR
☐ NOVO Rajko Topolovec: Kraj prišlekov: Strnišče - Kidričevo	10,00 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**
ali na faks 01 230 06 61. Poštnino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.**Ob naročilu**2 (dveh) knjig:
darilo lonček "Demokracija"3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija"4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa "Demokracija" + knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV: _____

Privoščite si dolg klepet

NOVO!

4.000 minut pogovora v slovenska mobilna in stacionarna omrežja za 11,99 €*

Vsak dan od 19.00 do 7.00 ter vse vikende in praznike

* Mobitelovi GSM/UMTS naročniki, za 11,99 € doplačila na mesec, kličejo do **3.000** minut v Mobitelovo omrežje in do **1.000** minut v druga slovenska mobilna omrežja in slovenska fiksna javna telefonska omrežja operaterjev, ki imajo z Mobitelom ustrezno pogodbo o medomrežnem povezovanju. Ugodnost Večerni in vikend pogovori in Večerni in vikend pogovori v Mobitelovo in druga omrežja se med seboj izključujeta. Ugodnost Večerni in vikend pogovori v Mobitelovo in druga omrežja se ne všteta v 200 minut telefonije in videotelefonije pri paketu 15.000.

Vklon storitve, **Večerni in vikend pogovori v Mobitelovo in druga omrežja**, naročnik potrdi s podpisom obrazca Naročilo dodatnih storitev, uporabniki storitve Monitor pa lahko izpolnijo e-obrazec. Dodatne informacije in Pogoji uporabe so na voljo v Mobitelovih centrih in na brezplačni telefonski številki za Mobitelove uporabnike 041 700 700 ter na spletnih straneh www.mobitel.si. Vse navedene cene so v EUR in z vključenim DDV.

**Več informacij na
041 700 700
www.mobitel.si**

